

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2006-2007

ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ,
ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
INTERREG IIIA/PHARE CBC ΕΛΛΑΔΑ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΜΗΝΑΣ
ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΧΑΪΔΕΜΕΝΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΣΤΙΑ (Φεβρουάριος 1998 – Ιανουάριος 2000)

- Τα αντικείμενα της πρότασης
- Τα τρία πακέτα δράσεων-εργασίας του προγράμματος
- Τα αποτελέσματα του προγράμματος

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ INTERREG III A/PHARE CBC

Ελλάδα – Βουλγαρία (2000-2006)

- ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ INTERREG
- ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΗΘΗΚΕ ΤΟ ΠΚΠ INTERREG III A/PHARE CBC
 - ΕΛΛΑΔΑ - Γεωγραφικά, Διοικητικά και Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά
 - Οικονομικά, Εμπορικά και Μορφωτικά Χαρακτηριστικά
 - Υποδομές
 - Περιβάλλον και Πολιτισμός
 - ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ - Γεωγραφικά, Διοικητικά και Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά
 - Οικονομικά, Εμπορικά και Μορφωτικά Χαρακτηριστικά
 - Υποδομές
 - Περιβάλλον και Πολιτισμός
- ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ
- ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ
 - INTERREG II - Εξωτερικά σύνορα Ελλάδα-Βουλγαρία (1994-1999)
 - INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα – Βουλγαρία (2000-2004)
- ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία 2004-2006
 - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ
 - ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
 - Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας από την 1^η Ιανουαρίου 2007 η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συμπεριλάβει το μεγαλύτερο μέρος της γηραιάς ηπείρου. Οι σχέσεις της Βουλγαρίας με την ΕΟΚ χρονολογούνται στις αρχές της δεκαετίας του 1960, με την Ευρώπη να διατηρεί έναν επιφυλακτικό χαρακτήρα συνεργασίας, εξαιτίας της μη αυτονομίας της χώρας από την ΕΣΣΔ και την εξάρτησή της από την ΚΟΜΕΚΟΝ. Ωστόσο η εξομάλυνση των σχέσεων ΕΟΚ-ΚΟΜΕΚΟΝ το 1985 βοηθάει και τη σχέση της Ευρώπης με τη Βουλγαρία, η οποία υποβάλλει την επίσημη αίτησή προσχώρησης της τον Δεκέμβριο του 1995.¹ Το Μάρτιο του 1998 αποφασίζεται η ένταξη της χώρας στην ΕΕ που ορίζεται για το 2007, με την προϋπόθεση όμως να έχουν επιτευχθεί τα κριτήρια ένταξης της (Κριτήρια της Κοπεγχάγης). Μετά από παρακολούθηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπιστώνεται ότι η χώρα καλύπτει σε ένα μεγάλο βαθμό τις απαιτούμενες προϋποθέσεις ένταξης χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι έχουν επιλυθεί και τα προβλήματα της οικονομικής, κοινωνικής ανισότητας, αλλά και των υποδομών σε σύγκριση με πιο αναπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²

Η πιο άμεσα επηρεαζόμενη χώρα από την ένταξη της Βουλγαρίας είναι η Ελλάδα με την οποία είναι όμορες. Η Ελλάδα, η οποία ανήκει στα μέχρι σήμερα λιγότερο ανεπτυγμένα Κράτη-Μέλη χρηματοδοτείται από την ΕΕ για την αναβάθμιση της. Φυσικό επακόλουθο ήταν και παραμένει ακόμα και σήμερα, η ανησυχία ότι θα χαθεί αυτή η ενίσχυση που δίνεται στην Ελλάδα μετά την είσοδο της Βουλγαρίας αλλά και της Ρουμανίας. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι οι δύο αυτές χώρες παρουσιάζουν μεγαλύτερες ανάγκες ενδυνάμωσης από ότι η Ελλάδα, για την ισόρροπη συμμετοχή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επόμενο λοιπόν είναι να γεννιέται η ανησυχία από την ελληνική μεριά, πως οι μεγαλύτεροι πόροι των Κοινοτικών Ταμείων θα δίνονται πλέον σε αυτά τα δύο νέα Κράτη-Μέλη της Ένωσης αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα την Ελλάδα. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG ήρθε να εξομαλύνει την κατάσταση στηρίζοντας τις διασυνοριακές, διακρατικές και διαπεριφερειακές συνεργασίες. Η πρωτοβουλία αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική για την Ελλάδα, αφού διαθέτει εκτεταμένα σύνορα, χερσαία και θαλάσσια, τα οποία μέσω του INTERREG δεν αποτελούν πλέον όριο στους αναπτυξιακούς σχεδιασμούς αλλά ευκαιρία για προσέγγιση γειτονικών λαών και δημιουργία ευρύτερων περιοχών ανταλλαγών και συνεργασιών. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει προβληματισμός από την μεριά της Ελλάδας για την μελλοντική παρουσία άλλων προβλημάτων.

Η έρευνα αυτών των προβληματισμών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις μέρες μας μετά την επίσημη ένταξη της Βουλγαρίας την 1^η Ιανουαρίου 2007 και τις επιπτώσεις που θα επέλθουν μελλοντικά με αυτήν. Οι αντιδράσεις που παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ είναι έντονες και αναφέρονται σε μετανάστες, πτώση της Ελληνικής αγοράς, αλλά και αύξηση της ανεργίας. Από την άλλη όμως, το Ελληνικό εμπόριο, θα μπορούσε να επωφεληθεί όπως και οι βιομηχανίες και οι επιχειρήσεις. Το πρόγραμμα της ΕΕ INTERREG III A / PHARE CBC Ελλάδα – Βουλγαρία 2000-2006 ασχολήθηκε με την ανάπτυξη της διασυνοριακής συνεργασίας και είχε σαν στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής. Αυτό,

¹ Βαλντέν Σωτήρης, *Βαλκανική Συνεργασία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, Αθήνα 1994

² <http://www.europa.eu.int>, Νοέμβριος 2006

αναμφισβήτητα αποτελεί μια ενδιαφέρουσα βάση για συζήτηση και έρευνα όσον αφορά τη θέση της Ελλάδας μετά την ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ.

Η μεθοδολογία της παρούσας εργασίας θα βασιστεί στη **μελέτη και ανάλυση των περιοχών που ασχολήθηκε το INTERREG III. Τα κύρια αντικείμενα που θα μας απασχολήσουν στην εργασία** αφορούν τους τομείς της οικονομίας, του εμπορίου, της εκπαίδευσης, των υποδομών, του περιβάλλοντος και του πολιτισμού. Έτσι, αφού γίνει πρώτα αναφορά στη μέχρι σήμερα χωρική ανάπτυξη της Ευρώπης, θα ακολουθήσει μια περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης των περιοχών των δύο χωρών που αφορούν τη διασυνοριακή συνεργασία. Στην συνέχεια και αφού παραταθούν τα προβλήματα που παρουσίαζαν αυτές οι περιοχές πριν την τελική περίοδο του προγράμματος INTERREG, θα γίνει αναφορά και ανάλυση των προηγούμενων σταδίων των προγραμμάτων της Κοινότητας, με κύριο σκοπό της εργασίας να παρουσιάσει αυτή την εμπειρία που έχει αποκτηθεί. Μέσα από αυτή τη διαδρομή, θα οδηγηθούμε στην ορθότερη εκτίμηση του Κοινοτικού Προγράμματος INTERREG III, όσον αφορά την επίτευξη των στόχων του και θα καταλήξουμε σε αξιολόγηση των στοιχείων και την πιθανή μελλοντική αλληλεπίδραση και συνεργασία των δύο χωρών.

(Πηγή:<http://www.odyssei.com/images/maps/big/bulgaria.jpg>)

Η ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η γεωγραφική διεύρυνση των ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ιστορική ευκαιρία για ειρήνη και ευημερία στην Ευρώπη. Από την 1^η Μαΐου του 2004, η ΕΕ απαρτίζεται από 25 κράτη μέλη με την ένταξη δέκα νέων μελών, κυρίως χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου και της Μάλτας. Η συνολική έκταση των 25 της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 3.892.685km² και σύμφωνα με μετρήσεις τον Μάρτιο του 2004 ο πληθυσμός υπολογιζόταν σε 453 εκατομμύρια. Τον Ιανουάριο του 2007 εντάχθηκαν και δύο νέες Βαλκανικές χώρες, η Βουλγαρία και η Ρουμανία.³

ΧΑΡΤΗΣ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
(Πηγή: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/el/thumb/d/dd/Europeanunion_25.png/)

Οι ανομοιότητες όμως στο επίπεδο ανάπτυξης, τόσο μεταξύ περιφερειών της ίδιας χώρας, όσο και μεταξύ διαφόρων περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι γεγονός. Αυτές οι διαφορές σχετίζονται με τις ευκαιρίες απασχόλησης, το επίπεδο εισοδήματος, την οικονομική διάρθρωση, αλλά και με άλλα χαρακτηριστικά ενταγμένων χωρών. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις αρχές της δεκαετίας το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) των δέκα φτωχότερων περιοχών της Κοινότητας ήταν 3,5 και πλέον φορές πιο χαμηλό από ότι το αντίστοιχο των 10 πλουσιότερων περιοχών.⁴ Η ανεργία παίζει έναν εξίσου σημαντικό ρόλο και είναι ένα πρόβλημα που παρουσιάζεται εντονότατα τα τελευταία χρόνια, βάζοντας φρένο στις αναπτυξιακές προσπάθειες της Ένωσης. Τέλος, το περιφερειακό πρόβλημα οφείλεται σε διάφορους

³ <http://el.wikipedia.org/wiki/>, Δεκέμβριος 2006

⁴ Χαρδαλούπας Ανδρέας, *Η Ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Μια αποτίμηση των τελευταίων Εκθέσεων Προόδου της Επιτροπής*, 2005

παράγοντες, όπως είναι η γεωγραφική κατανομή φυσικών πόρων, η δομή της οικονομίας σε μια χώρα, η χαμηλή κινητικότητα εργασίας και κεφαλαίου, αλλά και η συγκέντρωση βασικών οργανισμών στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές μεταξύ των κρατών-μελών. Οι περιφέρειες συμπεριλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, το οποίο περιθωριοποιείται δημιουργώντας κοινωνικά προβλήματα και σοβαρά αναπτυξιακά αδιέξοδα.⁵ Σύμφωνα με τον Γιώργο Πετράκο οι χειρότερες επιδόσεις μέσα σε όλες τις αλλαγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλους τους τομείς προέρχονται από τον Βαλκανικό χώρο. Αυτό το στηρίζει στο γεγονός, ότι η αύξηση του ανταγωνισμού στο εσωτερικό της Κοινότητας δημιουργεί προβλήματα σε λιγότερο ανταγωνιστικές και αναπτυγμένες χώρες, όπως είναι οι χώρες των Βαλκανίων. Το 1997, και ενώ οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης παρουσιάζονται να επανακτούν το επίπεδο ΑΕΠ, οι Βαλκανικές χώρες μαζί με τις Βαλτικές εξακολουθούν να εμφανίζουν επίπεδα ΑΕΠ 25% έως 50% χαμηλότερα από αυτά του 1989, δημιουργώντας σημαντική απόκλιση στους ρυθμούς ανάπτυξης μεταξύ των χωρών της Ανατολής και της Δύσης.⁶

Το 2000, η Επιτροπή στην Επικοινωνιακή της Στρατηγική για τη Διεύρυνση, ανακοίνωσε μια ανάλυση της οικονομικής κατάστασης των περιοχών που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας κάλεσε την Επιτροπή να προτείνει ένα πρόγραμμα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραμεθόριων περιοχών. Η Επιτροπή ανέλαβε τη διεκπεραίωση λεπτομερούς αναλύσεως των παραμεθόριων περιοχών, η οποία καλύπτει τρεις κύριους τομείς⁷:

- την κοινωνικοοικονομική κατάσταση και τις πιθανές συνέπειες διεύρυνσης
- την υπάρχουσα κοινοτική στήριξη
- τα πιθανά μέτρα για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

Παρόλη την πρόοδο που έχουν σημειώσει τα τελευταία χρόνια οι πρόσφατα ενταγμένες χώρες (Βουλγαρία και Ρουμανία), στον τομέα της οικονομίας, η ανισότητα ανάμεσα σε αυτές και στα πιο παλιά κράτη-μέλη εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα. Ανάλυση που έγινε πριν την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας έχει δείξει, ότι οι περιοχές χωρών που συνορεύουν με υποψήφιες χώρες, όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Ελλάδα, η Ιταλία και η Φινλανδία, παρουσιάζουν εξαιρετικά υψηλή ανομοιογένεια όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική τους ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα. Πολλές λοιπόν παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας υπολείπονται σε τομείς, όπως των υποδομών και της οικονομικής αναδόμησης ενώ παράλληλα παρουσιάζουν σχετικά υψηλά επίπεδα ανεργίας.

Οι περισσότερες από αυτές τις παραμεθόριες περιοχές λαμβάνουν υποστήριξη από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας μέσω κοινοτικών πρωτοβουλιών όπως είναι το INTERREG. Για το τελευταίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου απεφάνθη ότι πρέπει να επικεντρωθεί σε διασυνοριακές δραστηριότητες, συγκεκριμένα στην προοπτική της διεύρυνσης, και σε κράτη-μέλη τα οποία συνορεύουν σε μεγάλη έκταση με τις αιτούσες χώρες.⁷ Στα πλαίσια του INTERREG εντάχθηκε το πρόγραμμα ESTIA με σκοπό την προώθηση της ισόρροπης συνεργασίας της χωρικής ανάπτυξης. Από την μεριά της Βουλγαρίας η κύρια χρηματοδότηση για την χρονική

⁵ Ανδρικοπούλου Ελένη, *Οι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Αθήνα 1995

⁶ Πετράκος Γιώργος, *Η Ανάπτυξη των Βαλκανίων*, Βόλος 2000

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/>, Δεκέμβριος 2006

περίοδο 2000-2006 έγινε από το Προενταξιακό Κοινοτικό Πρόγραμμα PHARE. Το τελευταίο είχε σαν στόχο αφενός, να ενισχύσει τους θεσμούς, τις διοικητικές υπηρεσίες και τους δημόσιους οργανισμούς ώστε να εγγυηθούν την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας και αφετέρου να στηρίξει τις επενδύσεις σε τομείς όπου ήταν απαραίτητες (υποδομές, επιχειρήσεις, κοινωνικά μέτρα). Το Phare-CBC (Cross-Border Co-operation) συμπλήρωνε τη δράση του INTERREG χρηματοδοτώντας διασυνοριακές δράσεις στις υποψήφιες χώρες.⁸

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ESTIA **(Φεβρουάριος 1998 – Ιανουάριος 2000)**

Η αναπτυσσόμενη λοιπόν Ευρώπη ανασυντάσσεται μέσα στο πλαίσιο που προσδιορίζεται από την Ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία και την προοπτική της διεύρυνσης. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η γεωπολιτική σημασία της ευρύτερης περιοχής της Κεντρικής, Παραδουνάβιας, Αδριατικής και Νοτιοανατολικής Ευρώπης (CADSES, Central, Adriatic, Danubian and South-eastern European Space) αναβαθμίζεται. Το πρόγραμμα ESTIA (European Space and Territorial Integration Alternatives) ήρθε για να στηρίξει την πρωτοβουλία προώθησης της χωρικής ολοκλήρωσης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και να χρησιμοποιηθεί ως μέσο βελτίωσης και αξιοποίησης της περιοχής στο σύνολο της, ώστε να επιτευχθεί η ισότιμη συμμετοχή της σε συνεργασίες Ευρωπαϊκής αλλά και παγκόσμιας κλίμακας. Δύο από τις χώρες υλοποίησης του προγράμματος ήταν η Ελλάδα και η Βουλγαρία.⁹

(Πηγή: http://estia.arch.auth.gr/estia/graphics/e_vp.jpg)

Το πρόγραμμα ESTIA το οποίο ήταν διάρκειας 2 χρόνων, εκτελέστηκε στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος INTERREG IIC – CADSES και πιο ειδικά στα περιεχόμενα¹⁰:

- του Μέτρου Α: Πρωτοβουλίες για την προώθηση της συνεργασίας στη διαδικασία χωρικής ανάπτυξης και προγραμματισμού, και
- του Μέτρου Β: Προώθηση της συνεργασίας για την δημιουργία πιο ισορροπημένων και πολυκεντρικών αστικών συστημάτων και δικτύων οικισμών.

⁸ Αγγελίδης Μηνάς, *Οι Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Χωρική Ανάπτυξη. Μια μεγάλη πρόκληση για την Ευρώπη και την Ελλάδα*, Αθήνα 2004

⁹ Marinov Vasil, ESTIA, INTERREG IIC, Part 2: Spatial Planning Systems, Spatial Planning Systems in Bulgaria, Thessaloniki 16-18 October 1998

¹⁰ <http://www.estia.arch.auth.gr/estia/>, Δεκέμβριος 2006

Ο κεντρικός σκοπός του προγράμματος ήταν ο προσδιορισμός των συνιστωσών και μέσω αυτών η προώθηση του συντονισμού, αλλά και της ολοκλήρωσης των πολιτικών υιοθέτησης της χωρικής ανάπτυξης στις χώρες CADSES, με βάση τις προοπτικές μιας χωρικής ολοκλήρωσης που στηρίζεται στην Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Διεύρυνση.¹¹ Προκειμένου λοιπόν, να επιδιώξει αυτόν τον στόχο, το πρόγραμμα επικεντρωνόταν στη διερεύνηση των τάσεων, των προοπτικών και των πολιτικών χωρικής ανάπτυξης στη Νοτιοανατολική Ευρώπη με έμφαση στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, μέσα στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της Αδριατικής, Παραδουνάβιας και Κεντρικής Ευρώπης.

Ειδικότερα τα αντικείμενα της πρότασης ήταν τα εξής¹¹:

- Συγκριτική καταγραφή των κυριότερων χαρακτηριστικών των τάσεων και των πολιτικών χωρικής ανάπτυξης
- Διερεύνηση των απαιτήσεων για την ίδρυση μηχανισμών αποτελεσματικής επιστημονικής υποστήριξης, δικτύωσης και πληροφόρησης σχετικά με τη χωρική ανάπτυξη
- Προσδιορισμός των στρατηγικών προτεραιοτήτων που επιδιώκονται από τις εθνικές και περιφερειακές αρχές αρμόδιες σε θέματα χωρικής ανάπτυξης και προγραμματισμού, και τέλος
- Προσδιορισμός των κυριότερων συνιστωσών για τη διαμόρφωση ενός κοινού πλαισίου συντονισμού και ολοκλήρωσης των πολιτικών χωρικής ανάπτυξης

Τα τρία πακέτα δράσεων-εργασίας του προγράμματος ήταν¹¹:

- Συγκριτική ανάλυση
- Μελέτες περιπτώσεων ανά χώρα, και
- Συγκρότηση πλαισίου για την ολοκλήρωση των πολιτικών

Τα αποτελέσματα του προγράμματος ήταν¹¹:

- Κατάλογος υπηρεσιών υπεύθυνων για την Χωρική Ανάπτυξη
- Σχεδιασμός και πιλοτική λειτουργία ενός Internet Server
- Συστήματα χωρικού σχεδιασμού
- Σχεδιασμός βάσης δεδομένων για το παρατηρητήριο χωρικής ανάπτυξης
- Πλαίσιο για την ολοκλήρωση των χωρικών πολιτικών, και
- Σύνοψη προτεραιοτήτων για τη χωρική ανάπτυξη

Οι συντονιστές του προγράμματος ESTIA ήταν η Ερευνητική Μονάδα Χωρικής Ανάπτυξης του Τομέα Πολεοδομίας Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με τη συνεργασία του Ερευνητικού Ινστιτούτου Αστικού Περιβάλλοντος, Ανθρώπινων Πόρων και GIS του Παντείου Πανεπιστημίου και εκτελέστηκε σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Γεωγραφίας της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών και το Εθνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Ανάπτυξης για την Πολεοδομία και Χωροταξία της Ρουμανίας.¹¹

Το πρόγραμμα ESTIA είναι ένα από τα Κοινοτικά Προγράμματα που εφαρμόστηκαν στα πλαίσια του επιχειρησιακού προγράμματος INTERREG, όπως έχει ήδη αναφερθεί πιο πάνω. Μέσω των αναλύσεων, της διαπίστωσης των προβλημάτων και των προτάσεων τους, τα προγράμματα αυτά και ειδικά το ESTIA, το οποίο

¹¹ <http://www.estia.arch.auth.gr/estia/>, Δεκέμβριος 2006

περιγράφηκε σε αυτήν την εργασία, αποτέλεσαν μια βάση-οδηγό. Πάνω λοιπόν σε αυτή τη βάση μπορεί να στηριχθεί μια σωστότερη επίλυση των προβλημάτων για τα οποία κλήθηκε να δώσει λύση το Κοινοτικό Πρόγραμμα INTERREG που θα μελετήσουμε αναλυτικά στη συνέχεια.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ INTERREG III A/PHARE CBC **Ελλάδα – Βουλγαρία (2000-2006)**

ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ INTERREG

Η παρουσία των εθνικών συνόρων αποκλείει περιοχές μεταξύ τους οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά. Η ενδυνάμωση λοιπόν των διασυνοριακών συνεργασιών στην ολόενα και αυξανόμενη Ευρώπη αποτελούν κύριο θέμα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.¹² Το κοινοτικό πρόγραμμα INTERREG προάγει την ολοκλήρωση των Ευρωπαϊκών περιοχών από το 1990 ενισχύοντας και χρηματοδοτώντας διεθνή συνοριακά έργα, με απώτερο σκοπό την ισόρροπη αναβάθμιση των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί βασικό εργαλείο της εφαρμογής του ΣΑΚΧ (Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου) με σκοπό τη βελτίωση της συνοχής του Κοινοτικού Χώρου και τον κύριο εκφραστή της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την στήριξη της διασυνοριακής, διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας.¹³

Επομένως μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας που καθιστά ικανή το INTERREG, οι περιφερειακές περιοχές της Ευρώπης υπερνικούν τα μειονεκτήματα και τα εμπόδια που παρουσιάζονται στον δρόμο τους εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης. Οι βασικές λειτουργίες του INTERREG είναι οι ακόλουθες¹⁴:

- Χρηματοδοτεί ενωτικά προγράμματα και έργα στις Ευρωπαϊκές περιοχές
- Ενισχύει προσπάθειες ιδρυμάτων, αλλά και ιδιωτών να διεκπεραιώσουν διασυνοριακά έργα
- Ενδυναμώνει την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ισχύ των συμμετόχων περιοχών
- Προωθεί την κατανόηση και την ανταλλαγή εμπειριών που βασίζεται πάνω σε πρακτικά προβλήματα των διεθνή συνόρων, και τέλος
- Υποστηρίζει την ενοποίηση των περιοχών, ενισχύοντας ομοσπονδιακές δομές

Το ΠΚΠ INTERREG III διακρίνεται σε 3 Δέσμες¹⁵:

- **Δέσμη Α' - Διασυνοριακή συνεργασία**, μεταξύ αρχών γειτονικών κρατών με στόχο την ανάπτυξη κοινών στρατηγικών και πολιτικών για μια ολοκληρωμένη περιφερειακή και αειφόρο χωροταξική ανάπτυξη.

¹² <http://www.cadses.net/en/FAQ/intercadses.html#1>, Δεκέμβριος 2006

¹³ Αγγελίδης Μηνάς, *Οι Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Χωρική Ανάπτυξη. Μια μεγάλη πρόκληση για την Ευρώπη και την Ελλάδα*, Αθήνα 2004

¹⁴ <http://www.interreg.ch/6E568C740BE64E9885DAEC4D076159FE.htm>, Δεκέμβριος 2006

¹⁵ European Regional Development Fund 2000-2006, Community Initiative Program, 2004

- **Δέσμη Β' - Διακρατική συνεργασία**, μεταξύ κρατικών, περιφερειακών και τοπικών αυτοδιοικήσεων, ώστε να επιτευχθεί αειφόρος, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και ικανοποιητικότερη χωροταξική ολοκλήρωση με υπονήφιες και άλλες γειτονικές χώρες.
- **Δέσμη Γ' - Διαπεριφερειακή συνεργασία**, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και μέσων για την περιφερειακή ανάπτυξη και συνοχή.

Μέσα στα προγράμματα της Δέσμης Α' ανήκει και το πρόγραμμα Ελλάδα-Βουλγαρία, που θα μας απασχολήσει στην παρούσα εργασία. Η Ελλάδα κατέχει γεωπολιτική θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελώντας ένα εξωτερικό σύνορο για την Κοινότητα. Έτσι, στο πλαίσιο μιας συνολικής και πολιτικής συνεργασίας για την ειρήνη και την ανάπτυξη στα Βαλκάνια, των Παραευξείνιων περιοχών και της Κεντρικής και Ανατολικής Μεσογείου, η Ελλάδα καλείται να παίζει έναν σημαντικό ρόλο μέσω της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG. Αυτή τη συμμετοχή της Ελλάδας θα την παρακολουθήσουμε περαιτέρω στη συνέχεια της εργασίας μέσα από την περιγραφή της κατάστασης των δύο συμμετόχων στο πρόγραμμα χωρών, καθώς και την ανάλυση των πρώτων σταδίων του προγράμματος INTERREG, και τέλος, από τους στόχους και τη στρατηγική που ακολούθησε το τελευταίο, πριν την ένταξη της Βουλγαρίας, πρόγραμμα INTERREG III A.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΗΘΗΚΕ ΤΟ ΠΚΠ INTERREG III A/PHARE CBC

Οι περιοχές εφαρμογής του προγράμματος INTERREG ήταν:

- **Για την Ελλάδα:** Οι Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Νομοί Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου) και Κεντρικής Μακεδονίας (Νομοί Θεσσαλονίκης και Σερρών).
- **Για την Βουλγαρία:** Οι επαρχίες Blagoevgrad, Smolian, Kardjali και Khaskovo.

(Πηγή: Παρουσίαση κοινής συνέντευξης Υφ. Οικονομίας και Οικονομικών Κου Φώλια και Υφ. Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων Iskra Mihayliva, 2006)

Η έκταση που καλύπτει συνολικά η περιοχή των δύο χωρών της διασυνοριακής συνεργασίας είναι 40.202 km² με πληθυσμό 2.853.818. Οι περιοχές που ασχολήθηκε το πρόγραμμα INTERREG ανήκουν στις λιγότερο κατοικημένες, αλλά και ανεπτυγμένες και για τις δύο χώρες και χαρακτηρίζονται από αγροτική κυρίως απασχόληση. Είναι σημαντικό να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι η εφαρμογή του προγράμματος INTERREG έγινε σε επίπεδο Νομών (NUTS III). Για πιο ειδικά χαρακτηριστικά του Κοινοτικού προγράμματος θα ακολουθήσει περιγραφή των ως άνω περιοχών των δύο χωρών.

ΈΚΤΑΣΗ, ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

	Περ. Δ. Σ.	Ελλάδα	Βουλγαρία
Έδαφος	40.202	21.808	18.393,9
% επί του συνολικού εδάφους		16,5	16,6%
Πληθυσμός	2.853.818	1.869.808	984.010
% επί του συνόλου		17,05	12,1%
Διοικητικές-περιφερειακές μονάδες και μονάδες προγραμματισμού NUTS II		2 περιφέρειες – Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και Δυτική Μακεδονία	2 περιφέρειες προγραμματισμού – Νοτιοδυτική και Νοτιοκεντρική
NUTS III		7 νομοί: Έβρου, Καβάλας, Ξάνθης, Ροδόπης, Δράμας, Θεσσαλονίκης, Σερρών	4 νομαρχίες (oblast) – Πλαγκόεβγκραντ, Σμόλγιαν, Κάρντζαλι, Χάσκοβο
NUTS IV		112 δήμοι	42 δήμοι

ΕΛΛΑΔΑ

Γεωγραφικά, Διοικητικά και Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα της Ελλάδας. Έχει συνολική έκταση 14.157km² και με απογραφή που έγινε το 2001 κατοικείται από 611.067 άτομα. Είναι η 4^η σε έκταση Περιφέρεια της Ελλάδας και συνορεύει με δύο λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τη Βουλγαρία και την Τουρκία.¹⁶

(Πηγή: <http://www.rcm.gr/categories.cfm?dbs=30>)

¹⁶ <http://www.minenv.gr/index.html>, Δεκέμβριος 2006

Η Περιφέρεια αποτελείται από πέντε νομούς συνθέτοντας δύο Διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης και Ροδόπης-Έβρου, με 55 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι βασικές πόλεις της Περιφέρειας είναι:

- η Κομοτηνή, η οποία αποτελεί το διοικητικό κέντρο της Περιφέρειας
- η Αλεξανδρούπολη και η Καβάλα, που είναι βασικά λιμάνια της Ελλάδας και προτεινόμενοι μελλοντικοί κόμβοι Διευρωπαϊκών δικτύων, και τέλος
- η Δράμα, η Ξάνθη και η Ορεστιάδα, που αποτελούν κέντρα παραγωγικών περιοχών.

Η πολύπλευρη απομόνωση, η συνεχής αποδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού, τα χαμηλά εισοδήματα και η ανεργία είναι κάποια από τα προβλήματα της περιοχής. Επίσης, η έντονη προσφυγική εισροή την τελευταία δεκαετία ενδυνάμωσε αυτά τα προβλήματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 59,11% του πληθυσμού της Περιφέρειας βρίσκεται στις πόλεις, ένα ποσοστό όλο αυξανόμενο. Από την άλλη μεριά ως φυσικό επακόλουθο της αστικοποίησης ήταν η σταδιακή πτώση του αγροτικού πληθυσμού. Ενώ το 1991 το ποσοστό ανερχόταν στο 40,89%, τα τελευταία χρόνια το ποσοστό αυτό παρουσιάζει πτώση.¹⁷

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας απαρτίζεται από επτά νομούς, Χαλκιδικής, Σερρών, Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας και Θεσσαλονίκης η οποία αποτελεί και την έδρα της Περιφέρειας. Συνορεύει με την Βουλγαρία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Σε εθνικό επίπεδο συνορεύει ανατολικά με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

(Πηγή: Διεύθυνση Περιβαλλοντικού & Χωροταξικού Σχεδιασμού ΔΙ.ΠΕ.ΧΩ, Νοέμβριος 2005)

Καταλαμβάνει συνολική έκταση 7.651km² και έχει 1.258.741 κατοίκους καλύπτοντας το 17,05% του πληθυσμού της χώρας. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Περιφέρειας την περίοδο 1993-2001 ήταν μεγαλύτερος από τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού της χώρας (3,13% έναντι 1,56%) και υπερδιπλάσιος του μέσου όρου του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁸ Εμφανίζεται και εδώ πρόβλημα αστικοποίησης, καθώς τα ποσοστά αστικού πληθυσμού είναι κατά πολύ πιο ανεβασμένα από τα ποσοστά του αγροτικού πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα στο Νομό Θεσσαλονίκης ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 92,68% ενώ ο αγροτικός μόλις στο 7,32%.¹⁸

¹⁷ <http://www.minenv.gr/index.html>, Δεκέμβριος 2006

¹⁸ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

Οικονομικά, Εμπορικά και Μορφωτικά Χαρακτηριστικά

Στην **Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης** παράγεται το 10% των προϊόντων του αγροτικού τομέα της χώρας κυρίως σε βιομηχανικές καλλιέργειες όπως βαμβάκι, καπνός, σιτάρι, σακχαρότευτλα και βιομηχανική τομάτα. Στην Περιφέρεια αναλογεί το 6% των συνολικών επενδύσεων της χώρας. Την πενταετία 1997-2001 δόθηκαν 327 άδειες λειτουργίας νέων βιομηχανιών, ωθώντας ιδιαίτερα τον δευτερογενή τομέα στην περιοχή. Στις επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους στην περιοχή αναλογεί ποσοστό 2,7% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών και κατασκευαστικών μονάδων της χώρας και 2,9% των εμπορικών. Το εμπόριο κατέχει μια ουσιαστική θέση στην Περιφέρεια. Εξάλλου, οι εξαγωγές υπερκάλυπταν τις εισαγωγές κατά τη διάρκεια της περιόδου 1982 έως 1995. Στον τριτογενή τομέα εμφανίζεται ανερχόμενη δραστηριότητα, η οποία σχετίζεται με τράπεζες, ασφάλειες, κτηματομεσιτικές υπηρεσίες και δημόσια διοίκηση. Ο εσωτερικός τουρισμός της περιοχής αποτελεί σημαντική δραστηριότητα. Ο πλούτος όμως των φυσικών πόρων δεν αντιστοιχεί στην τουριστική δραστηριότητα της περιοχής. Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι μία κατά βάση Περιφέρεια που προβάλλει μια ιδιαίτερη υπεροχή στον πρωτογενή τομέα. Τέλος, η ανεργία στην Περιφέρεια, για το έτος 2002 ανερχόταν στο ποσοστό 10,4% με αντίστοιχο εθνικό ποσοστό 10%, υποχωρώντας οριακά κατά το 2003 στο 9,9% του εργατικού δυναμικού, με 9,3% για το σύνολο της Ελλάδας.¹⁹

Στον τομέα της εκπαίδευσης, η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης εμφανίζει χαμηλό επίπεδο σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα. Πιο συγκεκριμένα το μεγαλύτερο ποσοστό εκπαίδευσης του πληθυσμού παρουσιάζονται σε επίπεδο Δημοτικού, ακολουθώντας με μεγάλη διαφορά η δευτεροβάθμια εκπαίδευση και η τριτοβάθμια, της οποίας το ποσοστό είναι σχεδόν ανύπαρκτο (0,1%).¹⁹

Οι νομοί της **Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας** είναι από τους πιο ανεπτυγμένους γεωργικά, παρουσιάζοντας ποσοστό ΑΕΠ 17,3% της χώρας και αποτελούν το κέντρο παραγωγής και εξαγωγής. Το 19,6% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού ασχολείται με τον πρωτογενή τομέα αν και αυτό το ποσοστό δείχνει να μειώνεται τα τελευταία χρόνια με στροφή προς τον τριτογενή τομέα. Οι περιοχές χωρίζονται ανάλογα με τις αγροτικές τους εξειδικεύσεις όπως οπωροκηπευτικών και βιομηχανικών καλλιεργειών. Οι μεγαλύτερες συχνότητες σε ομάδες ηλικίας της Περιφέρειας είναι από 25 έως 44 ετών. Ο δευτερογενής τομέας κατέχει το ποσοστό του 25,6%, όπου παρουσιάζεται στην βιομηχανία πιο συγκεκριμένα. Σε ιδιωτικό τομέα υπάρχουν σύγχρονες υποδομές χαρακτηριζόμενες και ως βιομηχανικές περιοχές ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη και νέες υποδομές. Η συνεργασία ανάμεσα στον πρωτογενή και στον δευτερογενή τομέα παρουσιάζεται έντονη και αποτελεσματική για την Περιφέρεια. Τέλος, όσον αφορά τον τριτογενή τομέα παρουσιάζεται μία σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια. Το ποσοστό ανέρχεται στο 54,8% και έχει σχέση κυρίως με την ύπαρξη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και προηγμένων τεχνολογιών.²⁰

Η κατανομή των εργαζομένων μεταξύ ανδρών και γυναικών (63,2% έναντι 36,8%) είναι περίπου ίδια με αυτή του συνόλου της χώρας. **Το ποσοστό ανεργίας** στην Περιφέρεια το έτος 1997 έφθανε το 10,2% και βρισκόταν περίπου στα ίδια επίπεδα με

¹⁹ <http://www.remth.gr/index.php?ctg=105>, Δεκέμβριος 2006

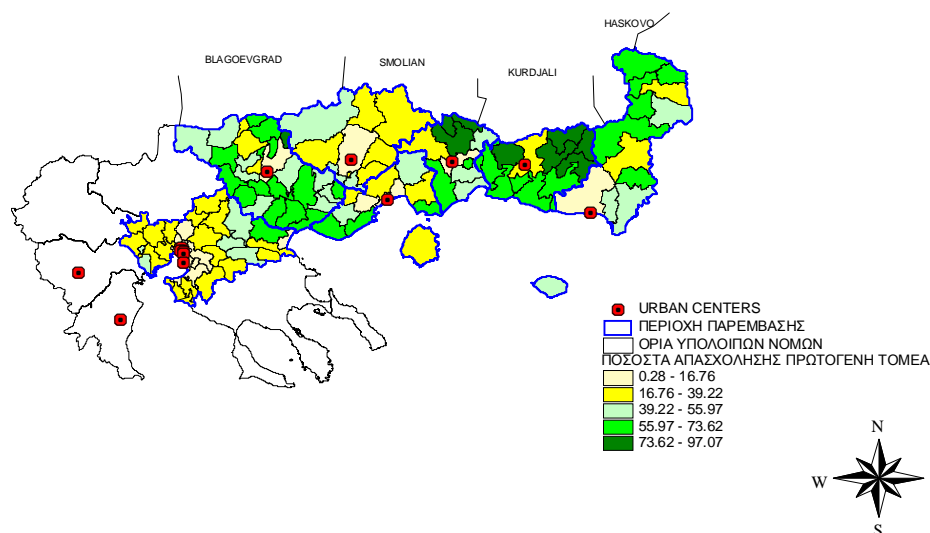
²⁰ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

το αντίστοιχο εθνικό που ανερχόταν στο 10,3%, ενώ το 1993 ήταν σε περιφερειακό επίπεδο 9,3% με το αντίστοιχο εθνικό 9,7%. Από τα ποσοστά του 2002 παρατηρείται η αύξηση της ανεργίας με την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας να έχει 11,5% ενώ το σύνολο της Ελλάδας να φθάνει το 10%.²¹

Το μορφωτικό επίπεδο της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας σε αντίθεση με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης είναι αρκετά ανεβασμένο. Και σε αναλογία με το εθνικό επίπεδο το ποσοστό εκπαίδευσης της περιφέρειας είναι ιδιαίτερα υψηλό κάτι βέβαια στο οποίο συμβάλει και η λειτουργία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης.²¹

Η εγκατάσταση των ελληνικών βιομηχανιών και επιχειρήσεων σε βουλγαρικά εδάφη ήταν μεν προς όφελος των προαναφερθέντων, εξαιτίας του χαμηλού κόστους παραγωγής στην Βουλγαρία, από την άλλη μεριά όμως αυτό ήταν ένα πλήγμα για την περιοχή της Βορείου Ελλάδος όπου επηρεάστηκαν κατά πολύ τα ποσοστά ανεργίας. Αυτό το θέμα αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα για την διασυνοριακή συνεργασία από τη στιγμή που ωφελεί μονόπλευρα την Βουλγαρική μεριά δημιουργώντας ουσιαστικά προβλήματα στην πλευρά της Ελλάδας.²²

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

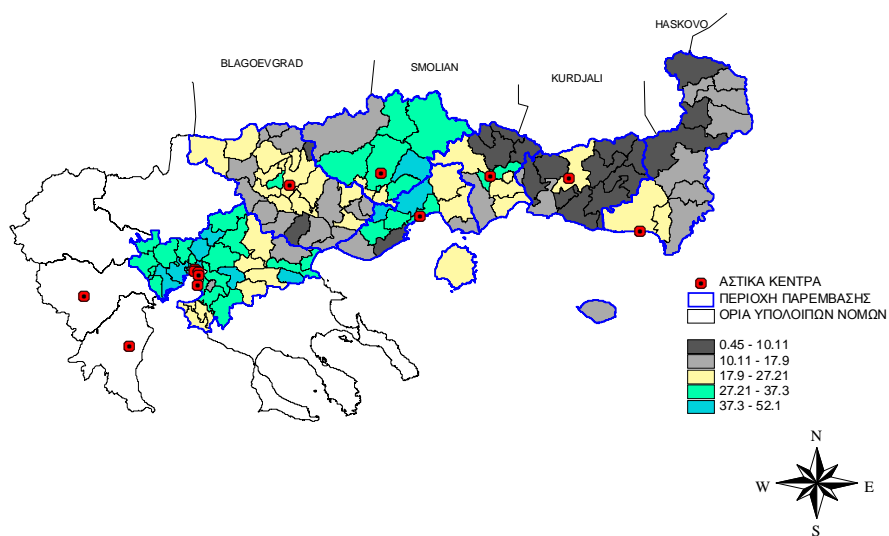

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

²¹ <http://www.remth.gr/index.php?ctg=105>, Δεκέμβριος 2006

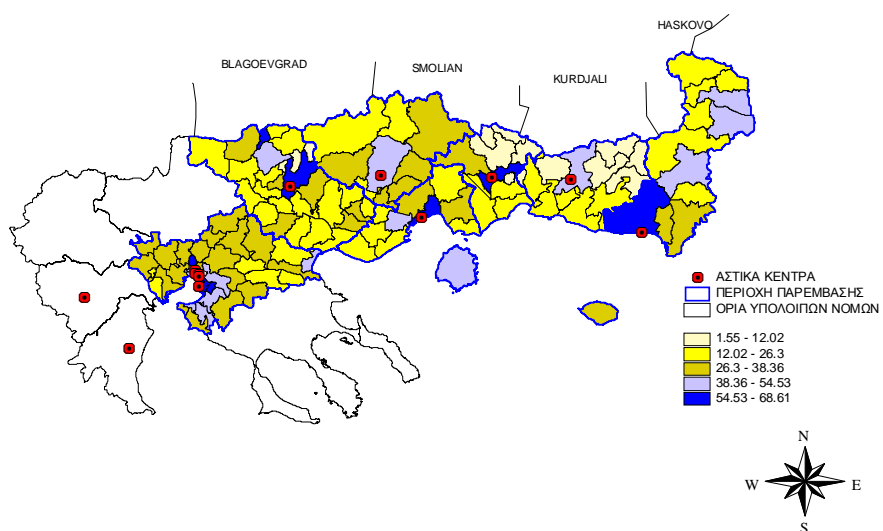
²² Βαΐου Ντίνα –Χατζημιχάλης Κωστής, *Με την ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους πολωνούς στους αγρούς. Πόλεις, Περιφέρειες και Άτυπη Εργασία*, 1997

ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

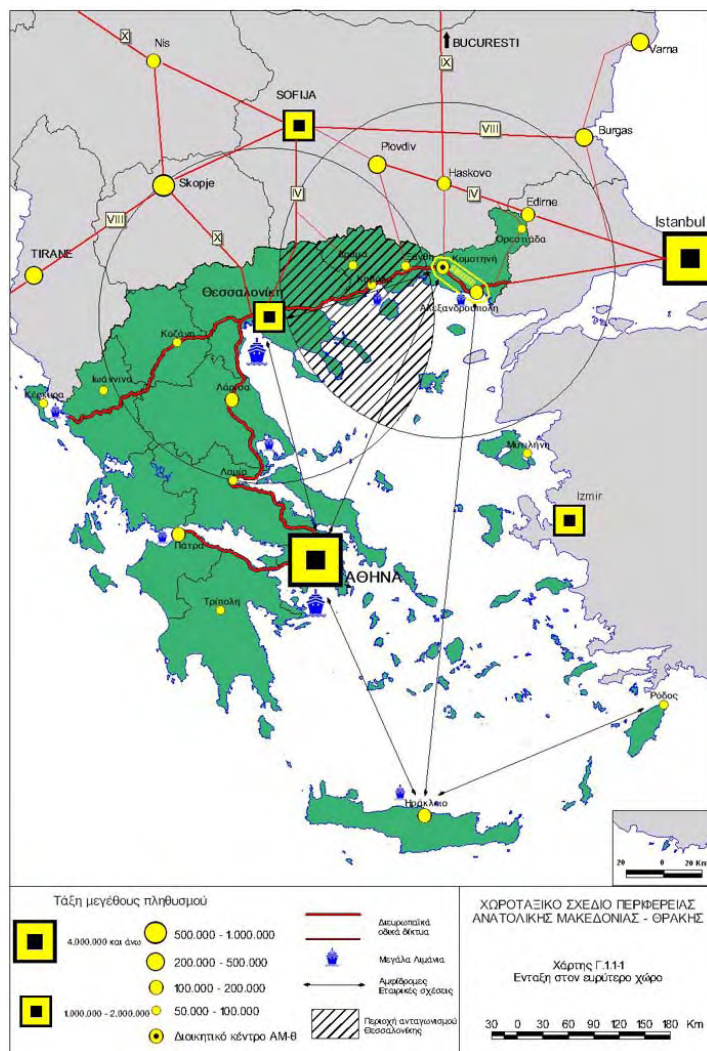
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Υποδομές

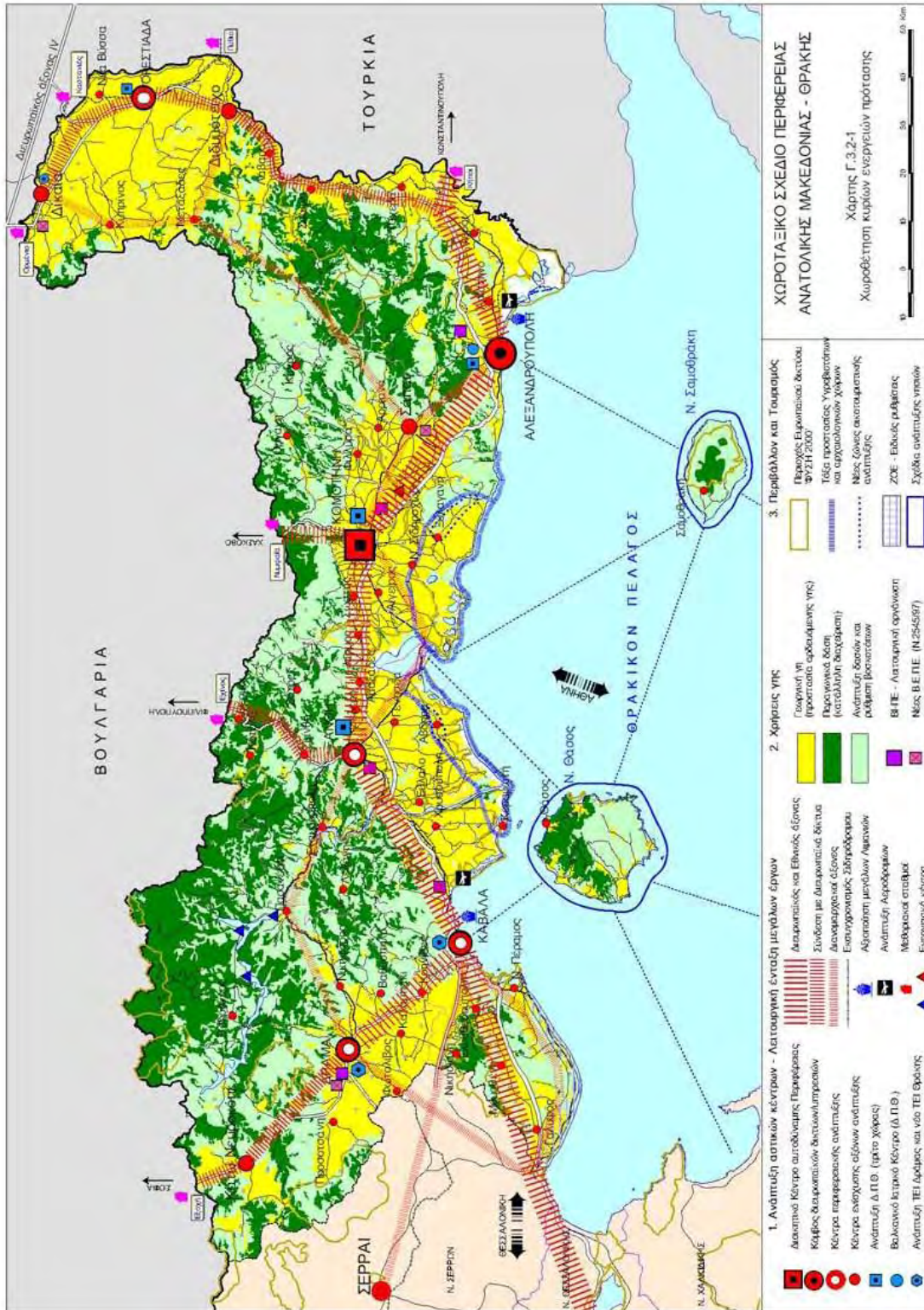
Το βασικό οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης έχει συνολικό μήκος 2.847km στο οποίο υπάγονται οι εθνικές οδοί και το επαρχιακό οδικό δίκτυο. Τμήμα του διευρωπαϊκού δικτύου της Εγνατίας Οδού διασχίζει την Περιφέρεια σε μήκος 258km. Τα 254km αυτού του τμήματος αποτελείται από τους τέσσερις κάθετους άξονες προς τη Βουλγαρία. **Η σιδηροδρομική γραμμή** που εξυπηρετεί την περιοχή έχει μήκος 400km και ακολουθεί την πορεία από τα όρια των Νομό Σερρών και Δράμας μέχρι το Μεθοριακό Σταθμό Ορμενίου, στα σύνορα με την Βουλγαρία.²³

Στην Περιφέρεια σήμερα λειτουργούν δύο αεροδρόμια, της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης και οχτώ λιμάνια δύο από τα οποία έχουν χαρακτηριστεί εθνικής σημασίας, της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας.²³ Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης από τη μεριά του έχει σχεδιαστεί για να αποτελέσει, σε συνδυασμό με απαραίτητες οδικές υποδομές, σύνδεσμο της Κεντρικής Ευρώπης με την Κωνσταντινούπολη. Ενώ το λιμάνι της Καβάλας χωρίζεται ανάμεσα στο ήδη υπάρχον που θα εξυπηρετεί μόνο επιβατική κίνηση και στο υπό κατασκευή λιμάνι το οποίο θα εξυπηρετεί μεγάλο μέρος του ενδοχώριου εμπορίου.

(Πηγή: <http://www.minenv.gr>)

²³ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

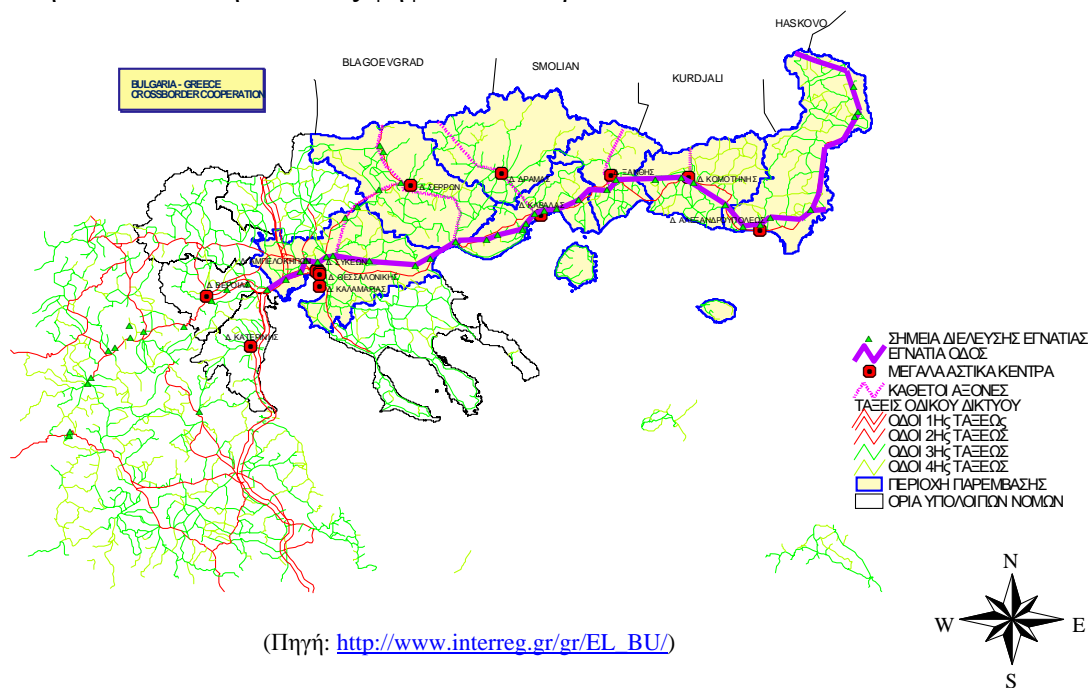
(Πηγή: <http://www.minenv.gr>)

Η γεωγραφική θέση της **Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας παρουσιάζεται, από τα ιστορικά ακόμη χρόνια, ιδιαίτερης κομβικής σημασίας ανάμεσα στην Ανατολική και Δυτική Ευρώπη και τα Βαλκάνια.** Αυτό οφείλεται κυρίως στην στρατηγική θέση του λιμανιού της Θεσσαλονίκης αλλά και στον διεθνή αερολιμένα της. Η έλλειψη οδικών υποδομών όμως προκαλούσε σημαντικά μεταφορικά προβλήματα τα οποία ήρθαν να λύσουν οι κατασκευές των οδικών αξόνων ΠΑΘΕ, που διέρχεται από τους νομούς Θεσσαλονίκης και Κιλκίς, της Εγνατίας Οδού, που διέρχεται από το νομό Θεσσαλονίκης αλλά και του κάθετου άξονα που διασχίζει το νομό Σερρών και συνδέει τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα (Προμαχώνας) με τη Θεσσαλονίκη.²³ Μεγάλης σημασίας επίσης ήταν και τα προβλήματα που παρουσιάζονταν σε οδικούς επαρχιακούς συνδετικούς άξονες.

(Πηγή: <http://www.raumplanung.uni-dortmund.de/irpud/jpg/viaeognatia.jpg>)

Η ανεπάρκεια σιδηροδρομικών καλύψεων παρουσίαζε μεγάλη αδυναμία στο επίπεδο χερσαίων μεταφορών, δημιουργώντας έτσι την ανάγκη νέων σιδηροδρομικών υποδομών. Ολοκληρώνοντας την περιγραφή της κατάστασης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το επίπεδο **τηλεπικοινωνιακών υποδομών** είναι ικανοποιητικό, ιδιαίτερα μετά την δημιουργία στη Θεσσαλονίκη διεθνούς ψηφιακού κέντρου.²⁴

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

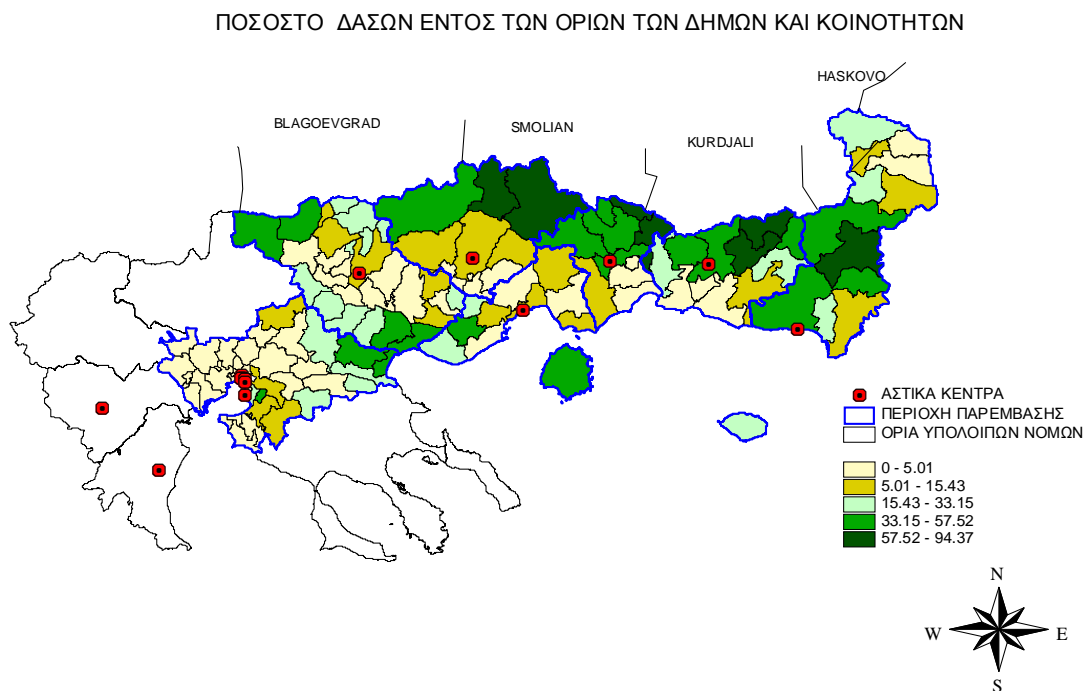
²⁴ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

Περιβάλλον και Πολιτισμός

Η διασυνοριακή περιοχή είναι πλούσια σε φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους. Ποταμοί, δρυμοί και επιφανειακά νερά (Στρυμόνας-Νέστος-Εβρος) που υπάρχουν όμως στην περιοχή, επιβαρύνουν με απόβλητα, τα οποία μεταφέρονται από την Βουλγαρία προς την Ελλάδα. Πιο έντονο αυτό το πρόβλημα εμφανίστηκε στην Κερκίνη και στον Στρυμόνα, καθιστώντας επιτακτική ανάγκη την ανάπτυξη συνεργασίας για την ανάδειξη, αξιοποίηση αλλά και προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Στην ελληνική περιοχή της συνεργασίας και πιο ειδικά στη βόρεια και βορειοδυτική Ελλάδα, το έντονο ανάγλυφο του εδάφους καθώς και η εξαιρετική παραλλαγή βλάστησης συμβάλλουν στη μεγάλη ποικιλία του φυσικού τοπίου. Η γεωγραφική θέση που κατέχει η χώρα ανάμεσα στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική, το κλίμα καθώς και η ποικιλία των βιότοπων συμβάλλουν όλα μαζί στον ιδιαίτερο χαρακτήρα και τον μεγάλο αριθμό ειδών ζώων και ειδικά πτηνών που εμφανίζονται στην περιοχή.¹

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

¹ <http://www.remth.gr/index.php>, Δεκέμβριος 2006

Οι σημαντικότερες προστατευόμενες περιοχές στην βόρεια και βορειοανατολική Ελλάδα, είναι οι εξής²:

- Αισθητικά δάση: Στενά Νέστου
- Διατηρητέα μνημεία της φύσης: Δάσος οξιάς Χαϊντού Κούλα, Δάσος Φρακτού, Παρθένο δάσος Κεντρικής Ροδόπης, Όρη Βροντούς-Λαϊλιάς
- Υγρότοποι RAMSAR: Δέλτα Έβρου, Λίμνη Βιστωνίδα-Λιμνοθάλασσα Πόρτο Λάγος και λίμνη Μητρικού, Λίμνη Ισμαρίδα & σύμπλεγμα λιμνοθαλασσών Θράκης, Δέλτα Νέστου, Λίμνη Βόλβη και Κορώνεια, Λίμνη Κερκίνη
- Σημαντικές περιοχές για τα πουλιά: 8 περιοχές στη Θράκη, 10 περιοχές στην Ανατολική Μακεδονία και 24 περιοχές στη Κεντρική & Δυτική Μακεδονία, και
- Βιογενετικά αποθέματα: Όρος Χαϊντού Κούλα & γύρω κορυφές, Παρθένο δάσος Κεντρικής Ροδόπης

Στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας βρίσκονται οι περισσότερες περιοχές που ανήκουν στο Ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000, καταλαμβάνοντας περίπου το 13% του συνόλου. Ακολουθεί η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με 36 περιοχές.²⁶

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Γεωγραφικά, Διοικητικά και Πληθυσμιακά χαρακτηριστικά

Η συνολική έκταση της Βουλγαρίας είναι 110. 993 km² με συνολικό πληθυσμό, μετά από καταμέτρηση του 2001, 7.915.000 κατοίκους. Είναι μια Βαλκανική χώρα η οποία συνορεύει με την Ελλάδα, την Τουρκία, την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, τη Ρουμανία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο. Η οροσειρά της Ροδόπης αποτελεί το φυσικό σύνορο ανάμεσα στη Βουλγαρία και την Ελλάδα.³

Μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος το 1989, η Βουλγαρία ανακηρύχθηκε, με το νέο Σύνταγμα που ψηφίστηκε το 1991, κοινοβουλευτική δημοκρατία. Τη νομοθετική εξουσία της χώρας ασκεί το Κοινοβούλιο, του οποίου οι διακόσιοι σαράντα βουλευτές εκλέγονται με άμεση ψηφοφορία και έχουν τετραετή θητεία. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται άμεσα από το εκλογικό σώμα και έχει πενταετή θητεία. Η χώρα είναι χωρισμένη σε 28 χωρικές και διοικητικές ενότητες και σε 278 δήμους.⁴

Η συνολική έκταση της διασυνοριακής περιοχής της Βουλγαρίας είναι 18.393,9km² και ο πληθυσμός της επιλέξιμης περιοχής είναι 984.010 κάτοικοι, το 12,1% δηλαδή του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Η περιοχή αποτελείται από 1256 κοινότητες, συμπεριλαμβανομένων 35 πόλεων και 1221 χωριών. Εξαιτίας της μετακίνησης προς τα αστικά κέντρα, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην ανεργία, στην επιλέξιμη περιοχή παρουσιάζεται μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού με ηλικίες 15-64.⁵

² http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/, Δεκέμβριος 2006

³ <http://europa.eu.int/hellas/2forall/2.2.2.1dieyrynsi.htm>, Δεκέμβριος 2006

⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/bulgaria>, Δεκέμβριος 2006

⁵ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΛΛΑΔΑ						ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ				
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝ. ΜΑΚ. ΘΡΑΚΗΣ					ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡ ΜΑΚ.	ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ				
	N. Έβρου	N. Καβάλας	N. Ροδόπης	N. Δράμας	N. Ξάνθης	N. Θες/νίκης	N. Σερρών	Μπλαγκόεβγκραντ	Σμόλιαν	Κάρτζαλι	Χάσκοβο
Πληθυσμός	149.354	145.054	110.828	103.975	101.856	1.057.825	200.916	345.138	145.940	201.162	291.770
% της χώρας	1,36%	1,32%	1,01%	0,95%	0,93%	9,65%	1,83%	4,20%	1,80%	2,50%	3,60%
Μεταβολή πληθυσμού*	3,90%	6,71%	7,40%	7,69%	11,85%	11,72%	4,19%	17,92%	8,24%	13,81%	2,40%
Ηλικιακή κατανομή											
0-14	13,87%	15,24%	15,29%	15,93%	19,42%	15,53%	14,25%	18,40%	17,00%	18,80%	15,80%
15-64	66,85%	65,83%	68,91%	63,80%	67,82%	70,34%	65,20%	68,90%	70,80%	70,10%	65,90%
65 και άνω	19,28%	18,93%	15,80%	20,26%	12,77%	14,13%	20,55%	12,70%	12,20%	11,10%	18,30%

Οικονομικά, Εμπορικά και Μορφωτικά Χαρακτηριστικά

Η επιλέξιμη περιοχή της Βουλγαρικής πλευράς αποτελεί το 11,40% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας. Σε γενικές γραμμές **το συνολικό επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης**, βάση του δείκτη ΑΕΠ/κεφαλήν, είναι χαμηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο. Στον πρωτογενή τομέα παρουσιάζεται ένα ποσοστό απασχόλησης 33,8% το οποίο αντιπροσωπεύεται από την γεωργία και δασοκομία. Οι βασικές καλλιέργειες της περιοχής είναι λαχανικά, καπνός, πατάτα, βαμβάκι, φρούτα και δημητριακά. Παρά την πτώση που παρουσίασε η γεωργία στην δεκαετία του 1990 η παραγωγή προϊόντων έχει πλέον αρχίσει να παίρνει μία ανοδική πορεία. Παρόλα αυτά η έλλειψη οργάνωσης στον τομέα της διακίνησης των αγροτικών προϊόντων που παράγονται αποτελεί σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη της περιοχής. Στον δευτερογενή τομέα το ποσοστό απασχόλησης είναι 28,7%. Εδώ δημιουργούνται προβλήματα από την βιομηχανία ανεπτυγμένης τεχνολογίας όπως και από τον τομέα της ενέργειας, τα οποία σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος. Η προσφορά από τις βιομηχανίες παραγωγής τροφίμων, ποτών και καπνού, αλλά και την κατασκευή εργαλείων μηχανών και μεταλλουργίας, υφαντουργίας και βιομηχανίας ενδυμάτων παρουσιάζεται πιο έντονη. Η κρίση της βιομηχανίας την δεκαετία του 1990 έχει αφήσει το σημάδι της με αποτέλεσμα να είναι ιδιαίτερα δύσκολο να επανακτήσει τη δύναμη της μη έχοντας τις κατάλληλες υποδομές. Επίσης αποτέλεσμα της κρίσης ήταν μεγάλος αριθμός απασχολούμενων να στραφούν στον πρωτογενή τομέα, δηλαδή τη γεωργία. Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει ποσοστό 37,5%. Ο τουρισμός της περιοχής ενισχύεται από την ύπαρξη φυσικών πόρων και ιστορικών μνημείων, χαρακτηριστικό που έρχεται σε αντίθεση με το αντίστοιχο παράδειγμα της Ελλάδας.⁶

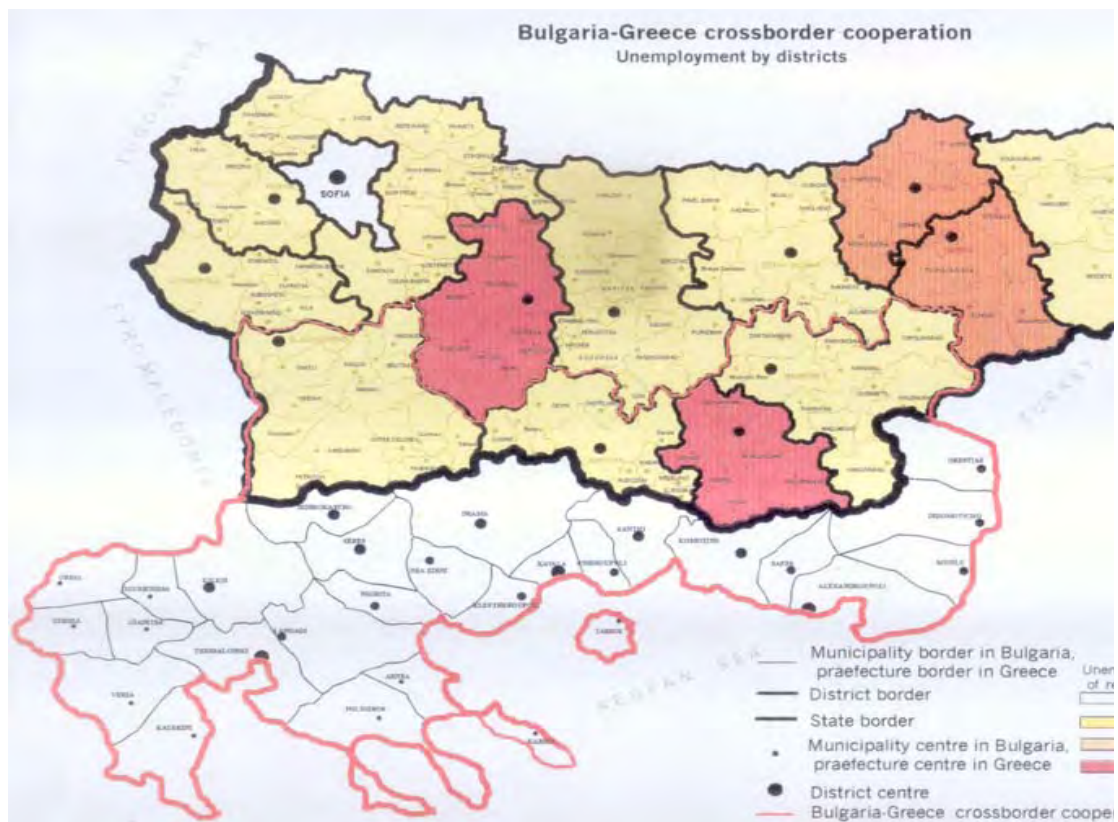
Η βουλγαρική επιλέξιμη περιοχή διαρθρώνεται κυρίως από εργατικό πληθυσμό. Το ποσοστό εργαζομένων στην περιοχή ανέρχεται στο 42,1% το οποίο είναι πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, 39,7%. Προβάλλονται όμως διαφορές ανάμεσα στις πόλεις της περιοχής που μας απασχολεί και αυτές φαίνονται από τα ακόλουθα ποσοστά εργαζομένων ανά περιοχή, Blagoevgrad 47.2%, Kardjali 45.5%, Smolian 38.0% και Khaskovo 36.0%.³⁰

⁶ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΟΜΗ ΣΤΗΝ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ											
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΛΛΑΔΑ							ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ			
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝ. ΜΑΚ. - ΘΡΑΚΗΣ					ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ			
	Ν. Έβρου	Ν. Καβάλας	Ν. Ξάνθης	Ν. Ροδόπης	Ν. Δράμας	Ν. Θεσσαλίας	Ν. Σερρών	Μπλαγκοεβγκρανι	Σμόλιαν	Κάριζαλι	Χάσκοβο
Κατανομή Ακαθάριστου Προϊόντος											
Πρωτογενής τομέας	24,0	12,0	18,0	20,0	12,0	3,0	18,2	31,0	44,3	35,9	36,0
Δευτερογενής τομέας	23,0	26,0	35,0	27,0	27,0	30,0	18,0	26,6	14,5	17,8	20,9
Τριτογενής τομέας	53,0	62,0	47,0	53,0	62,0	67,0	67,0	42,3	41,3	46,3	43,2
Επιχειρήσεις στον Δευτερογενή τομέα	4.861	629	279	276	356	7.236	547	4.089	1.767	999	3.407
Επιχειρήσεις στον Τριτογενή τομέα	3.331	4.404	1.030	1.253	1.590	20.127	2.640	23.182	9.743	9.314	22.322
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού											
Πρωτογενής τομέας	39,2	23,9	41,3	58,56	22,2	6,4	43,1	32,62	29,75	45,2	29,53
Δευτερογενής τομέας	15,1	27,6	22,4	11,34	32,2	31,9	20,1	32,8	26,65	20,79	29,94
Τριτογενής τομέας	43	45,2	32,6	27,9	40,9	51,6	35,2	34,59	43,6	34,02	40,53
Αριθμός τουριστικών κλινών	2.658	9.534	708	947	422	8.393	875	3.473	4.794	881	984

Το επίπεδο της ανεργίας, κατά το έτος 2000 ήταν ανάλογο με αυτό του εθνικού μέσου όρου. Πιο συγκεκριμένα, σε περιφερειακό επίπεδο ήταν 18,5% και σε εθνικό 18,1%. Η ιδιωτικοποίηση αλλά και το κλείσιμο μονάδων παραγωγής της βουλγαρικής πλευράς, που θεωρήθηκαν μη αποτελεσματικές, οδήγησαν σε ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα στους τομείς της απασχόλησης και της ανεργίας με πιο αυξημένο ποσοστό κατά το έτος 2002 στο νομό Smolian, όπου η ανεργία παρουσίαζε ποσοστό 27,6%.⁷ Στο χάρτη που ακολουθεί, παρουσιάζονται οι συνοριακές περιοχές της Βουλγαρίας με τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας. Ενώ στον πίνακα φαίνεται η σχέση των ποσοστών ανεργίας μεταξύ των χωρών της διασυνοριακής συνεργασίας.

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

⁷ <http://www.dramanet.gr/ecportal.asp?id=102&nt=18&lang=1>, Δεκέμβριος 2006

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ												
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΛΛΑΔΑ						ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ					
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝ. ΜΑΚ - ΘΡΑΚΗΣ					ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ				
	Ν. Έβρου	Ν. Καβάλας	Ν. Ξάνθης	Ν. Ροδόπης	Ν. Δράμας	Ν. Θεσσαλονίκης	Ν. Σερρών	Μπλαγκόεβγκραντ	Σμόλιαν	Κάρτζαλι	Χάσκοβο	
Ανεργία	14,5	8,2	8,4	12,4	10,6	12,4	15,9	17,1	27,6	16,0	17,1	

Το αυξημένο μεταναστευτικό ρεύμα από την βουλγαρική μεριά προς τις ελληνικές περιοχές, που είναι αποτέλεσμα κυρίως της αυξημένης ανεργίας στην περιοχή και το οποίο όπως είναι επόμενο συμπεριλαμβάνει παράνομη μετανάστευση και εμπορία ανθρώπων, έχει προκαλέσει μεγάλο πρόβλημα στον ελληνικό χώρο στο επίπεδο της ανεργίας όπως επίσης και στην μετάδοση ασθενειών.⁸

Ο εγγράμματος πληθυσμός της βουλγαρικής περιφέρειας συγκεντρώνεται κυρίως σε επίπεδο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα μεσαία και μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής, όπως είναι και πιο λογικό, έχουν καλύτερη εκπαιδευτική υποδομή από ότι οι επαρχίες. Σημαντική βάση μόρφωσης για την περιοχή παρουσιάζουν το Αμερικάνικο Πανεπιστήμιο και το Πανεπιστήμιο Southwest στην πόλη Blagoevgrad.⁹

Υποδομές

Στην περιοχή διασυνοριακής συνεργασίας της Βουλγαρίας, το μοναδικό δίκτυο μεταφορών είναι το οδικό. Η διασυνοριακή περιοχή διασχίζεται από τρεις Διερωπαϊκούς Διαδρόμους Μεταφορών. Οι Διάδρομοι Νο.4 και Νο.9 διασχίζουν εξυπηρετώντας την περιοχή από Βορρά προς Νότο. Ενώ όμως, ο Διάδρομος Νο.4 λόγω της ύπαρξης διασυνοριακού σταθμού (Culata-Προμαχώνας) χρησιμοποιείται για διασυνοριακή διέλευση, ο Διάδρομος Νο.9 λόγω της ανυπαρξίας του ανάλογου σταθμού περιορίζεται σε εθνικές μετακινήσεις. Τέλος, ο τρίτος Διάδρομος Νο.10 αποτελεί και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθώς εφάπτεται στην επιλέξιμη περιοχή και εξυπηρετεί συνοριακούς σκοπούς έχοντας σημείο ελέγχου διέλευσης το σταθμό Ορμένιο-Νοβο Σελο. Μεγάλο μέρος των υφιστάμενων εγκαταστάσεων αυτών των Διαδρόμων όμως δεν πληρούσαν τα διεθνή πρότυπα που απαιτούσε μια προς ένταξη χώρα και παρουσίαζαν μεγάλη ανάγκη νέων υποδομών.¹⁰ Η άμεση επέμβαση λοιπόν από την Κοινοτική Πρωτοβουλία INTERREG για την βελτίωση των χερσαίων αυτών δικτύων ήταν απαραίτητη.

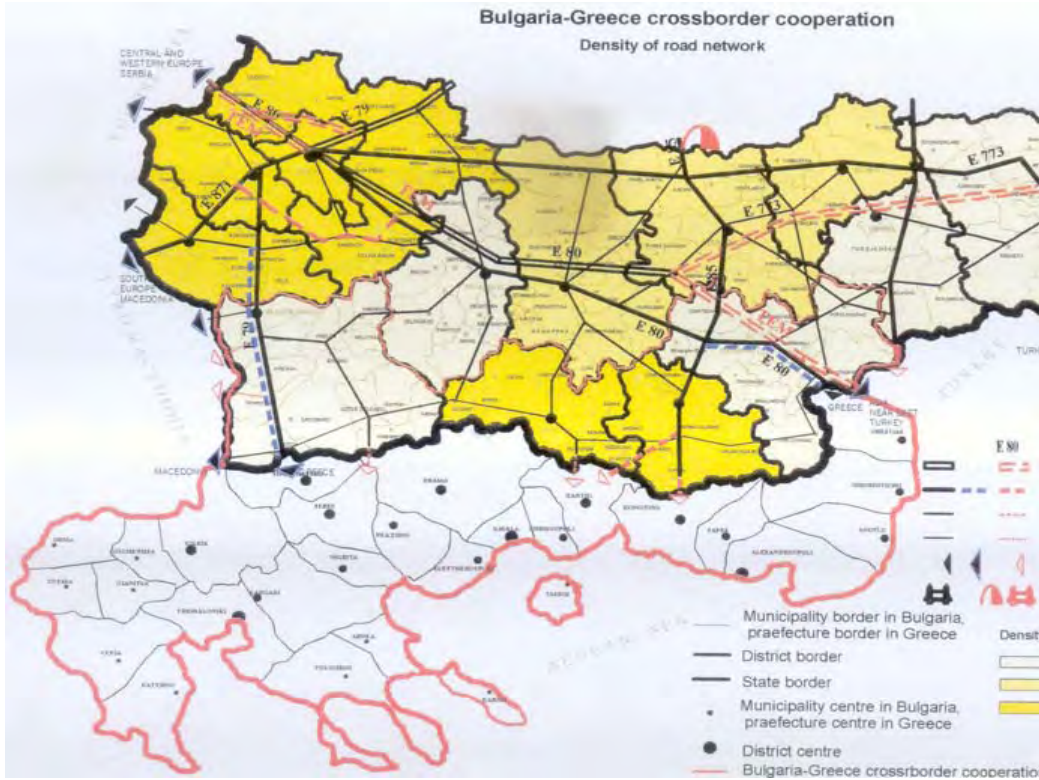
Από τη μεριά της η **σιδηροδρομική σύνδεση Βουλγαρίας – Ελλάδας**, επίσης δεν ανταποκρινόταν στα διεθνή πρότυπα και τις προδιαγραφές όσον αφορά τις μεταφορές και την ταχύτητα. Η ολοκλήρωση των σιδηροδρομικών συνδέσεων Sofia-Culata-Θεσσαλονίκη και Sofia-Ploudiv-Svilengrad, ήταν πρωταρχικής σημασίας για την Κοινοτική Πρωτοβουλία για την επίτευξη των διασυνοριακών μεταφορών. Κλείνοντας το θέμα των βουλγαρικών υποδομών, ένα σημαντικό πρόβλημα της

⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm, Δεκέμβριος 2006

⁹ <http://europa.eu.int/hellas/2forall/2.2.2.1dieyrynsi.htm>, Δεκέμβριος 2006

¹⁰ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

μεταφοράς μεταξύ των δύο χωρών, ήταν η ανεπαρκής παρουσία των σταθμών διασυνοριακού ελέγχου. Οι μοναδικοί δύο σταθμοί της περιοχής ήταν οι Culata-Προμαχώνας και Ορμένιο-Νοβο Σέλο. Η ανάγκη για δημιουργία νέων σταθμών και η βελτίωση των υφιστάμενων αποτέλεσε άμεση ανάγκη για τη σύνδεση των δύο χωρών μιας και η υπάρχουσα κατάσταση καθιστούσε ιδιαίτερα δύσκολη και χρονοβόρα τη διαδικασία μεταφοράς.¹¹

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

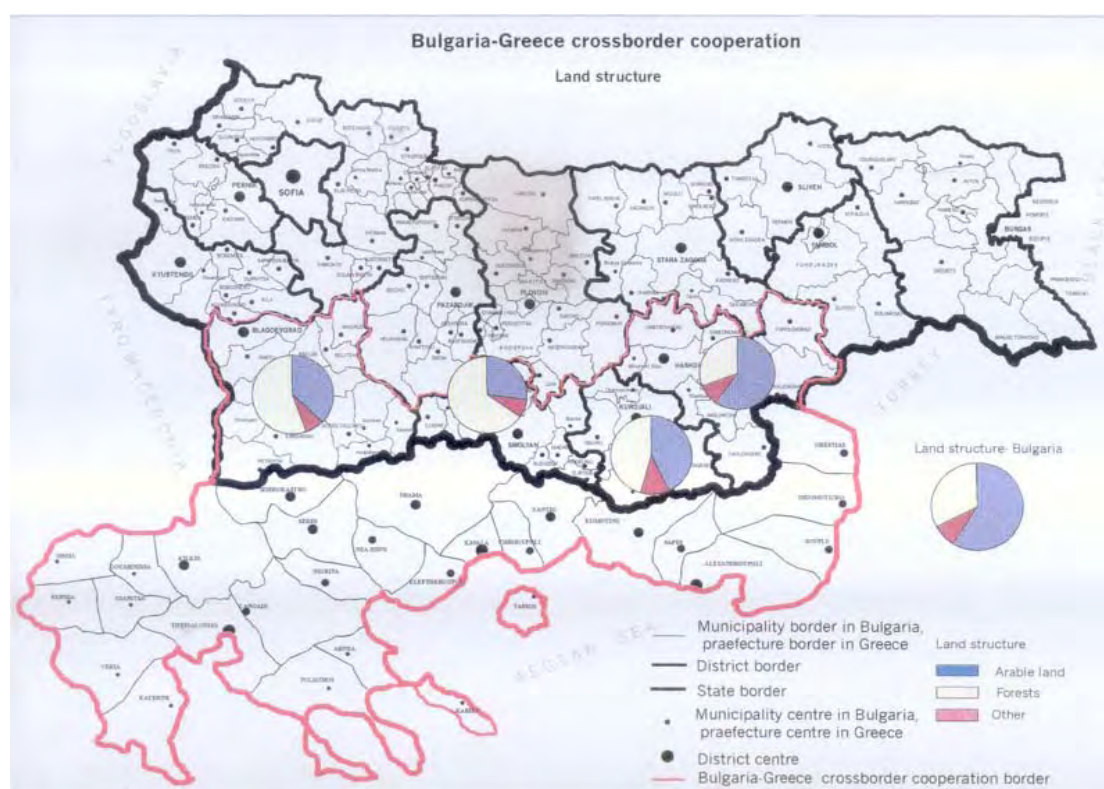

¹¹ http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006

Περιβάλλον και Πολιτισμός

Στην επιλέξιμη περιοχή της Βουλγαρίας σημαντική θεωρήθηκε η ανάπτυξη του συστήματος ύδρευσης, ειδικότερα σε κάποιους πιο απομακρυσμένους οικισμούς, η δημιουργία αποχετευτικού δικτύου σε όλη την περιοχή συνεργασίας, καθώς και η δημιουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Επίσης, η ατμοσφαιρική ρύπανση από εργοστάσια παραγωγής ενέργειας είναι ένα ουσιαστικό πρόβλημα. Αυτό οφείλεται στο ότι κάποια από αυτά τα εργοστάσια δεν λειτουργούσαν βάση των Ευρωπαϊκών προδιαγραφών, αλλά και στο ότι δεν είχαν τις κατάλληλες τεχνολογικές δυνατότητες ώστε να φιλτράρονται οι επιβλαβείς εκπομπές.

Στην περιοχή της Ροδόπης τα άδεια λατομεία έχουν σαν αποτέλεσμα τη μη φυσιολογική πορεία των διαδικασιών φυσικής ανάκαμψης. Επίσης, η παρουσία αυτών των εγκαταλελειμμένων χώρων παρεμποδίζει τη χρήση αυτών των περιοχών για άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Στο υπόλοιπο τμήμα της επιλέξιμης περιοχής οι δασικές εκτάσεις διατηρούνται καλά στις ορεινές περιοχές. Η ποικιλία της πανίδας είναι ιδιαίτερα μεγάλη στην περιοχή και για αυτό το λόγο ένα μεγάλο μέρος των προστατευόμενων περιοχών της χώρας ανήκουν στη διασυνοριακή περιοχή.¹²

(Πηγή: http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/)

¹² <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Αυτό που προκύπτει από την περιγραφή της κατάστασης των περιοχών της διασυνοριακής συνεργασίας πριν τις επεμβάσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG IIIA είναι πως οι δύο χώρες παρουσιάζουν αρκετές διαφορές. Στον τομέα της εκπαίδευσης, η Βουλγαρία στις πιο απομακρυσμένες περιοχές τις εμφανίζει μεγάλο αριθμό αγράμματου πληθυσμού. Αντίθετα στην Ελλάδα η ύπαρξη πανεπιστημίων στη διασυνοριακή περιοχή εμφανίζει μεγαλύτερο αριθμό εγγράμματων σε επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Και από τις δύο μεριές της διασυνοριακής συνεργασίας υπάρχει τάση προς τον πρωτογενή τομέα απασχόλησης με αυτό το ποσοστό να μεταφέρεται προς τον τριτογενή τομέα, ειδικά μετά την έντονη αστικοποίηση των τελευταίων ετών.

Μεγαλύτερη ανάγκη ωστόσο παρουσιάζεται στον τομέα των **υποδομών**. Οι ανεπαρκείς χερσαίες συνδέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες δημιουργούν προβλήματα και σε άλλους τομείς όπως αυτός του εμπορίου και των βιομηχανιών, αλλά και στην ευκολότερη ανταλλαγή γνώσεων και πολιτισμού από τη μια χώρα στην άλλη. Οι κοινωνικές διαφορές ανάμεσα στις δύο χώρες και σε επέκταση με το σύνολο της Ευρώπης, μπορούν να εξισορροπήσουν με τη διάνοιξη οδικών αλλά και σιδηροδρομικών αξόνων. Η απομόνωση και η απομάκρυνση επομένως του βουλγαρικού χώρου από πιο προηγμένες χώρες, που είναι και ένας από τους βασικότερους λόγους της αυξημένης ύπαρξης εγκληματικότητας στην περιοχή, μπορεί να μετριαστεί μέχρι να εξαλειφθεί εξολοκλήρου με την σύνδεση και συνεργασία των δύο χωρών. Βέβαια αυτή η διάνοιξη των συνόρων Ελλάδας-Βουλγαρίας, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στην Ελλάδα. Ειδικότερα στα συνοριακά ελληνικά εδάφη όπου οι **διασυνοριακοί σταθμοί** δεν επαρκούν και η **αστυνόμευση** δεν είναι αρκετή, τα έντονα προβλήματα λαθρομετανάστευσης καθώς και εγκληματικότητας, μπορεί να αυξηθούν ακόμα περισσότερο. Απαραίτητη επομένως καθίσταται η βελτίωση των υπάρχοντων μεθοριακών σταθμών, η κατασκευή νέων καθώς και η μεγαλύτερη αστυνόμευση. Επίσης τα προβλήματα υγείας που μπορεί να προκληθούν από τη μετανάστευση, επομένως και τη μεταφορά ασθενειών αποτελούν απαραίτητα έργα της διασυνοριακής συνεργασίας.

Όσον αφορά την **ανεργία**, που είναι ένα έντονο πρόβλημα για τις συνοριακές περιοχές των δύο χωρών, από τη μεριά της Βουλγαρίας παρουσιάζεται σαν επιτακτική ανάγκη η βελτίωση της συνεργασίας ανάμεσα στον πρωτογενή και το δευτερογενή τομέα. Η χώρα παρουσιάζει μια ιδιαίτερη τάση προς τη γεωργία, η δυσκολία όμως στην διοχέτευση των προϊόντων που παράγονται λόγω της υποβάθμισης μετά το 1990 του δευτερογενή τομέα απομακρύνει τον κόσμο από αυτή την ενασχόληση. Αυτό έχει πολλές επιπτώσεις στη διασυνοριακή περιοχή της χώρας με σημαντικότερη την αναζήτηση εργασίας σε μεγάλα αστικά κέντρα με αποτέλεσμα την απομόνωση της υπαίθρου. Η **μόρφωση** επίσης μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση της ανεργία στη χώρα. Αυτό μπορεί να γίνει με την πιο ποιοτική στροφή της περιοχής στον τριτογενή τομέα στον οποίο ούτος ή άλλως παρουσιάζεται μια τάση τα τελευταία χρόνια. Η συνεργασία επίσης μεταξύ εταιρειών δημοσίων και ιδιωτικών των δύο χωρών μπορεί να βελτιωθεί προσφέροντας θέσεις εργασίας και μειώνοντας τα επίπεδα ανεργίας και από τις δύο μεριές.

Η **εγκατάσταση πανεπιστημιακών μονάδων** σε απομακρυσμένες επαρχίες και των δύο χωρών μπορεί να ευνοήσει την ανάπτυξη αυτών των περιοχών. Αυτό μπορεί να γίνει προσελκύνοντας σε αυτές τις τοποθεσίες φοιτητές, αναπτύσσοντας παράλληλα τις υποδομές της περιοχής και αξιοποιώντας τους πλούσιους φυσικούς πόρους που οι δύο χώρες κατέχουν. Τα αποτελέσματα τέτοιων ενεργειών θα μπορούσαν να προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας, ανάπτυξη του τουρισμού της περιοχής και κυρίως θα σταματούσαν την τόσο μεγάλη αστικοποίηση των τελευταίων ετών.

Στον **τομέα του περιβάλλοντος** πέρα από τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο της υφιστάμενης κατάστασης των δύο χωρών σημαντικό πρόβλημα εμφανίζεται με τη μόλυνση των υδάτων στην ακτογραμμή της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Από τις εκβολές λοιπόν του ποταμού Στρυμόνα έως το Δέλτα του ποταμού Έβρου, περιλαμβάνονται μια σειρά από ευαίσθητα παράκτια οικοσυστήματα στα οποία παρατηρήθηκαν φαινόμενα εμφάνισης συγκεντρωμένων θρεπτικών αλάτων και άλλων ρύπων, υποβαθμίζοντας την περιοχή.¹³ Ειδικότερα στους κόλπους Καβάλας, Μαρώνειας και Αλεξανδρούπολης η συνεχής υποβάθμιση των παράκτιων οικοσυστημάτων οδηγεί στη μείωση της αλιευτικής παραγωγής αλλά και στον περιορισμό της τουριστικής δραστηριότητας. Η βελτίωση επομένως των συνθηκών στις περιοχές αυτές είναι απαραίτητη διότι επηρεάζει δύο κύριες δραστηριότητες της περιοχής. Η μείωση του τουρισμού αλλά και της αλιείας αφαιρεί τομείς απασχόλησης για την περιοχή αυτή με αποτέλεσμα μεγαλύτερο αριθμό ανέργων.

Τέλος, μεγάλο φόβο εμφανίζει η **μετεγκατάσταση Ελληνικών βιομηχανιών** στα βουλγαρικά εδάφη. Το φτηνό εργατικό δυναμικό της χώρας προσελκύει τους Έλληνες επιχειρηματίες, οι οποίοι μπορούν να βγάλουν μεγαλύτερο κέρδος με λιγότερα έξοδα, μεταφέροντας τις επιχειρήσεις τους σε μια χώρα σαν τη Βουλγαρία. Αυτή η μετεγκατάσταση εταιρειών και βιομηχανιών είναι ένα συχνό φαινόμενο μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς να παρουσιάζει ιδιαίτερα προβλήματα. Αντίθετα ενισχύει τις συνεργασίες των χωρών αναπτύσσοντας την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης στο σύνολό της κρατώντας τις εταιρείες στα ευρωπαϊκά εδάφη, χωρίς να αναγκάζεται να καταφεύγει σε λύσεις μετεγκατάστασης σε χώρες άλλων ηπείρων όπως η Κίνα. Η Ελλάδα όμως δεν είναι μια χώρα που, όπως δείχνει η μέχρι σήμερα πορεία της, έχει τη δυνατότητα να απορροφήσει τους εργαζόμενους των βιομηχανιών αυτών σε άλλους προσοδοφόρους τομείς. Έτσι, η ανεργία αλλά και η πιθανή απομόνωση περιοχών του ελλαδικού συνοριακού εδάφους είναι πιθανά ενδεχόμενα αυτής της ενέργειας. Επομένως σκόπιμο θα ήταν αυτό το τόσο ουσιαστικό πρόβλημα για την Ελλάδα να αντιμετωπιστεί έγκαιρα είτε με την ανάπτυξη στις περιοχές άλλων τομέων απασχόλησης, όπως ο τουρισμός που μπορεί να απορροφήσει τους κατοίκους σε ποικιλία εργασιών, είτε με τη μεταφορά στις απομακρυσμένες συνοριακές περιφέρειες της Ελλάδας δημοσίων επιχειρήσεων ενισχύοντας έτσι και τον πληθυσμό αυτών των περιοχών.

Στη συνέχεια θα δούμε τις ενέργειες που έγιναν μέσω όλων των σταδίων του κοινοτικού προγράμματος INTERREG για την βελτίωση και τη συνεργασία των περιφερειακών συνοριακών περιοχών των δύο χωρών και θα γίνει μια προσπάθεια αξιολόγησης αυτών των έργων.

¹³ΤΕΕ Τμήμα Ανατολικής Μακεδονίας, *Πρόταση για το πρόγραμμα INTERREG III, “Διερεύνηση συνθηκών φυσικής ισορροπίας των παράκτιων θαλάσσιων οικοσυστημάτων περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης”*, 1998

ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

INTERREG II - Εξωτερικά σύνορα Ελλάδα-Βουλγαρία (1994-1999)

Το πρώτο στάδιο της Κοινοτικής πρωτοβουλίας ήταν το INTERREG I το οποίο διήρκησε από το 1990 έως το 1993. Το κύριο αντικείμενο του προγράμματος ήταν η ενίσχυση περιοχών, εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **Ο στόχος του INTERREG I ήταν η άρση της απομόνωσης των γεωγραφικών συνόρων γειτονικών περιφερειών και η συνεργασία τους.**

Μετά την ολοκλήρωση του πρώτου σταδίου η Κοινοτική πρωτοβουλία συνεχίστηκε με το INTERREG II, ένα πρόγραμμα που καλύφθηκε την περίοδο 1994 έως 1999. Πιο ώριμο πλέον από το INTERREG I, το επιχειρησιακό πρόγραμμα INTERREG II – Εξωτερικά Σύνορα, το οποίο εγκρίθηκε με την Ε(94) 5/5-1-95, διαιρέθηκε σε τέσσερα επιμέρους προγράμματα ανά χώρα συνεργασίας. Πιο ειδικά, στο πρόγραμμα INTERREG II Ελλάδα – Βουλγαρία κατανεμήθηκε το μεγαλύτερο ποσοστό (33,66%) των συνολικών πόρων του προγράμματος σε σχέση με τις άλλες χώρες συνεργασίας. **Οι πόροι αυτοί κατανεμήθηκαν σε έξι υποπρογράμματα: βασικές υποδομές, ανάπτυξη αγροτικού χώρου, ενίσχυση οικονομικής βάσης, ποιότητα ζωής – περιβάλλον και ανθρώπινο δυναμικό.**¹

Οι παραμεθόριες περιοχές των δύο χωρών που απασχόλησαν το INTERREG II Ελλάδα-Βουλγαρία χαρακτηρίζονταν από αναπτυξιακή υστέρηση, κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και μειωμένης αποτελεσματικότητας παρεμβάσεις λόγω της μη επαρκούς επιχειρηματικής και ερευνητικής συνεργασίας όπως επίσης και της συνεργασίας στους τομείς των μεταφορών, του περιβάλλοντος, της υγείας και του πολιτισμού.

Ορίστηκαν εκπρόσωποι των δύο χωρών δημιουργώντας την Κοινή Επιτροπή Σχεδιασμού, την Κοινή Γραμματεία και των Κοινών Ομάδων Εργασίας για θέματα Μεταφορών και Περιβάλλοντος έχοντας σαν στόχο την σύγκλιση των εθνικών προτεραιοτήτων, την κατανόηση των υφιστάμενων μηχανισμών της διοίκησης για σχεδιασμούς αλλά και των θεσμικών πλαισίων μέσω των οποίων αυτές υλοποιούνται. Με αυτόν τον τρόπο και την δημιουργία αυτών των κοινών ομάδων οι οποίες ενίσχυαν τις από κοινού αποφάσεις, επισημάνσεις προβλημάτων και την ολοκλήρωση των έργων αποφεύχθηκαν τα λάθη που είχαν προηγηθεί από τους εθνικούς σχεδιασμούς, περιορισμένους από τα σύνορα.³⁸

Στα πλαίσια του τομέα βασικών υποδομών υπήρξε μια σαφής στρατηγική που στήριξε την επικέντρωση των πόρων στους βασικούς κάθετους οδικούς και σιδηροδρομικούς άξονες καθώς και στα αντίστοιχα σημεία απόληξης τους (μεθοριακοί σταθμοί, λιμάνια).

Όσον αφορά τους οδικούς άξονες στα πλαίσια του INTERREG II διατέθηκαν πόροι στους δύο βασικούς κάθετους οδικούς άξονες σύνδεσης των χωρών, τον άξονα Sofia-Culata-Προμαχώνα-Θεσσαλονίκη (E79) και το τμήμα του Διευρωπαϊκού Διαδρόμου IX Haskovo-ΝοβοΣελο-Ορμένιο-Αλεξανδρούπολη. Οι απαιτούμενες ενέργειες όμως δεν ολοκληρώθηκαν λόγω της μη επαρκούς χρηματοδότησης. Από βουλγαρικής

¹ http://www.interreg.ch/index_e.php?lang=e, Δεκέμβριος 2006

πλευράς χρηματοδοτήθηκε μελέτη για την αναβάθμιση αυτοκινητόδρομου του άξονα Sofia-Culata με σκοπό την ύπαρξη ενιαίου χαρακτήρα στον οδικό άξονα Σόφια – Θεσσαλονίκη.³⁹

Την μειωμένη ύπαρξη οδικών συνδέσεων των δύο χωρών ήρθε να επιλύσει η υπογραφή επίσημης διμερούς συμφωνίας τον Δεκέμβριο του 1995, για την διάνοιξη τριών νέων σημείων διέλευσης στο Εξοχή-Iliden, Νυμφαία-Makaza και Εχίνος-Roudozem. Οι νέες αυτές όμως διελύσεις προϋπέθεταν μελέτες νέων οδικών συνδέσεων Δράμα-Εξοχή-Iliden-Goce Dicev, Κομοτηνή-Νυμφαία-Makazan-Kardjali και Ξάνθη-Εχίνος-Roudozem, αλλά και των αντίστοιχων Μεθοριακών Σταθμών (Ορμένιο – Προμαχώνα).³⁹ Ειδικότερα ο εξοπλισμός των μεθοριακών σταθμών αλλά και της αστυνομίας στις περιοχές αυτές εμφανίζεται ιδιαίτερης σημασίας για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου αλλά και της παράνομης μετανάστευσης. Εξαιτίας της έλλειψης πόρων όμως καλύφθηκε μόνο ένα μικρό μέρος των έργων για να χρησιμοποιηθεί σαν βάση για κατασκευή στην επόμενη περίοδο του προγράμματος.

Κλείνοντας με το θέμα των υποδομών ιδιαίτερη σημασία έχουν δύο έργα που υλοποιήθηκαν. Η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης της γραμμής Sofia – Θεσσαλονίκη, όπως και η κατασκευή του δικτύου οπτικών ινών Καβάλα - Haskono για την αναβάθμιση της τηλεπικοινωνιακής σύνδεσης. Έργα χρηματοδοτούμενα από πόρους του INTERREG και του PHARE CBC.²

Στον τομέα της επιχειρησιακής συνεργασίας οι πόροι της βουλγαρικής πλευράς ήταν περιορισμένοι λόγω της ιδιαίτερης ανάγκης της χώρας σε επενδύσεις κυρίως σε υποδομές μεταφορών και επικοινωνιών όπου και υστερούσε περισσότερο. Από την άλλη μεριά, η έλλειψη σχετικής εμπειρίας του κανονισμού PHARE CBC, ως προς τις διαδικασίες χρηματοδότησης, άφησε την ελληνική πλευρά να καταβάλει τις μεγαλύτερες προσπάθειες να καλυφθεί το πρόβλημα. Τοιουτοτρόπως η Ελληνική πλευρά έκανε προσπάθειες είτε με ανάπτυξη περιορισμένης συνεργασίας με φορείς της Βουλγαρίας που εισέφεραν σε είδος, είτε με δημιουργία αντενών των ελληνικών φορέων στη Βουλγαρία.³⁹

Μέσω του INTERREG II έγινε προσπάθεια στήριξης των ΜΜΕ για συνεργασία αντιπροσωπευτικών φορέων. Πιο αναλυτικά, δημιουργήθηκε ένας φορέας στην Θεσσαλονίκη του Διαβαλκανικού και Παρευξείνιου Επιχειρηματικού Κέντρου (ΔΙΠΕΚ) που προήλθε από συνεργασία του Συνδέσμου Εξαγωγέων Β. Ελλάδος, του Συνδέσμου Βιομηχάνων Β. Ελλάδος, της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, του ΕΟΜΜΕΧ, και του ΟΠΕ, που βάση συγκεκριμένου business plan, προέβη σε συγκέντρωση πληροφοριών για την περιοχή, δημιούργησε κεραιές στις βαλκανικές χώρες, συγκεντρώνοντας τις απαιτούμενες για επιχειρηματική συνεργασία πληροφορίες.³⁹

Με χρηματοδότηση και από τις δύο πλευρές υπήρξε καλύτερη και πληρέστερη ενεργειακή διασύνδεση μέσω αναβάθμισης συνεργασίας ηλεκτρικών δικτύων μεταξύ των αντίστοιχων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού. Επίσης, δημιουργήθηκε συνεργασία εκπόνησης μελέτης πετρελαιοαγωγού Bourgas – Αλεξανδρούπολη, χρηματοδοτούμενη από το INTERREG.³⁹

²<http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

Στον **τομέα του περιβάλλοντος** υπήρξε κοινή στρατηγική σε θέματα ποιότητας και διαχείρισης κοινών υδάτινων πόρων αλλά και σε θέματα εναέριας ρύπανσης. Στους ποταμούς Νέστο, Στρυμόνα και Έβρο μέσω της συνεργασίας εγκαταστάθηκαν σταθμοί και από τις δύο πλευρές, για μετρήσεις ρύπανσης. Για τους σταθμούς του ελληνικού εδάφους η χρηματοδότηση έγινε από το ΚΠΣ II. Επίσης με πόρους από το PHARE-CBC έγινε η κατασκευή βιολογικών σταθμών καθαρισμού ώστε να μην επιβαρύνονται οι προαναφερθέντες ποταμοί με απόβλητα των πόλεων Haskovo, Dimitrovgrad και Stara Zagora.⁴⁰

Για τον ποταμό Στρυμόνα και την πεδιάδα των Σερρών συντάχθηκαν προδιαγραφές για ένα τηλεματικό σύστημα πρόγνωσης και προειδοποίησης πλημμύρων καθώς και η εγκατάσταση εξοπλισμού αυτόματων τηλεμετρικών σταθμών. Τα έργα όμως δεν ολοκληρώθηκαν κατά τη διάρκεια του INTERREG II και μετατέθηκαν για την επόμενη προγραμματική περίοδο.⁴⁰

Για τον ποταμό Νέστο η συνεργασία είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα καθώς έγιναν πλήρεις προδιαγραφές μελέτης ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων. Το έργο δεν ολοκληρώθηκε λόγω των διαφορετικών διαδικασιών που ακολουθήθηκαν από το PHARE-CBC και το INTERREG.³ Υπήρχαν όμως πλέον οι κατάλληλες βάσεις για την υλοποίηση του έργου με την μελλοντική συνεργασία.

Επίσης, υπήρξε συνεργασία για την ραδιενεργό ρύπανση από την Ελληνική πλευρά με την ανάπτυξη τηλεματικών συστημάτων μέτρησης ραδιενεργών ρύπων. Από την Βουλγαρική πλευρά με πόρους του PHARE ενισχύθηκε η ασφάλεια με αναβάθμιση της τεχνολογίας αντιδραστήρων του εργοστασίου παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στο Kozlodouni.⁴⁰ Τέλος, το 1997 το INTERREG II βοήθησε την ανάπτυξη ενός προγράμματος Euroregion, το Νέστος-Μέστα.⁴ Το αντικείμενο αυτού ήταν να ενθαρρύνει τις κοινωνικοοικονομικές καθώς και τις πολιτιστικές συνεργασίες σε γεωγραφικά απομονωμένες περιοχές, όπως ήταν η Δράμα για την Ελλάδα και οκτώ δήμοι της Βουλγαρίας.

Στον **τομέα της υγείας**, το γεγονός της ανυπαρξίας κέντρων υγείας που να εξυπηρετούν τις γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές της διασυνοριακής συνεργασίας ήρθε να βοηθήσει η δημιουργία των ΔΙ.ΚΕ.ΔΥ. (Διασυνοριακών Κέντρων Δημόσιας Υγείας). Αυτά εγκαταστάθηκαν κοντά στα σημεία διέλευσης από τη μια χώρα στην άλλη, Σέρρες, Καβάλα και Αλεξανδρούπολη. Τοποθετήθηκαν σε ελληνικό έδαφος εξαιτίας της μη ύπαρξης πόρων από την άλλη πλευρά, εξυπηρετώντας όμως και την βουλγαρική διασυνοριακή περιοχή. Ένας από τους βασικούς ρόλους αυτών των κέντρων υγείας, ήταν η ενημέρωση επαγγελματιών υγείας για την προστασία του πληθυσμού από κινδύνους.⁴¹

Τέλος, **στον τομέα ανθρώπινου δυναμικού** υποστηρίχθηκαν προγράμματα οργάνωσης του προσωπικού επιχειρήσεων με καταστήματα και στις δύο χώρες αλλά και προσωπικού δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών που συνεργάζονται εκατέρωθεν των συνόρων. Ακόμα υπήρξε συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων των δύο γειτονικών χωρών με σκοπό την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού.⁴⁰

³ <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

⁴ <http://www.mne.gr/>, INTERREG II, Greece-Bulgaria, Nestos-Mesta Euroregion, Δεκέμβριος 2006

Όλες αυτές οι δράσεις συνέτειναν στη δημιουργία ενός νέου κλίματος φιλίας βασισμένης στην κοινή δουλειά για το κοινό συμφέρον. Οι παραπάνω αναφερθείσες ενέργειες αποτελούν ένα μέρος μόνο του συνόλου που απασχόλησε το INTERREG II. Στο σύνολό τους υλοποιήθηκαν 336 έργα και 1276 υποέργα από την πλευρά της Ελλάδας και σημαντικός αριθμός ενεργειών από την πλευρά της Βουλγαρίας. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος για την Ελλάδα ανέρχεται σε 542.000.000 ευρώ και η ιδιωτική συμμετοχή σε 57.000.000 ευρώ.⁵ Η εμβέλεια των ενεργειών καθορίστηκε από τους περιορισμένους πόρους αλλά και την έλλειψη εμπειρίας. Τα αποτελέσματα παρόλα αυτά ήταν θετικά δημιούργησαν όμως την αναγκαιότητα ολοκλήρωσής τους για τη νέα προγραμματική περίοδο.

INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα – Βουλγαρία (2000-2004)

Αυτή η νέα φάση της Πρωτοβουλίας INTERREG σχεδιάστηκε για να ενισχύσει την οικονομική και κοινωνική συνοχή σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην ενσωμάτωση απομακρυσμένων περιοχών και των περιοχών που συνορεύουν με τις υποψήφιες χώρες.⁶

Το Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα – Βουλγαρία για την περίοδο 2000 έως 2006 εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την απόφαση E (2001) 4076 /27-12-2001 και είχε ως στόχο να προωθήσει τη **διασυνοριακή, τη διακρατική και τη διαπεριφερειακή συνεργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.** Οι συνολικοί πόροι του προγράμματος ανέρχονταν σε 419.805.496 ευρώ, εκ των οποίων 268.655.496 ευρώ αφορούσαν το ελληνικό πρόγραμμα INTERREG IIIA και 151.150.000 ευρώ το βουλγαρικό πρόγραμμα PHARE CBC. Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και με την απόφαση E (2002) 1703 / 26-07-2002 της Επιτροπής χορηγήθηκαν επιπλέον 5.436.000 ευρώ για την ενίσχυση των περιοχών που συνορεύουν με τις τότε υποψήφιες χώρες.⁷

Τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του προγράμματος παρουσιάστηκαν προβλήματα σχετικά με την πορεία της ενεργοποίησης καθεαυτού του προγράμματος, αλλά και στον τομέα του κοινού σχεδιασμού των έργων, λόγω διαφορών στους κανονισμούς των χρηματοδοτικών μέσων (INTERREG και PHARE CBC). Η έλλειψη από την μεριά της Βουλγαρίας πολυετούς προγραμματικού σχεδιασμού αποτέλεσε ένα επίσης σημαντικό πρόβλημα όπως επίσης και η μέθοδος επιλογής έργων της χώρας η οποία έγινε μέσω του Εθνικού Προγράμματος Περιφερειακής Ανάπτυξης, το οποίο βασίζεται σε στρατηγικές επιπέδου περιφέρειας και νομού.

Παρόλα τα προβλήματα οι δύο χώρες κατάφεραν να συνεργαστούν με την μεταξύ τους ενημέρωση όσον αφορά την πρόοδο του προγράμματος. Αυτή η ενημέρωση γινόταν μέσω των ετησίων συνεδριάσεων των Επιτροπών Παρακολούθησης και Καθοδήγησης. Η Ενδιάμεση Αξιολόγηση του Προγράμματος, από ανεξάρτητο αξιολογητή, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην πορεία του προγράμματος όσον αφορά

⁵ <http://www.mne.gr/>, INTERREG II, Greece-Bulgaria, Nestos-Mesta Euroregion, Δεκέμβριος 2006

⁶ Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Εγκύκλιος για την κατάρτιση του προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III, Περίοδος 2000-2006, Αθήνα 2000

⁷ Συμπλήρωμα Προγραμματισμού ΠΚΠ INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία

τον εντοπισμό των προβληματικών σημείων αυτού αλλά και την περαιτέρω βοήθεια στην Διαχειριστική Αρχή για την επίλυση αυτών των προβλημάτων. Έτσι, οι δύο χώρες έχοντας την εμπειρία του προκάτοχου προγράμματος INTERREG II επικεντρώθηκαν στα κοινά προβλήματα, και την επίλυση αυτών ορίζοντας τις κοινές τους προτεραιότητες και τους στόχους.⁸

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την εμπειρία υλοποίησης του προγράμματος INTERREG IIIA/PHARE CBC είναι:

- Η ανάγκη για ολοκλήρωση των έργων, κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, που καθυστέρησαν εξαιτίας της έλλειψης πόρων, και
- Ο συντονισμός των δύο κύριων χρηματοδοτικών μέσων INTERREG και PHARE CBC πάνω στη διαδικασία επιλογής έργων αλλά και στην χρηματοδότηση αυτών και από συμπληρωματικά χρηματοδοτικά μέσα.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία 2004-2006

Ο στόχος λοιπόν της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου του Κοινοτικού Προγράμματος INTERREG ήταν η δημιουργία δικτύων συνεργασίας με απώτερο σκοπό την υποστήριξη της συνάφειας και της συνοχής του Ευρωπαϊκού Χώρου μέσω της διευθέτησης των περιφερειακών μειονεκτημάτων των συνοριακών παραμεθόριων περιοχών.⁴⁵ Μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος από όπου προέκυψε μια συνολική εκτίμηση της κατάστασης και της πορείας της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας, από αρμοδίους, επήλθε η νέα αναθεωρημένη προγραμματική περίοδος του INTERREG IIIA/PHARE CBC.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Οι πιο ειδικοί πλέον στόχοι της νέας περιόδου του προγράμματος ήταν:

- Η άρση της γεωγραφικής και επικοινωνιακής απομόνωσης της περιοχής
- Η οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και η προώθηση της απασχόλησης, και
- Η λειτουργική αναβάθμιση της περιοχής με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών επιδράσεων / επιπτώσεων.⁹

Με άλλα λόγια μεγάλης σημασίας στόχο αποτέλεσε για την Κοινοτική Πρωτοβουλία η ανάδειξη της περιοχής ως στρατηγικό κόμβο διέλευσης διευρωπαϊκών δικτύων. Η άρση επομένως, της γεωγραφικής και επικοινωνιακής απομόνωσης της περιοχής σχετίζεται άμεσα με την βελτίωση υποδομών, κάτι το οποίο ξεκίνησε το ΠΚΠ INTERREG II και το οποίο κλήθηκε στην πορεία να ολοκληρώσει το INTERREG III στο οποίο προστέθηκαν και επιπλέον απαιτούμενες προς υλοποίηση υποδομές (ολοκλήρωση του ανατολικού τομέα της Εγνατίας Οδού, κλπ). Η ασφάλεια των συνόρων είναι ένας στόχος επίσης καίριος ο οποίος δεν κατάφερε να υλοποιηθεί

⁸ Συμπλήρωμα Προγραμματισμού ΠΚΠ INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία

⁹ <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

πλήρως κατά τη διάρκεια του INTERREG II, αλλά άμεσα συνδεδεμένος με την δημιουργία διεθνικών οδικών αξόνων.

Όσον αφορά τον δεύτερο στόχο του προγράμματος που σχετίζεται με την **οικονομική ανάπτυξη της περιοχής και την προώθηση της απασχόλησης**, είναι προφανές ότι με την ενδυνάμωση της οικονομίας των επιλέξιμων περιοχών θα καθίστατο πιο ικανή η αποφυγή της περιθωριοποίησης όσο και της απερίμωσης των ήδη γεωγραφικά απομονωμένων περιοχών. Έτσι δόθηκε μια έμφαση μέσω του προγράμματος στον εξαγωγικό προσανατολισμό. Υποστηρίχθηκε η διασυνοριακή επιχειρηματική συνεργασία, αποβλέποντας στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την ενίσχυση των οικονομικών σχέσεων με τη μορφή του εμπορίου μεταξύ των συνοριακών περιοχών και τη βελτίωση στις ευκαιρίες απασχόλησης κάτι το οποίο θα μπορούσε να βελτιώσει το πρόβλημα της μεγάλης αστικοποίησης.⁴⁷

Τέλος, η λειτουργική αναβάθμιση της περιοχής με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών, περιβαλλοντικών επιδράσεων / επιπτώσεων, έγινε με προτάσεις όπως την αξιοποίηση των υφιστάμενων μνημείων αλλά και άλλων πολιτισμικών πόρων για την παραγωγή σύγχρονου πολιτισμού και την αύξηση του τουρισμού. Επίσης προτάθηκε για τον τομέα της υγείας εισαγωγή τεχνολογίας, αλλά και η περαιτέρω δημιουργία κέντρων υγείας όπως το κέντρο δημόσιας υγείας (ΔΙ.ΚΕ.ΔΥ.) που υλοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του προγράμματος INTERREG II.⁴⁷

ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι παραπάνω αλληλένδετοι στόχοι του προγράμματος, για την επίτευξή τους βασίστηκαν σε παρεμβάσεις που ανήκουν στους ακόλουθους άξονες προτεραιότητας¹⁰:

- Διασυνοριακές Υποδομές
- Οικονομική ανάπτυξη και Απασχόληση
- Ποιότητα Ζωής/Περιβάλλον/Πολιτισμός
- Ειδική Ενίσχυση για περιοχές που συνορεύουν με υποψήφιες προς ένταξη χώρες, και
- Τεχνική Βοήθεια

Ο άξονας **Διασυνοριακές Υποδομές**, αποτελείται από δύο σκοπούς-μέτρα⁴⁷:

- Την ενίσχυση των υποδομών μεταφορών, και
- Τη βελτίωση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων

Για την επίτευξη των οποίων, στα πλαίσια του άξονα, προτάθηκαν δράσεις που αποσκοπούσαν⁴⁷:

- Στην άρση της απομόνωσης της διασυνοριακής περιοχής και τη βελτίωση των συνθηκών ασφαλούς μετακίνησης ανθρώπων και αγαθών
- Στην ανάδειξη των παραμεθόριων περιοχών ως πύλες εξόδου-εισόδου προς τον ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο, και

¹⁰ <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

- Στην αντιμετώπιση φαινομένων λαθρομετανάστευσης, λαθρεμπορίου και παράνομων δραστηριοτήτων που εμποδίζουν την ανάπτυξη της επιλέξιμης περιοχής.

Οι σκοποί-μέτρα του άξονα **Οικονομική ανάπτυξη και Απασχόληση**, ήταν¹¹:

- Η ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων, και
- Η συνεργασία Εκπαιδευτικών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων

Στα πλαίσια αυτού του άξονα οι δράσεις που προτάθηκαν απέβλεπαν⁴⁸:

- Στην υποστήριξη διασυνοριακών επιχειρηματικών συνεργασιών για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και την ισχυροποίηση της περιοχής στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο
- Στην υποστήριξη των διασυνοριακών συνεργασιών για την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, και
- Στην προώθηση της απασχόλησης και των ίσων ευκαιριών για νέους και γυναίκες

Ο άξονας **Ποιότητα Ζωής/Περιβάλλον/Πολιτισμός**, απαρτίζεται από τα μέτρα⁴⁸:

- Τη βελτίωση της ποιότητας ζωής
- Την προστασία, ανάδειξη και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, και
- Την ανάδειξη και προβολή πολιτιστικών και τουριστικών πόρων

Οι δράσεις που προτάθηκαν στον τρίτο αυτό άξονα αποσκοπούσαν⁴⁸:

- Στην υπέρβαση αναπτυξιακών προβλημάτων και ανάπτυξη της κοινωνικοοικονομικής δυναμικής της διασυνοριακής περιοχής
- Στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από την ιδιαίτερη γεωμορφολογική θέση και επηρεάζουν ευαίσθητους τομείς της κοινωνικοοικονομικής υπόστασης της περιοχής
- Στην Προστασία, Ανάδειξη και Διαχείριση του περιβάλλοντος, και
- Στην ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής και ενίσχυση των πολιτιστικών ανταλλαγών και δραστηριοτήτων

Στον άξονα **Ειδική Ενίσχυση για περιοχές που συνόρευαν με υποψήφιες προς ένταξη χώρες** ο μοναδικός σκοπός-μέτρο ήταν⁴⁸:

- Η Κοινοτική δράση για ενίσχυση υποδομών μεταφορών

Με τις προτεινόμενες δράσεις του άξονα αυτού να στοχεύουν⁴⁸:

- Στην άρση της απομόνωσης της διασυνοριακής περιοχής και στην ανάδειξή της ως κύριο μεταφορικό κόμβο στα Βαλκάνια, και
- Στην βελτίωση της ευκολίας πρόσβασης σε κύρια διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα για την μεταφορά ανθρώπων και προϊόντων

Τέλος, στον άξονα **Τεχνική Βοήθεια**, ανήκαν τα μέτρα⁴⁸:

- Διαχείριση του προγράμματος
- Τεχνική Υποστήριξη

¹¹ <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

Αυτού του άξονα οι δράσεις ανάγονταν στην κάλυψη των αναγκών του Προγράμματος επιδιώκοντας¹²:

- Σε υποστηρικτικές ενέργειες για την αποτελεσματική διαχείριση του Κοινοτικού Προγράμματος, και
- Στην στήριξη των χρηματοδοτούμενων από το ΕΤΠΑ έργων, με την κατά περίπτωση ανάθεση μελετών, χρήση ειδικευμένων συμβούλων κλπ.

Ακολουθεί ο πίνακας που παρουσιάζει τους άξονες και τα μέτρα του ΠΚΠ NTERREG IIIA/PHARE CBC, Ελλάδα-Βουλγαρία 2004-2006.

ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

ΑΞΟΝΑΣ 1	ΑΞΟΝΑΣ 2	ΑΞΟΝΑΣ 3	ΑΞΟΝΑΣ 4	ΑΞΟΝΑΣ 5
ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ /ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ / ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΕΙΔΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΑΞΗ ΧΩΡΕΣ	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
Μέτρο 1.1 Υποδομές Μεταφορών	Μέτρο 2.1 Ενίσχυση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων	Μέτρο 3.1 Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής	Μέτρο 4.1 Κοινοτική Δράση για ενίσχυση υποδομών μεταφορών	Μέτρο 5.1 Διαχείριση του Προγράμματος
Μέτρο 1.2 Βελτίωση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων		Μέτρο 3.2 Προστασία, ανάδειξη και διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος		Μέτρο 5.2 Τεχνική Υποστήριξη
	Μέτρο 2.3 Συνεργασία Εκπαιδευτικών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων	Μέτρο 3.3 Ανάδειξη και Προβολή πολιτιστικών και τουριστικών πόρων		

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 268.655.496 ευρώ. Οι χρηματοδοτικοί πόροι κατανεμήθηκαν ως εξής¹³:

- 186.095.123 ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)
- 62.040.373 ευρώ από Εθνική συμμετοχή, και
- 20.520.000 ευρώ από Ιδιωτική συμμετοχή

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος απεικονίζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

¹² <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006

¹³ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

-	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙ- ΣΜΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ						ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟ- ΤΗΣΗ
		ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ		ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ			
			ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΠΑ	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΡΑΤΙΚΗ	ΛΟΙΠΟΙ	
ΕΤΗ								
ΑΞΟΝΑΣ 1. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚ ΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	154.747.496 €	154.747.496 €	116.059.123 €	116.059.123 €	38.688.373 €	38.688.373 €	0 €	0 €
ΑΞΟΝΑΣ 2 - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	53.490.000 €	36.480.000 €	27.357.500 €	27.357.500 €	9.122.500 €	8.122.500 €	1.000.000 €	17.010.000 €
ΑΞΟΝΑΣ 3- ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ /ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	49.090.000 €	45.580.000 €	34.182.500 €	34.182.500 €	11.397.500 €	9.597.500 €	1.800.000 €	3.510.000 €
ΑΞΟΝΑΣ 4 - ΕΙΔΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΑΞΗ ΧΩΡΕΣ	7.248.000 €	7.248.000 €	5.436.000 €	5.436.000 €	1.812.000 €	1.812.000 €	0 €	0 €
ΑΞΟΝΑΣ 5 - ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	4.080.000 €	4.080.000 €	3.060.000 €	3.060.000 €	1.020.000 €	1.020.000 €	0 €	0 €
ΣΥΝΟΛΟ	268.655.496 €	248.135.496 €	186.095.123 €	186.095.123 €	62.040.373 €	59.240.373 €	2.800.000 €	20.520.000 €

Ο αντίστοιχος προϋπολογισμός του PHARE-CBC, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙ- ΣΜΟΣ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧ Η	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ (PHARE CBC)
ΑΞΟΝΑΣ 1. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	68.020.000	14.020.000	54.000.000
ΑΞΟΝΑΣ 2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	22.670.000	4.670.000	18.000.000
ΑΞΟΝΑΣ 3 ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ /ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	52.900.000	10.900.000	42.000.000
ΑΞΟΝΑΣ 4 ΕΙΔΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΝΤΑΞΗ ΧΩΡΕΣ	0	0	0
ΑΞΟΝΑΣ 5 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	7.560.000	1.560.000	6.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	151.150.000	31.150.000	120.000.000

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

Η γενικότερα εικόνα του προγράμματος μέχρι το τέλος του έτους 2005, ένα δηλαδή χρόνο πριν την ένταξη της Βουλγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε επίπεδα υλοποίησης παρουσιάζεται στους ακόλουθους πίνακες.

(Πηγή: «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία»,
Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)

<u>ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ</u>	<u>ΜΕΤΡΟ</u>	<u>ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΩΝ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ</u>	<u>ΣΤΟΧΟΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ 2006</u>	<u>ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΝ 31/12/2005</u>
I. ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	Μήκος οδικού δικτύου – βελτίωση (χλμ)	-	46,90	30,9 (65,88%)
		Μήκος οδικού δικτύου – νέα χάραξη (χλμ)	-	16,90	4,80 (28,40%)
		Μήκος Σιδηροδρομικού Δικτύου – βελτίωση (χλμ)	-	20,70	20,70 (100%)
	2. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ	Συνοριακοί σταθμοί που εξοπλίζονται	-	3	3 (100%)
		Πλήθος Συνοριακών Σταθμών που κατασκευάζονται ή βελτιώνονται	-	2	0 (0,00%)

II : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	1 : ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩ Ν ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩ Ν ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	Αριθμός επιχειρηματικών σχεδίων	-	80	0 (0,00%)
		Αριθμός Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων	-	90	0 (0,00%)
	3: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	Αριθμός εκπαιδευτικών Προγραμμάτων	-	10	0 (0,00%)
		Αριθμός Δράσεων δικτύωσης	-	6	0 (0,00%)
		Παραγωγή CD (πλήθος)		100	0 (0,00%)

III : ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	1: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ	Κατασκευή ΔΙΚΕΔΥ	2	4	0 (0,00%)
	2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Παρεμβάσεις διαχείρισης & ανάδειξης βιότοπων	-	10	0 (0,00%)
		Προμήθεια εξοπλισμού πυρόσβεσης	-	4	4 (100%)
		Διαχειριστική λεκάνη απορροής	-	1	0 (0,00%)
		Έργα προστασίας & αναβάθμισης περιβάλλοντος	-	8	0 (0,00%)
	3: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	Πλήθος κτισμάτων που θα αναστηλωθούν	-	15	0 (0,00%)
		Αριθμός επιχειρηματικών σχεδίων	-	17	0 (0,00%)
		Αριθμός ενεργειών ανάδειξης & προβολής στοιχείων πολιτιστικής κληρονομιάς & προώθησης πολιτιστικών ανταλλαγών	-	10	0 (0,00%)

IV: ΕΙΔΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΤΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΧΩΡΕΣ	1: ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	Μήκος οδικού δικτύου – νέα χάραξη (χλμ)	-	3,7	3,7 (100%)
V: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	1: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	Μελέτες - εμπειρογνωμοσύνες	-	2	2 (100%)
		Σύμβουλοι αξιολόγησης	-	2	2 (100%)
	2: ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	Σχέδιο Επικοινωνιακής Δράσης	-	1	0 (0,00%)
		Κατασκευή Ιστοσελίδας	-	1	1 (100%)

Η μεγαλύτερη απορρόφηση των πόρων αλλά και τα μεγαλύτερα ποσοστά υλοποίησης όπως προκύπτει από τους πίνακες της ετήσιας έκθεσης του ΠΚΠ INTERREG ΠΙΑ/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία προέρχεται κυρίως από τον Άξονα Προτεραιότητας 1, που αντιστοιχεί εξάλλου στο 50% του συνολικού προγράμματος και αφορά έργα υποδομών. Οι υπόλοιποι άξονες παρόλο το ότι ενεργοποιήθηκαν παρουσίασαν στασιμότητα στην υλοποίηση τους.

Πιο αναλυτικά, στον **Άξονα Προτεραιότητας 1 (Διασυνοριακές Υποδομές)** που περιλαμβάνει τα Μέτρα 1.1 και 1.2:

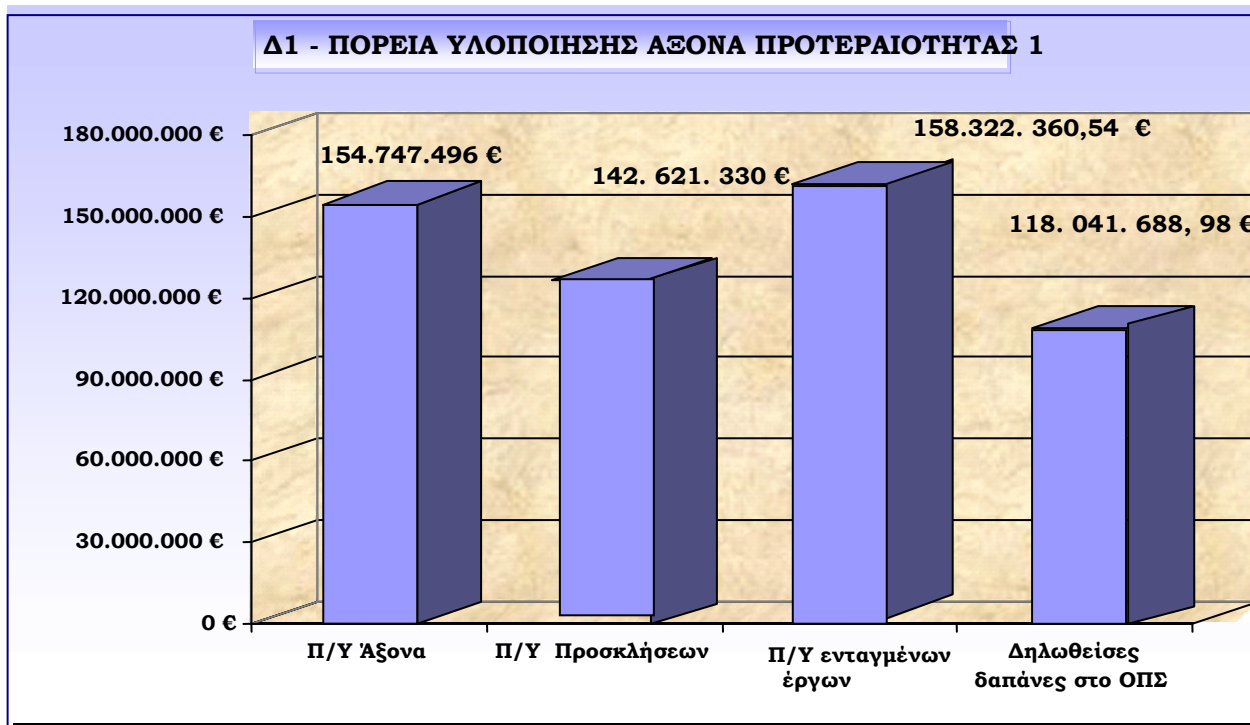
ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΣΧΗΜΑ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Συνολικό Κόστος (Σ.Κ.)	154.747.496 €
Δημόσια Δαπάνη (Δ.Δ.)	154.747.496 €
Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΤΠΑ)	116.059.123 €
Εθνική Συμμετοχή	38.688.373 €
Ιδιωτική Συμμετοχή	0 €

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

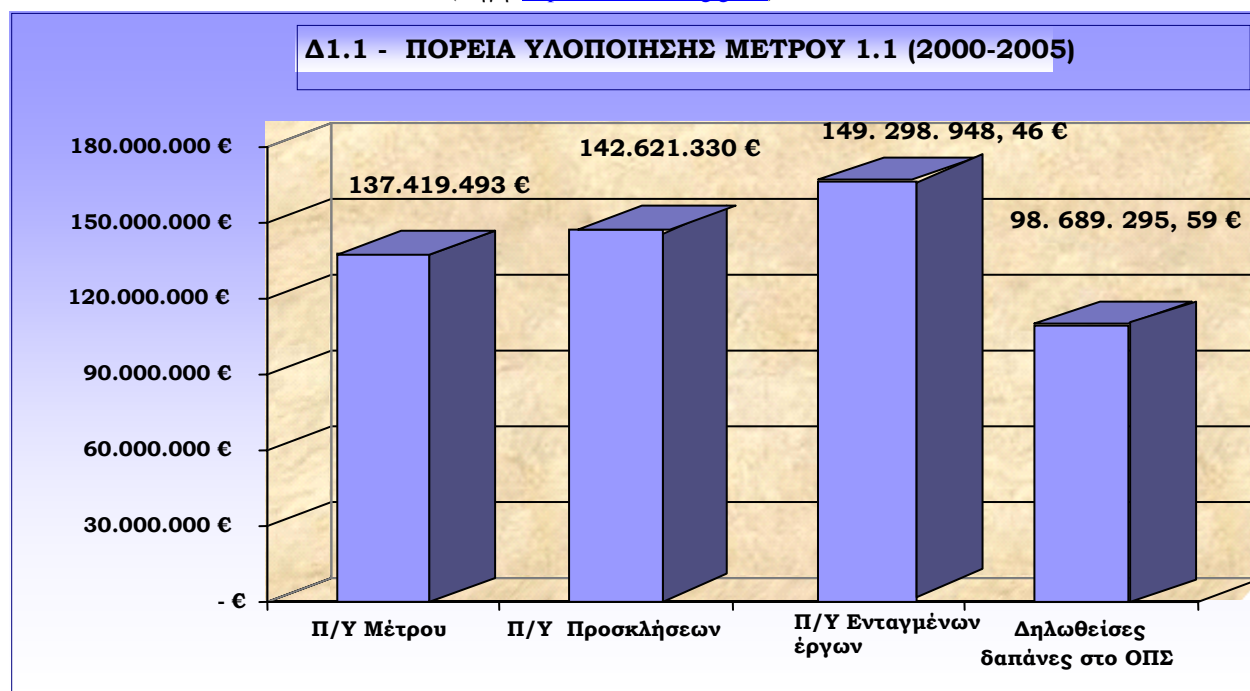
Ειδικότερα για τα έργα του **Μέτρου 1.1 (Υποδομές μεταφορών)**, σημειώνονται τα ακόλουθα:

(Πηγή: «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία»,
Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΝ 31/12/2005
Κάθετος Άξονας Εγνατίας Αρδάνιο – Ορμένιο, Τμήμα: Παράκαμψη Ορεστιάδας – Καστανιές	Η Παράκαμψη Ορεστιάδα – Καστανιές έχει σχεδόν ολοκληρωθεί
Κάθετος Άξονας Εγνατίας Αρδάνιο – Ορμένιο, Τμήμα: Καστανιές – Δίκαια – Ορμένιο	Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη.
Αναβάθμιση τμήματος σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξανδρούπολης – Ορμενίου μεταξύ Σ.Σ. Μαρασίων – Ελληνοβουλγαρικών συνόρων	Το έργο έχει ολοκληρωθεί
Κάθετος Άξονας Εγνατίας Αρδάνιο – Ορμένιο, Τμήμα: Παράκαμψη Διδυμοτείχου – Ορεστιάδα	Το έργο έχει σχεδόν ολοκληρωθεί
Κάθετος Άξονας Εγνατίας Δερβένι - Προμαχώνας, Τμήμα Πετρίτσι – Προμαχώνας	Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη.
Ολοκλήρωση κατασκευής της σήραγγας "CUT AND COVER" Στην οδό σύνδεσης Εξοχής (ΕΛΛΑΔΑ) με GOTSE DELCHEV (ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Το έργο έχει ολοκληρωθεί

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

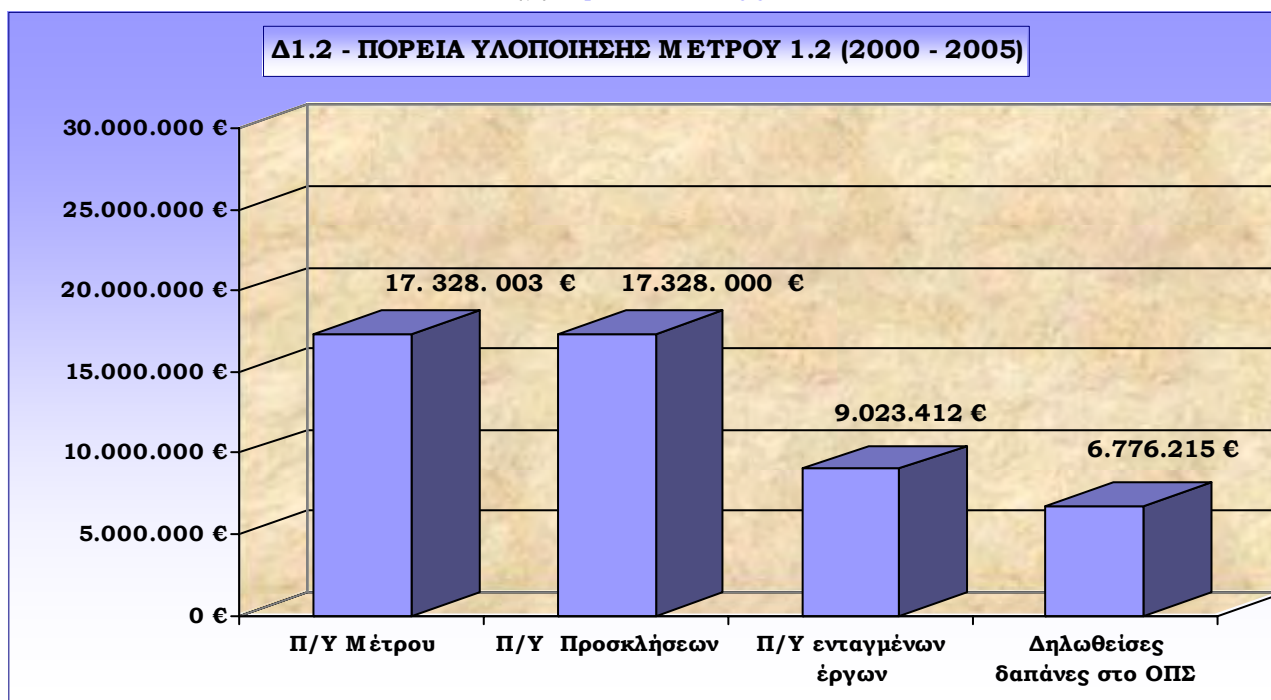
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Όσον αφορά το **Μέτρο 1.2 (Βελτίωση Ασφάλειας Εξωτερικών Συνόρων)**, κατά το έτος 2005 εντάχθηκαν τα ακόλουθα έργα¹⁴:

- Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου του Μεθοριακού Σταθμού Εξοχή
- Εξοπλισμός των τελωνείων/αστυνομίας των Μεθοριακών Σταθμών Προμαχώνα, Εξοχής και Ορμενίου. Πιο συγκεκριμένα:
 - Εξοπλισμός υπηρεσιών ελληνικής αστυνομίας για την αντιμετώπιση της λαθρομετανάστευσης και του λαθρεμπορίου στις περιοχές των συνόρων της χώρας
 - Εξοπλισμός τελωνείων περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης
 - Εξοπλισμός τελωνείου περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
 - Εξοπλισμός τμημάτων συνοριακής φύλαξης και παραμεθόριων αστυνομικών υπηρεσιών για τη βελτίωση της ασφάλειας των συνόρων

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

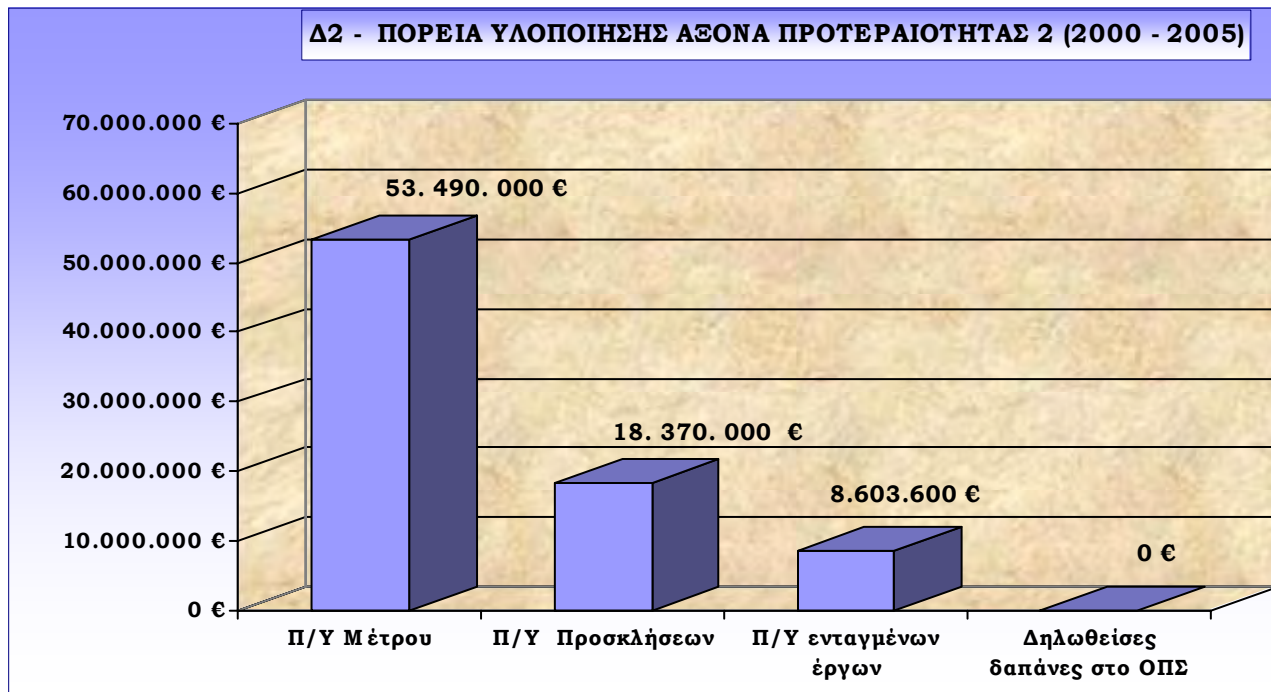
¹⁴ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 2 (Οικονομική Ανάπτυξη και Απασχόληση), που περιλαμβάνει τα Μέτρα 2.1 και 2.3:

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Συνολικό Κόστος (Σ.Κ.)	53.490.000 €
Δημόσια Δαπάνη (Δ.Δ.)	36.480.000 €
Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΤΠΑ)	27.357.500 €
Εθνική Συμμετοχή	9.122.500 €
Ιδιωτική Συμμετοχή	17.010.000 €

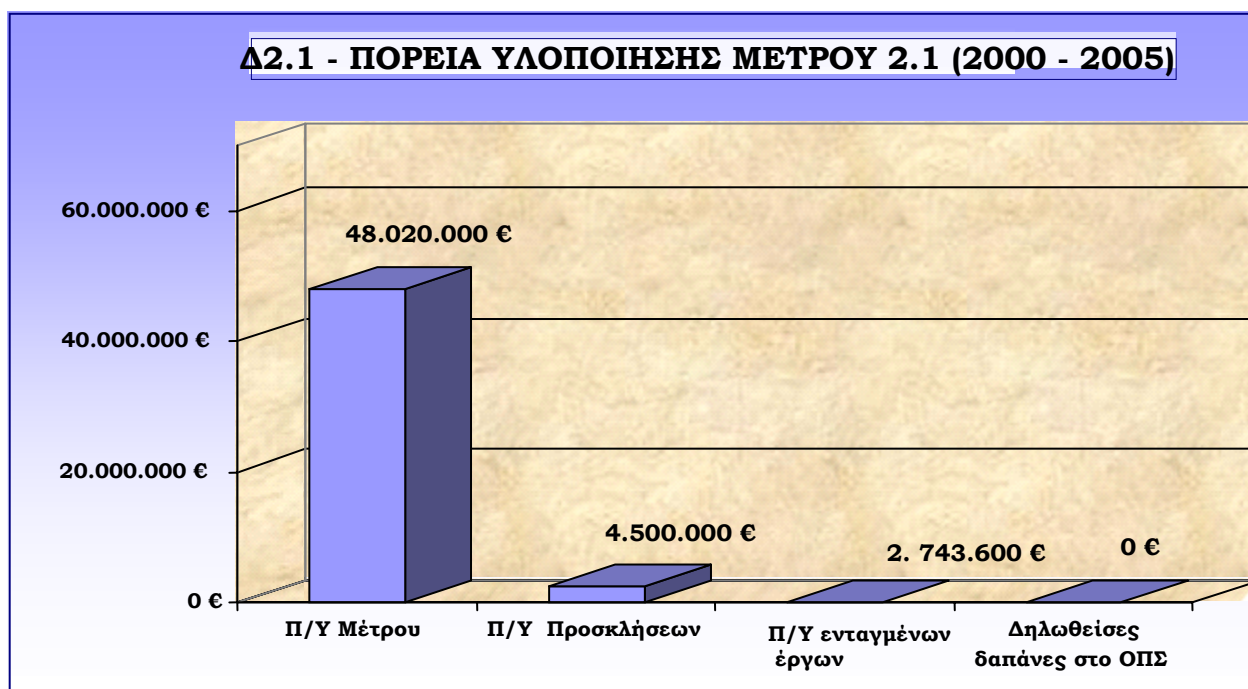
ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Για το Μέτρο 2.1 (ενίσχυση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων) του άξονα κατά το έτος 2005, λήφθηκαν αποφάσεις ένταξης των ακόλουθων έργων¹⁵:

- Σχολές κατάρτισης μελών συνδικαλιστικών οργανώσεων ΑΔΕΔΥ και CΙΤUB/KNSB
- Διασυνοριακά προγράμματα κατάρτισης στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
- Διασυνοριακά προγράμματα κατάρτισης στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Κοινά εκπαιδευτικά προγράμματα Ελλάδας-Βουλγαρίας
- Διασυνοριακά προγράμματα κατάρτισης στελεχών στον τομέα της υγείας
- Κατάρτιση στελεχών Διοίκησης ΟΤΑ 1^{ου} και 2^{ου} βαθμού Δημόσιων Φορέων στους Νομούς Δράμας, Καβάλας και Ξάνθης.

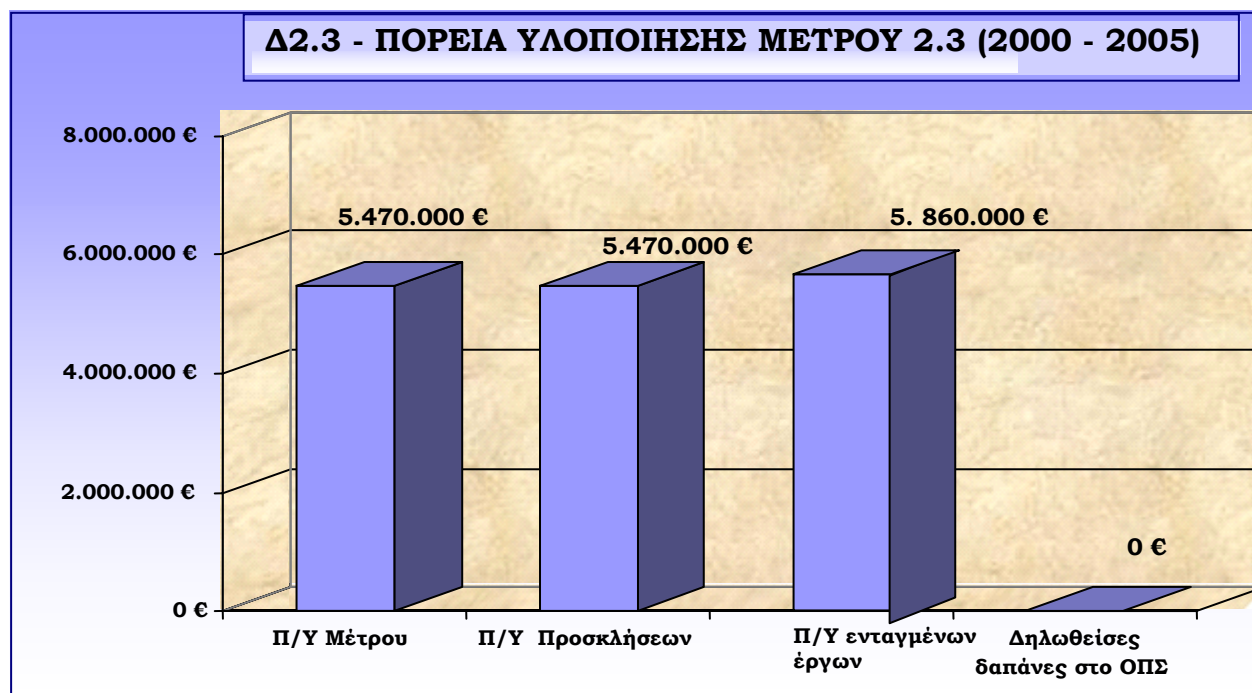
ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

¹⁵ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Για το Μέτρο 2.3 (συνεργασία εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων) του άξονα, δημοσιεύθηκαν δύο προσκλήσεις στα πλαίσια των οποίων εντάχθηκε ένας μεγάλος αριθμός έργων (βλ. παράρτημα εργασίας(1)).¹⁶ Η μη ύπαρξη νομικών δεσμεύσεων των έργων αυτών είχαν σαν αποτέλεσμα οι δαπάνες του Μέτρου να είναι μηδενικές.

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

¹⁶ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 3 (Ποιότητα ζωής-Περιβάλλον-Πολιτισμός), που περιλαμβάνει τα Μέτρα 3.1, 3.2 και 3.3:

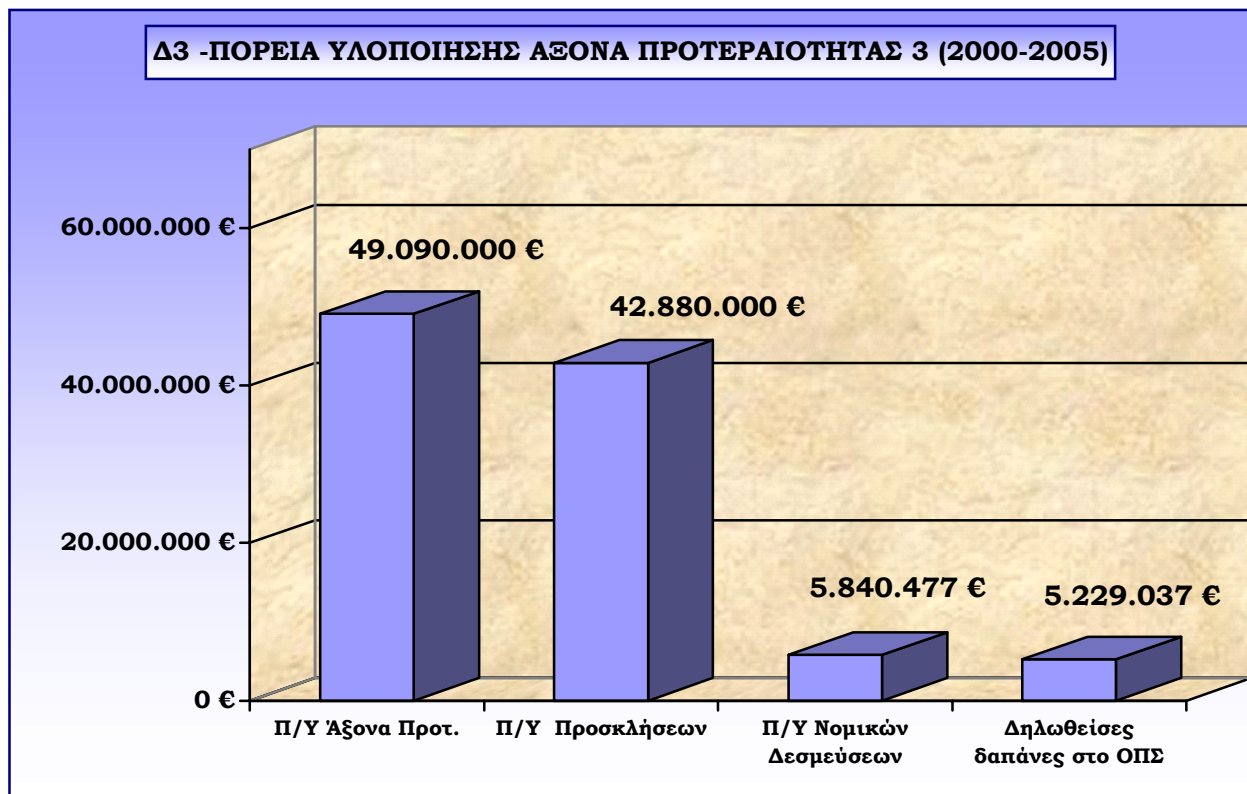
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Συνολικό Κόστος (Σ.Κ.)	49.090.000 €
Δημόσια Δαπάνη (Δ.Δ.)	45.580.000 €
Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΤΠΑ)	34.182.500 €
Εθνική Συμμετοχή	11.397.500 €
Ιδιωτική Συμμετοχή	3.510.000 €

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

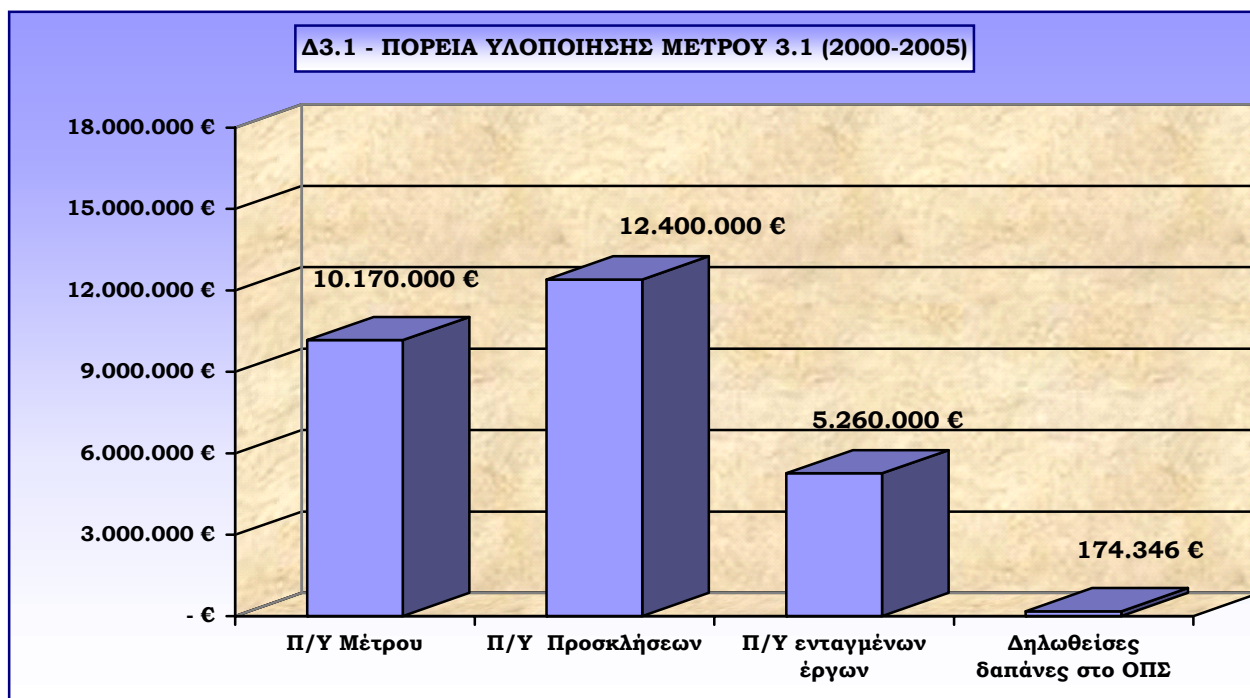

Για το **Μέτρο 3.1 (Βελτίωση της ποιότητας ζωής)** μέσα στο 2005, αποφασίστηκε η ένταξη των έργων¹⁷:

- Δημιουργία μηχανισμού για τον εντοπισμό, ταυτοποίηση και έλεγχο νοσημάτων, ανθρώπων και ζώων και δημιουργία δικτύου παρακολούθησης ποταμών και πόσιμων υδάτων στο νομό Σερρών
- Δημιουργία Διασυνοριακού Κέντρου Δημόσιας Υγείας (ΔΙ.ΚΕ.ΔΙ) στη Δράμα
- Βελτίωση υγείας γυναικών ορεινών περιοχών της Ξάνθης
- Δράσεις για την αντιμετώπιση-πρόληψη περιστατικών ψυχικής κατάστασης και υγείας γυναικών ορεινής Ξάνθης
- Καταπολέμηση κουνουπιών στο νομό Έβρου
- Δημιουργία διασυνοριακού Κέντρου Δημόσιας Υγείας (ΔΙ.ΚΕ.ΔΙ) στην Ξάνθη

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

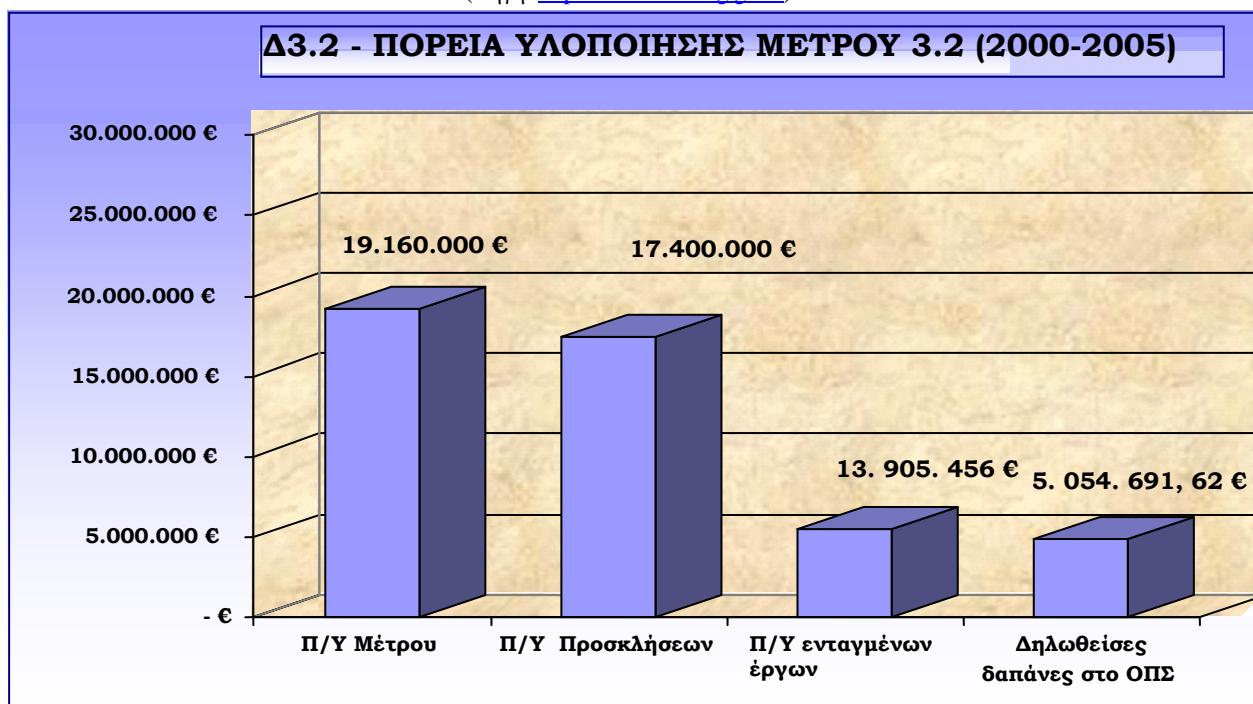
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

¹⁷ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Για το Μέτρο 3.2 (Προστασία, ανάδειξη και διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος) εντάχθηκε το έτος 2005 μεγάλος αριθμός έργων. Σε αυτά προστέθηκαν κάποια εγκεκριμένα για ένταξη το 2006 έργα (βλ. παράρτημα εργασίας (2)). Καταχωρημένες δαπάνες στο ΟΠΣ (Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα) παρόλα αυτά υπάρχουν μόνο για τα έργα, «Προμήθεια Ελικοπτερου Πυρόσβεσης – Επιτήρησης- Παροχής Βοήθειας», και «Προμήθεια ειδικού αρθρωτού Ερπυστιοφόρου Πυροσβεστικού οχήματος πολλαπλού ρόλου»¹⁸

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

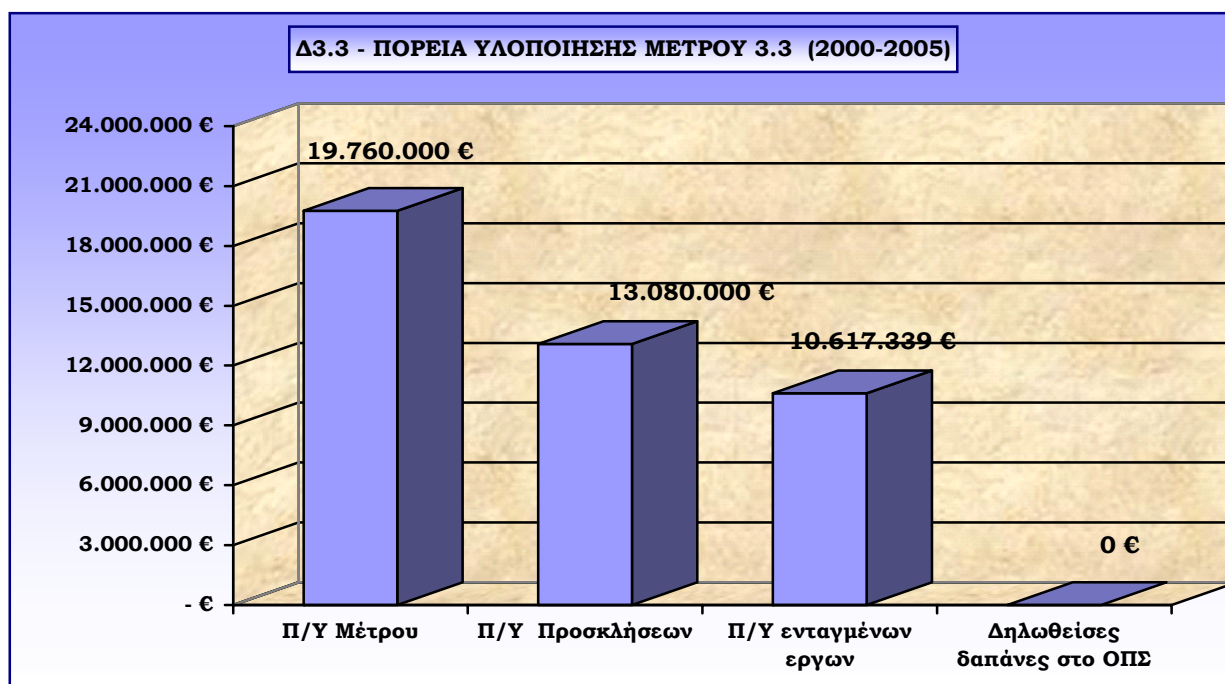

¹⁸ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Στο **Μέτρο 3.3 (Ανάδειξη και προβολή πολιτιστικών πόρων)** εντάχθηκαν έργα (βλ. παράρτημα εργασίας (3)), με νομικές δεσμεύσεις μόνο για δύο από αυτά, «Έρευνα-Προστασία και ανάδειξη ευρημάτων του ταφικού τύμβου της μικρής Δοξίπαρας-Ζώνη Νομού Έβρου» και «Πολιτιστική διασύνδεση λαογραφικού μουσείου Σαρακατσανών με το ιστορικό μουσείο Blagoevgrad». ¹⁹ Επίσης όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί κατά το έτος 2005 για το Μέτρο 3.3 δεν σημειώθηκαν καθόλου δαπάνες.

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

¹⁹ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 4 (Ειδική ενίσχυση για τις περιοχές που συνορεύουν με τις υποψήφιες χώρες), που περιλαμβάνει το Μέτρο 4.1 (Κοινοτική δράση για την Ενίσχυση Υποδομών Μεταφορών):

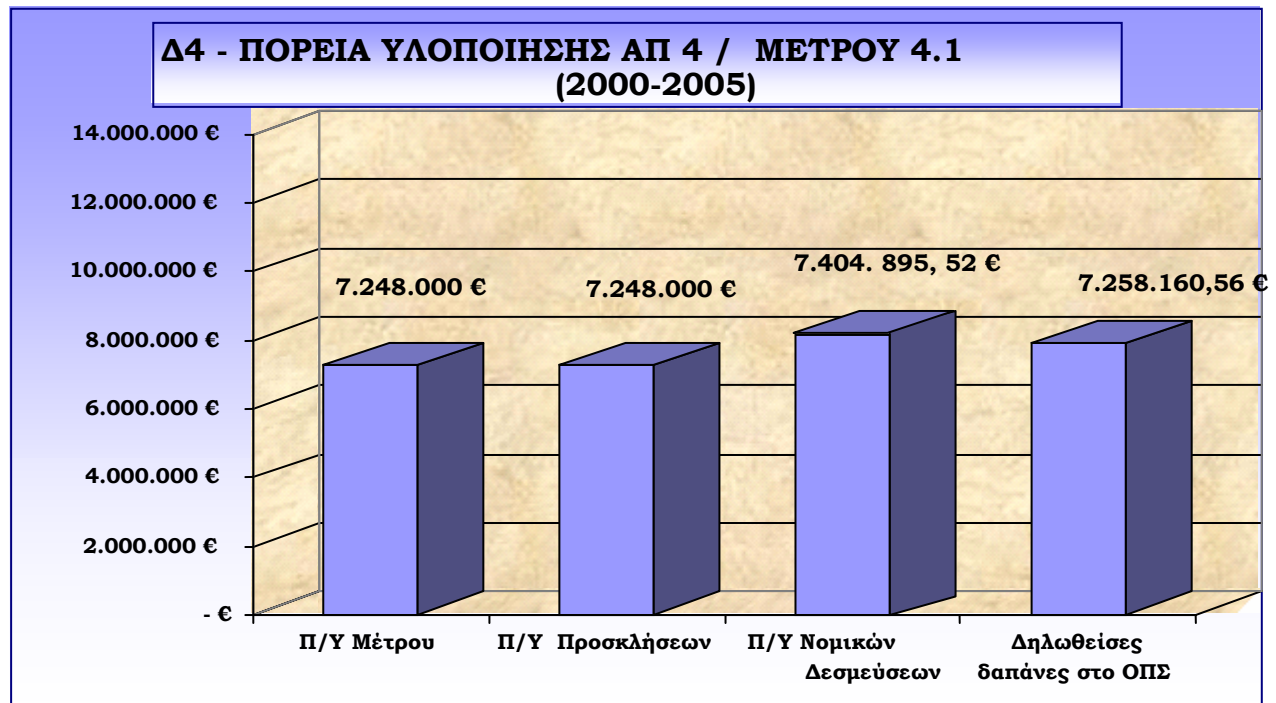
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Συνολικό Κόστος (Σ.Κ.)	7.248.000 €
Δημόσια Δαπάνη (Δ.Δ.)	7.248.000 €
Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΤΠΑ)	5.436.000 €
Εθνική Συμμετοχή	1.812.000 €
Ιδιωτική Συμμετοχή	0 €

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Τέλος, για τον **Άξονα Προτεραιότητας 5 (Τεχνική Βοήθεια)**, που περιλαμβάνει τα Μέτρα 5.1 και 5.2:

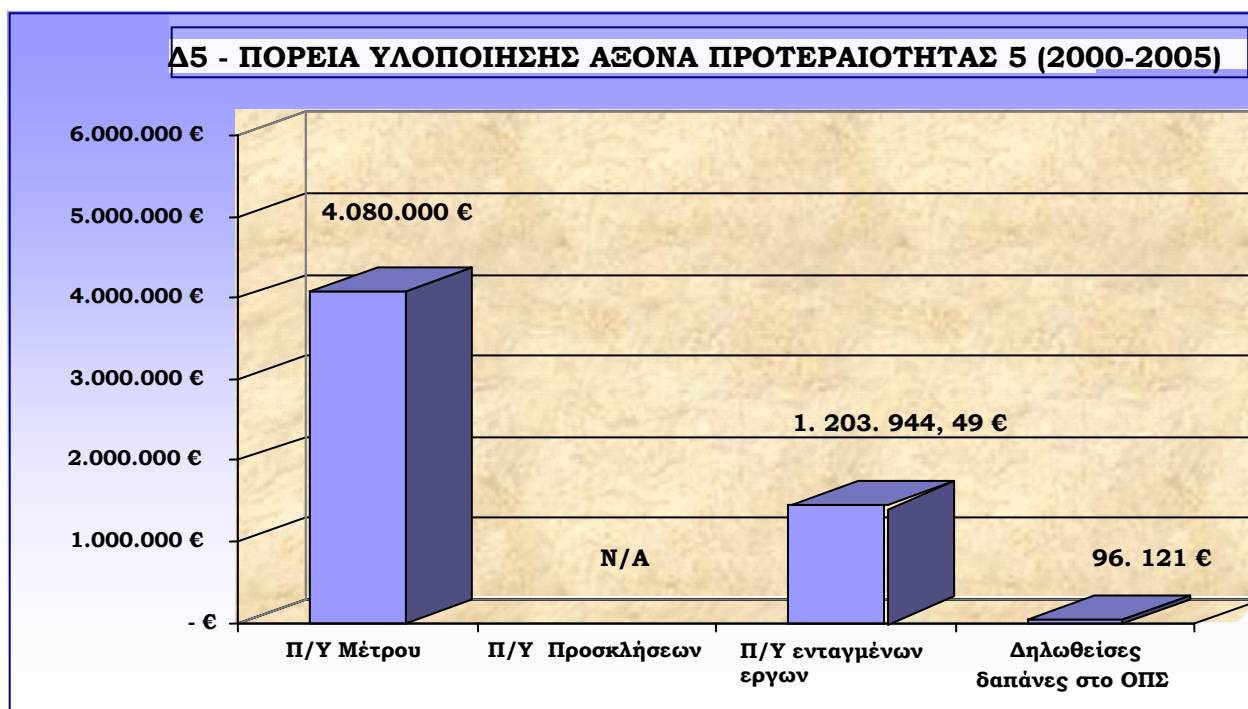
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΗΜΑ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Συνολικό Κόστος (Σ.Κ.)	4.080.000 €
Δημόσια Δαπάνη (Δ.Δ.)	4.080.000 €
Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΤΠΑ)	3.060.000 €
Εθνική Συμμετοχή	1.020.000 €
Ιδιωτική Συμμετοχή	0 €

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

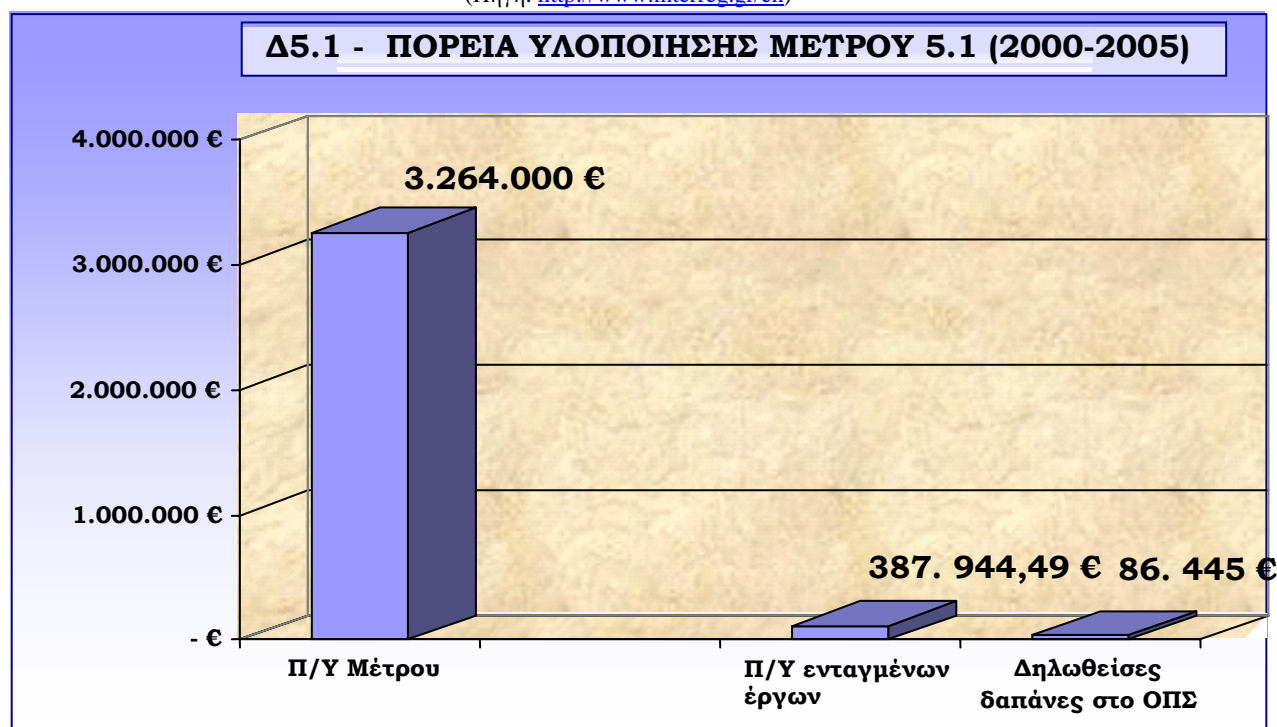
Για τα έργα του **Μέτρου 5.1 (Διαχείριση του προγράμματος)**, επισημαίνονται τα παρακάτω:

(Πηγή: «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία»,
Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)

Υπηρεσίες Τεχνικού Συμβούλου -Εμπειρογνώμονα για τον έλεγχο των έργων του Προγράμματος Κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG III A / Ελλάδα-Βουλγαρία.	Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη.
Σύμβουλος ενημέρωσης ενδιάμεσης αξιολόγησης του προγράμματος του Π.Κ.Π. INTERREG III A/ PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία	Το έργο περατώθηκε.
«Δαπάνες μετακινήσεων εσωτερικού και εξωτερικού του προγράμματος Κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG III A/ Ελλάδα -Βουλγαρία»	Το έργο περατώθηκε.
Έξοδα συνεδριάσεων και συσκέψεων του προγράμματος Κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG III A/ Ελλάδα - Βουλγαρία	Το έργο περατώθηκε.
Επιστημονική στήριξη και εξειδικεύσεις παραμέτρων και μεθοδολογιών κατά τη φάση των διμερών διαβουλεύσεων, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης των διασυνοριακών υδρολογικών λεκανών.	Το έργο δεν έχει συμβασιοποιηθεί
Μελέτη «Ανάπτυξη Συστήματος Διαχείρισης Δράσεων Κατάρτισης» στο πλαίσιο του Π.Κ.Π. INTERREG IIIA/ PHARE CBC Ελλάδα- Βουλγαρία	Το έργο περατώθηκε.
Εμπειρογνωμοσύνη για τη εξειδίκευση των δράσεων στον τομέα του Τουρισμού και της Μεταποίησης που προβλέπονται στα Μέτρα του Π.Κ.Π. INTERREG IIIA/ PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία	Το έργο περατώθηκε.
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ INTERREG III A / PHARE CBCEΛΛΑΔΑ –ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ -	Το έργο δεν έχει συμβασιοποιηθεί

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

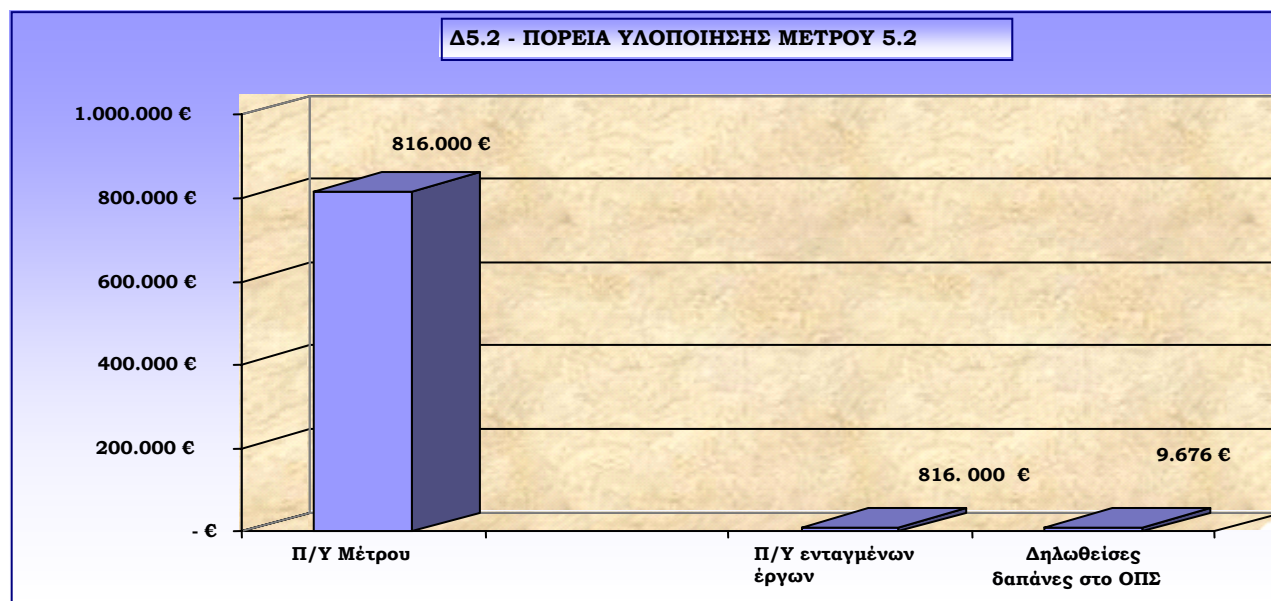
Η πορεία υλοποίησης των έργων του **Μέτρου 5.2 (Τεχνική Υποστήριξη)**, έχει ως εξής:

(Πηγή: «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία»,
Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΝ 31/12/2005
Πληροφόρηση και Δημοσιότητα για τους άξονες προτεραιότητας 1-4 του Π.Κ.Π. INTERREG IIIA/ PHARE CBC Ελλάδα- Βουλγαρία (97551),	Το έργο πρόκειται να προκηρυχθεί εντός του 2006.
Μελέτη και Κατασκευή ιστοσελίδας του Π.Κ.Π. INTERREG IIIA/ PHARE CBC Ελλάδα- Βουλγαρία (85004),	Το έργο περατώθηκε.

ΠΟΡΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

(Πηγή: <http://www.interreg.gr/en>)

Με βάση στοιχεία που δόθηκαν από την Βουλγαρική Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος, η πρόοδος υλοποίησης των έργων παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα²⁰:

²⁰ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

(Πηγή: «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία»,
Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών)

ΚΩΔΙΚΟΣ CRIS	ΕΡΓΟ	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Phare (MEUR)	ΣΤΑΔΙΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΡΓΟΥ
2003/005-630-01	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ (Blagoevgrad – Culata)	ΑΠ1 / ΜΕΤΡΟ 1.1	4,300	ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
2003/005-630-02	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ (Rudozem)	ΑΠ1 / ΜΕΤΡΟ 1.1	8,000	Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΧΕΙ ΥΠΟΓΡΑΦΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΑΡΧΙΣΕ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 2005
2003/005-630-03	ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ	ΑΠ2 / ΜΕΤΡΟ 2.2	1,560	Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ
2003/005-630-04	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΑΠ3 / ΜΕΤΡΟ 3.2	4,940	ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
2003/005-630-05	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΑΡΔΑ		0,500	ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
2003/005-630-06	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΑΠ 5 / ΜΕΤΡΟ 5.2	0,200	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΟΔΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ (Rudozem-Smolyan). ΤΟ ΕΡΓΟ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ.
2003/005-630-07	ΑΤΟΜΟ ΜΕ ΑΤΟΜΟ	ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΔΡΑΣΗ	0,500	Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΓΙΝΕ ΚΑΙ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ 78 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ. Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ
	ΣΥΝΟΛΟ		20,00	

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Σήμερα βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια κατάσταση όπου η προοπτική της περαιτέρω διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης τίθεται υπό αμφισβήτηση. Οι διαφορές των Κρατών Μελών σε επίπεδα κοινωνικά, οικονομικά αλλά και υποδομών δυσκολεύουν την ισόρροπη πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Βουλγαρία παρά την σπουδαία γεωγραφική θέση που κατέχει για τα Διευρωπαϊκά συμφέροντα υστερεί σε τομείς θέτοντας το ερώτημα του κατά πόσο ήταν έτοιμη για αυτή της την ένταξη. Μέσα από την περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης των δύο χωρών αλλά και τα στάδια του κοινοτικού προγράμματος INTERREG μπορούμε να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα για τις ανάγκες της περιοχής και κατά πόσο αυτές καλύφθηκαν από το πρόγραμμα.

Μια βασική ανάγκη του βουλγαρικού χώρου της διασυνοριακής συνεργασίας ήταν οι **υποδομές**. Η κατάσταση των οδικών αρτηριών, κύριων και επαρχιακών, αλλά και οι σιδηροδρομικές μεταφορές της χώρας παρουσίαζαν μεγάλα προβλήματα και δεν αντιστοιχούσαν σε αυτά που επέβαλαν οι προδιαγραφές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα από το INTERREG παρουσιάστηκαν πολλές προτάσεις έργων για την στήριξη των υποδομών κάποιες από τις οποίες ολοκληρώθηκαν και κάποιες οι οποίες καθυστέρησαν εξαιτίας προβλημάτων με τις χρηματοδοτήσεις. Το μεγαλύτερο βάρος σε γενικές γραμμές εμφανίζεται να δόθηκε στην κατασκευή οδικών διεθνικών αξόνων αλλά και σιδηροδρομικών γραμμών. Επίσης, μεγάλης σημασίας ήταν τα έργα που έγιναν στους υπάρχοντες συνοριακούς σταθμούς όπως και στους νέους που προτάθηκαν και κατασκευάστηκαν. Πραγματοποιήθηκαν τα έργα της νέας διασυνοριακής διάνοιξης μεταξύ Ελλάδας - Βουλγαρίας στην περιοχή Εξοχής (Δράμα), μέσω της Σήραγγας «Ελληνο-Βουλγαρικής Φιλίας» και του μεθοριακού σταθμού στην Κομοτηνή (Νυμφαία - Makaza). Η τεχνική μελέτη για τον μεθοριακό σταθμό Ξάνθης (Εχίνος - Roudozem) δεν έχει ολοκληρωθεί στην παρούσα φάση. Επίσης, ως προς την διάνοιξη και τέταρτου μεθοριακού σταθμού (Κυρίνος - Ivailongrad), πέραν της εξασφάλισης χρηματοδότησης του έργου, εκκρεμεί η υπογραφή σχεδίου συμφωνίας.²¹ Από την άλλη μεριά δεν δόθηκε ιδιαίτερο βάρος σε ενεργειακές υποδομές εκτός από τον εξαιρετικής σημασίας πετρελαιοαγωγό Bourgas-Αλεξανδρούπολη.

Στον **τομέα της εκπαίδευσης** και οι ελληνικές αλλά ιδιαίτερα οι βουλγαρικές περιοχές της συνεργασίας εμφανίζουν πολύ χαμηλό επίπεδο. Σε αυτό το πρόβλημα δεν δίνονται μέσω του INTERREG προτάσεις επίλυσης του επιπέδου της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, πέρα από την παρότρυνση συνεργασίας πανεπιστημίων και ερευνητικών ιδρυμάτων των δύο χωρών. Πιο συγκεκριμένα ενισχύθηκαν 25 προτάσεις συνεργασίας.²² Το βιοτικό επίπεδο μιας περιοχής συνδέεται άμεσα με το μορφωτικό της επίπεδο και αυτό είναι κάτι στο οποίο δεν φαίνεται να δόθηκε μεγάλη σημασία μέσω του Κοινοτικού Προγράμματος. Όσον αφορά τις πολιτιστικές δραστηριότητες, αυτές έχουν μια έντονη παρουσία στη συνεργασία των δύο χωρών χωρίς παρόλα αυτά αυτό να αλλάζει τα νούμερα του εγγράμματος πληθυσμού της Βουλγαρίας αλλά και της Ελλάδας.

²¹ <http://www.mfa.gr>, Ιανουάριος 2007

²² Παρουσίαση κοινής συνέντευξης Υφ. Οικονομίας και Οικονομικών Κου Φώλια και Υφ. Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων Iskra Mihayliiva, 2006

Το **μεταναστευτικό ρεύμα** επίσης είναι ένα ουσιαστικό θέμα που κάνει τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερα αισθητή την παρουσία του. Μέσω του INTERREG IIIA έγιναν προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος με το μέτρο 1.2, τη βελτίωση δηλαδή της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων. Σε αυτό ανήκουν πέρα από τα έργα των μεθοριακών σταθμών αστυνόμευσης και ελέγχου, που αναφέραμε πιο πάνω, και δράσεις διασυνοριακής συνεργασίας σε θέματα **υγείας**. Αυτά αφορούν κυρίως την εκπαίδευση στελεχών δημόσιας υγείας, στη λειτουργία δικτύων διασυνοριακής συνεργασίας δημόσιας υγείας.²³ Επίσης, με το μέτρο 3.1 δηλαδή τη βελτίωση της ποιότητας ζωής ενισχύθηκαν 9 προτάσεις νοσοκομειακών έργων.²⁴ Εθελοντικές μονάδες αιμοδοσίας στον ελλαδικό χώρο που εξυπηρετούν και τις δύο χώρες, προγράμματα κατάρτισης καθώς και αναβάθμιση κέντρων υγείας στα σύνορα Ξάνθης και Εξοχής, που προσφέρονται για την περίθαλψη τόσο ελλήνων όσο και βουλγάρων, υλοποιήθηκαν.²⁵

Στον **τομέα του περιβάλλοντος**, όπως φαίνεται από την περιγραφή των σταδίων του INTERREG, έγιναν έργα για την προστασία της ρύπανσης του περιβάλλοντος αλλά και μελέτες που αφορούσαν την εγκατάσταση συστημάτων ελέγχου των υδάτων των ποταμών Νέστου και Στρυμόνα. Για τον έλεγχο των υδάτων αυτών των δύο ποταμών δεν έχει ξεκινήσει καμία διαδικασία ακόμα αλλά αναμένεται να ξεκινήσει την επόμενη προγραμματική περίοδο.²⁶ Όσον αφορά τις λεκάνες απορροής των ποταμών αυτών τα έργα εγκρίθηκαν μέσα στο 2006 και ξεκίνησαν στο τέλος της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG IIIA/ PHARE CBC. Η πιο άμεση συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών είχε να κάνει με τη διαχείριση των υδάτων. Προβλήματα παρόλα αυτά υπήρξαν, καθώς από την Βουλγαρική πλευρά δεν δίνονταν αρκετά στοιχεία. Ο πιθανός λόγος αυτού του γεγονότος, όπως προέκυψε από τη συνέντευξη με τον κ. Γιώργο Παπαδόπουλο, ήταν πως τα φράγματα στα βουλγαρικά εδάφη προσφέρουν μεγάλες ποσότητες ενέργειας στη χώρα, οπότε ήταν φυσικό να μη δίνονται επαρκή στοιχεία αυτών στην Ελλάδα ώστε να διευκολυνθεί η υλοποίηση των έργων μέσω μιας πιο οργανωμένης συνεργασίας. Παρόλα αυτά τα έργα πλημμυρών στον ποταμό Έβρο έχουν ξεκινήσει και βρίσκονται σε πιο ικανοποιητικό επίπεδο σε σχέση με όλα τα υπόλοιπα περιβαλλοντικά έργα που είναι ακόμα σε πολύ αρχικό στάδιο.⁶¹ Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η μη σωστή διαχείριση των υδάτων των ποταμών αυτών προκαλούν πλημμύρες που πέρα από τις πολύ σοβαρές υλικές ζημιές που αφήνουν πίσω τους δημιουργούν προβλήματα και στον τομέα της γεωργίας. Έτσι, η σημασία της υλοποίησης έργων για την βελτίωση της υπερχειλίσης των ποταμών καθίσταται πολύ ουσιαστική. Επίσης, οι βασικοί τομείς οικονομικής δραστηριότητας της περιοχής είναι ο πολιτισμός και ο τουρισμός. Η πολιτική για τη σωστή διαχείριση του περιβάλλοντος αποτελεί το κλειδί για την ορθολογική ανάπτυξή τους. Η οικονομική απόδοση των δραστηριοτήτων αυτών και η ελκυστικότητά τους για εγχώριες και ξένες επενδύσεις επηρεάζεται καθοριστικά από την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος. Τέλος, σημασία παρουσιάζει η αναφορά στις παράκτιες μολυσμένες περιοχές της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για τις οποίες δεν έχει

²³ <http://www.ifet.gr/interreg/thema3.htm>, Ιανουάριος 2007

²⁴ Παρουσίαση κοινής συνέντευξης Υφ. Οικονομίας και Οικονομικών Κου Φώλια και Υφ. Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων Iskra Mihayliva, 2006

²⁵ Συνέντευξη από τον κ. Αστέριο Φυλάτο, υπεύθυνο για τα θέματα υγείας και κατάρτισης της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG, συμμετέχον στην ομάδα σχεδιασμού για το Δ' ΚΠΣ

²⁶ Συνέντευξη από τον κ. Γιώργο Παπαδόπουλο, υπεύθυνο για τα θέματα περιβάλλοντος της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG

γίνει καμία ενέργεια, καθώς δεν προτάθηκε τίποτα από τη στιγμή που δεν βρίσκονται πάνω στα σύνορα των δύο χωρών, όπως είπε ο κ. Γιώργος Παπαδόπουλος.²⁷ Πέρα όμως από το γεγονός ότι αυτές οι παράκτιες ζώνες είναι μέσα στις περιοχές συνεργασίας του κοινοτικού προγράμματος, η σημασία τους για την ανάπτυξη του τουρισμού είναι καθοριστική.

Τα μεταναστευτικά ρεύματα της διασυνοριακής περιοχής από την Βουλγαρία προς την Ελλάδα σχετίζονται άμεσα με την οικονομία και την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις οικονομολόγων το φαινόμενο της μετανάστευσης θα μετριάσει μόνο όταν η Βουλγαρία κλείσει το χάσμα του εισοδήματος που τη χωρίζει από τη Δύση.²⁸ **Οικονομικά** η Βουλγαρία μπορεί να χαρακτηριστεί και ως πάμπτωχη σε σχέση με τα Δυτικά Κράτη Μέλη. Έτσι, με την ένταξη της η χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταλάβει αυτομάτως την τελευταία θέση της λίστας των 27 χωρών. Σημαντικό βέβαια είναι το γεγονός πως η Βουλγαρία τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Η διαφορά όμως ανάμεσα σε αυτή και τα παλιότερα μέλη της ΕΕ παραμένει μεγάλη. Ο μέσος μισθός ενός Βούλγαρου πολίτη το μήνα είναι 160 ευρώ ενώ στην Ελλάδα 700 ευρώ. Φυσικό επακόλουθο αυτής της τόσο μεγάλης διαφοράς είναι ο φόβος από τη μεριά της Ελλάδας για μελλοντική μεγαλύτερη ανεργία αλλά και για επιρροές διαφθοράς. Για την αντιμετώπιση αυτού ενισχύθηκαν με το κοινοτικό πρόγραμμα 41 προτάσεις έργων δημοσίων επιχειρήσεων για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας.²⁹ Σύμφωνα με στοιχεία της κεντρικής τραπεζής της Βουλγαρίας, η Ελλάδα στο διάστημα της τελευταίας 7ετίας είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος επενδυτής στη Βουλγαρία με συνολική αξία επενδύσεων περίπου 1,39 δισ. ευρώ ή διαφορετικά με το 10,33% των συνολικών επενδύσεων της χώρας.³⁰

Η μετεγκατάσταση Ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία, μπορεί από τη μια μεριά να βοηθήσει τις ελληνικές επιχειρήσεις, εξαιτίας του χαμηλόμισθου εργατικού δυναμικού, αλλά να ανεβάσει τα ποσοστά ανεργίας στον ελλαδικό χώρο της διασυνοριακής συνεργασίας. Αυτή η πιθανή αύξηση της ανεργίας στις περιοχές της Ελλάδας που ασχολείται το INTERREG θα μπορούσε να καλυφθεί με τομείς όπως ο **τουρισμός**. Η Ελλάδα όπως έχει ήδη ειπωθεί κατέχει πολλούς μη κατάλληλα αξιοποιημένους τουριστικούς προορισμούς στην Ανατολική, Κεντρική Μακεδονία και την Θράκη. Μέσω του προγράμματος ενισχύθηκαν νέες προτάσεις έργων για τον τουρισμό στην περιοχή. Ολοκληρώθηκαν 18 έργα στον τομέα του τουρισμού και πολιτισμού τα πιο σημαντικά από τα οποία ήταν³¹:

- Η αναστήλωση κτιρίου για τη στέγαση του ιστορικού αρχείου και η δημιουργία λαογραφικού χωριού στη Νέα Καρβάλη
- Η αναμόρφωση του παλαιού Ρωσικού γηροκομείου για την ανάπτυξη θρησκευτικού τουρισμού, στη Θεσσαλονίκη
- Η δημιουργία πολιτιστικού κέντρου Βαλκανικής φιλίας στα Πετρωτά, προϋπολογισμού

²⁷ Συνέντευξη από τον κ. Γιώργο Παπαδόπουλο, υπεύθυνο για τα θέματα περιβάλλοντος της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG

²⁸ Το Βήμα, *Καλωσόρισμα με όρους της ΕΕ σε Βουλγαρία και Ρουμανία*, Σάββατο 30 Δεκεμβρίου 2006

²⁹ Παρουσίαση κοινής συνέντευξης Υφ. Οικονομίας και Οικονομικών Κου Φώλια και Υφ. Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων Iskra Mihayliva, 2006

³⁰ <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=470535&nt=103>, Ιανουάριος 2007

³¹ INTERREG III A - PHARE CBC Ελλάδα Βουλγαρία ΜΕΤΡΟ 3.3, *Ανάδειξη και προβολή πολιτιστικών και τουριστικών πόρων*

Αξίζει παρόλα αυτά να σημειωθεί πως στα πλαίσια του επιχειρησιακού προγράμματος δεν έγινε καμία προσπάθεια άμεσης προσέγγισης και επίλυσης του θέματος της μετεγκατάστασης των βιομηχανιών, όπως προέκυψε από τη συνέντευξη με τον κ. Αστέριο Φυλάτο.³²

Η **αστικοποίηση** που παρουσιάζεται, συνοδεύεται από την ερήμωση της υπαίθρου που οφείλεται στην μη ύπαρξη εργασίας σε πιο επαρχιακές περιοχές. Ο πρωτογενής τομέας δεν μπορεί να στηριχθεί επαρκώς από τον δευτερογενή στα βουλγαρικά εδάφη. Η μετεγκατάσταση Ελληνικών βιομηχανιών στη χώρα μπορεί να βοηθήσει και να μειώσει σημαντικά τα προβλήματα που παρουσιάζονται στον βουλγαρικό χώρο. Η ανταγωνιστική πρόκληση που προκύπτει για την Ελλάδα από αυτό το γεγονός θα πρέπει να αντιμετωπισθεί αποφασιστικά με ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ως προς το κόστος εργασίας. Η Ρουμανία και η Βουλγαρία αντιμετωπίζουν στην τρέχουσα περίοδο μεγάλες αυξήσεις μισθών και κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος.³³ Αναμένεται επομένως, σταδιακή μείωση του χάσματος που υπάρχει σήμερα στο κόστος εργασίας ανάμεσα σε αυτές και την Ελλάδα. Η διαφορά όμως είναι ακόμη αρκετά μεγάλη και απαιτούνται πολλά χρόνια για την επίτευξη της σύγκλισης.

Τέλος, αξιόλογο είναι να σημειωθεί ότι το πρόγραμμα παρουσίασε καθυστέρηση στην ενεργοποίηση αλλά και την υλοποίηση του εξαιτίας των απαιτούμενων διαδικασιών ωρίμανσής του. Οι πόροι του προγράμματος συγκεντρώθηκαν κυρίως στα έργα υποδομής. Οι διοικητικές δομές των δύο χωρών αλλά και τα χρηματοδοτικά ταμεία παρουσίασαν προβλήματα συντονισμού με αποτέλεσμα οι ενέργειες να μη γίνουν οργανωμένα και η καθυστέρηση των δράσεων να μεγαλώσει. Το τελικό στάδιο του INTERREG ήταν αυτό κατά τη διάρκεια του οποίου φαίνεται να υπάρχει ωρίμανση στις δράσεις. Η συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών δεν ήταν εύκολη καθώς πέρα από τις διαφορετικές διαδικασίες που ακολουθούσαν οι δύο χώρες, τα χρηματοδοτικά ταμεία παρουσίαζαν επίσης μεγάλες διαδικαστικές διαφορές. Έτσι, τα προγράμματα ήταν μονομερή επιβραδύνοντας την υλοποίηση των έργων. Αυτό βέβαια οφείλεται και στο γεγονός ότι η Βουλγαρία δεν ήταν οργανωμένη σε αρκετό βαθμό ώστε να συμβάλει πιο αποτελεσματικά στην κοινοτική πρωτοβουλία. Ο κ. Hristos Dimitrov είπε, πως παρόλα τα προβλήματα, εν τέλη η Βουλγαρία επωφελήθηκε αυτής της συνεργασίας γιατί όπως δήλωσε: «μάθαμε πολλά από την Ελλάδα κατά τη διάρκεια αυτών των προγραμματικών περιόδων στον τομέα της διεκπεραίωσης υποθέσεων αλλά και της συνεργασίας».³⁴

³² Συνέντευξη από τον κ. Αστέριο Φυλάτο, υπεύθυνο για τα θέματα υγείας και κατάρτισης της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG, συμμετέχον στην ομάδα σχεδιασμού για το Δ' ΚΠΣ

³³ Η Καθημερινή, Η Ελλάδα διεθνής «επενδυτική βάση» για Ρουμανία-Βουλγαρία, Σάββατο 6 Ιανουαρίου 2007

³⁴ Συνέντευξη από τον κ. Hristos Dimitrov, state expert for the territorial cooperation management από τη μεριά της Βουλγαρίας για την κοινοτική πρωτοβουλία INTEEREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η πορεία της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG μας δείχνει πως οι πιο ουσιαστικές και οργανωμένες ενέργειες έγιναν στο τελευταίο στάδιο του προγράμματος. Ωστόσο δεν παρουσιάζεται άμεση συνεργασία μεταξύ των φορέων. Από τη συνέντευξη με τον κ. Αστέριο Φυλάτο προέκυψε πως οι δράσεις που έγιναν σε όλους τους τομείς πέρα από τον τομέα του περιβάλλοντος, στηρίχθηκαν κυρίως σε μονομερή για την κάθε χώρα προγράμματα. Η συνεργασία των δύο χωρών προβλέπεται να είναι πιο άμεση στα πλαίσια του επόμενου ΚΠΣ για το οποίο έχουν αρχίσει να σχεδιάζονται οι προτάσεις για κοινά έργα, τα οποία θα υποβληθούν μέσα στο 2007 και αναμένεται να ξεκινήσουν μέσα στο 2008.³⁵

Στην ουσία φαίνεται να έχει γίνει το πρώτο μόνο βήμα πραγματοποίησης του πρωταρχικού στόχου του INTERREG, της **δημιουργίας δηλαδή δικτύων συνεργασίας με απότερο σκοπό την υποστήριξη της συνάφειας και της συνοχής του Ευρωπαϊκού Χώρου μέσω της διευθέτησης των περιφερειακών μειονεκτημάτων των συνοριακών παραμεθόριων περιοχών**. Η ανυπαρξία εμπειρίας καθώς και η αδυναμία συνεργασίας κατάφεραν απλά να δημιουργήσουν τις βάσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη άμεσης συνεργασίας των συνοριακών περιοχών των δύο χωρών. Όπως είπε και ο κ. Hristos Dimitrov: «Μετά το 2007 θα είναι πολύ πιο ουσιαστική η συνεργασία αλλά και πιο αποτελεσματική, καθώς δεν θα υπάρχουν εμπόδια μεταξύ των δύο χωρών από τη στιγμή που και οι δύο θα είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρα και η χρηματοδότηση θα γίνεται από κοινά ταμεία».³⁶ Το μόνο που μένει επομένως, είναι να περιμένουμε να δούμε κατά πόσο οι φόβοι που εκδηλώνονταν από τη μεριά της Ελλάδας πριν την ένταξη της Βουλγαρίας, για τις αρνητικές επιδράσεις της τελευταίας στον ελλαδικό χώρο θα βγουν αληθινοί, αλλά και το κατά πόσο η συνεργασία των δύο χωρών θα είναι πιο αποτελεσματική τώρα που πλέον και οι δύο είναι ισότιμα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

³⁵ Συνέντευξη από τον κ. Αστέριο Φυλάτο, υπεύθυνο για τα θέματα υγείας και κατάρτισης της κοινοτικής πρωτοβουλίας INTERREG, συμμετέχον στην ομάδα σχεδιασμού για το Δ' ΚΠΣ

³⁶ Συνέντευξη από τον κ. Hristos Dimitrov, state expert for the territorial cooperation management από τη μεριά της Βουλγαρίας για την κοινοτική πρωτοβουλία INTEEREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

(1) Για το **Μέτρο 2.3 (συνεργασία εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων)** του άξονα δημοσιεύθηκαν δύο προσκλήσεις. Στα πλαίσια αυτών των προσκλήσεων εντάχθηκαν τα έργα³⁷:

- Δίκτυο γνώσης και διάχυσης πληροφόρησης εκπαιδευτικών ερευνητικών ιδρυμάτων στον τομέα του ελέγχου και τυποποίησης τροφίμων καθώς και διαδικασιών στον πρωτογενή τομέα, για την κοινοτική νομοθεσία και την μεταφορά τεχνογνωσίας
- Υλοποίηση προχωρημένων μεθόδων στις υπολογιστικές επιστήμες και χρήση ηλεκτρικών υποδομών πλέγματος (grid) με εφαρμογή στις φυσικές επιστήμες και την μηχανική
- Δίκτυο συνεργασίας και μεταφοράς τεχνογνωσίας μεταξύ πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων στον τομέα μεταφορών για τη βελτίωση των διακρατικών μεταφορών και των διασυνοριακών μεταφορικών υποδομών
- Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για τη δημιουργία και προώθηση δικτύου συνεργασίας και μάθησης στον τομέα των νέων τεχνολογιών μέσω της εγκατάστασης και λειτουργίας δικτυακής Πύλης Πληροφορικής
- Μεταφορά και προσαρμογή τεχνολογίας για την παραγωγή συνθετικής φωνής από κείμενα για τη βουλγαρική γλώσσα και αξιοποίηση της σε εργαλεία πολιτισμικής προβολής με έμφαση σε AMEA
- Δημιουργία δικτύου για τη μεταφορά τεχνολογίας και καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στην διασυνοριακή περιοχή Ελλάδας-Βουλγαρίας
- Δημιουργία πλαισίου συνεργασίας για τη μεταφορά τεχνογνωσίας στον τομέα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Μελέτη και προετοιμασία πιλοτικών παρεμβάσεων για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις
- Κέντρο διεργασιών και τεχνολογίας προηγμένων υλικών
- Υβριδικές τεχνολογίες διαχωρισμού
- Δίκτυα συνεργασίας για τη μεταφορά τεχνογνωσίας εφαρμογών τρισδιάστατων σαρώσεων
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσω της δημιουργίας επιχειρησιακών δικτύων με την χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας
- Ανάπτυξη διασυνοριακών δικτύων και μεταφορά τεχνογνωσίας σε θέματα μείωσης ρύπανσης στη πηγή και αξιολόγηση επικινδυνότητας βιομηχανικών εγκαταστάσεων
- Η μεταφορά τεχνογνωσίας σαν διαδικασία επίσπευσης της ανάπτυξης των ΜΜΕ της νότιας Βουλγαρίας
- Κέντρο διεργασιών και τεχνολογίας προηγμένων υλικών
- Νέες τεχνολογίες στην υδρολογία, στη μηχανική των αρδεύσεων και στην περιβαλλοντική προστασία

³⁷ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

- Δημιουργία μεταφραστικής πλατφόρμας από τα βουλγαρικά προς τα ελληνικά και από τα ελληνικά προς τα βουλγαρικά
- Ελληνοβουλγαρική πανεπιστημιακή συνεργασία και ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε προπτυχιακές σπουδές και προγράμματα εξειδίκευσης στη διοίκηση επιχειρήσεων
- Ανάπτυξη διασυνοριακών εκπαιδευτικών προγραμμάτων μεταξύ του ΤΕΙ Σερρών και του Πανεπιστημίου Plovdiv (Paisil Nilendarski) σχετικά με την επιχειρηματικότητα και τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Ελληνοβουλγαρική πανεπιστημιακή πρωτοβουλία για την εκπαίδευση των επιχειρηματιών με έδρα τη Βουλγαρία, στα διεθνή λογιστικά πρότυπα και τις σύγχρονες εξελίξεις στη λογιστική
- Επιμόρφωση ενεργών και υποψήφιων στελεχών επιχειρήσεων Ελλάδας και Βουλγαρίας στην υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας στη βάση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και πρακτικής
- Ανάπτυξη διασυνοριακής εκπαίδευσης συνεργασίας σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος των περιοχών Δράμας- Smolyan με χρήση σύγχρονων τεχνολογιών
- Προώθηση της ιατρικής εκπαίδευσης των αγροτικών ιατρών της διασυνοριακής ζώνης σε θέματα τεχνολογίας και κοινωνικής ιατρικής, με χρήση πολυμέσων και τεχνολογιών διαδικτύου
- Ανάπτυξη κοινού εκπαιδευτικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών σε θέματα γεωργικής μηχανικής
- Ανάπτυξη κοινού εκπαιδευτικού προγράμματος του νομικού τμήματος του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (ΔΠΘ) και του αντίστοιχου τμήματος του Πανεπιστημίου του Blagoevgrad, Βουλγαρία
- Δημιουργία δικτύου συνεργασίας εκπαίδευσης έρευνας και κατάρτισης στη δημόσια υγεία διασυνοριακής περιοχής Βουλγαρία-Ελλάδα

(2) Για το Μέτρο 3.2 (Προστασία, ανάδειξη και διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος) του άξονα έχουν δημοσιευθεί τέσσερις προσκλήσεις. Στα πλαίσια αυτών των προσκλήσεων εντάχθηκαν τα έργα³⁸:

- Διαχείριση παρόχθιων οικοτόπων και τουρισμού, διάδοση της γνώσης και ευαισθητοποίηση κοινού στην προστατευόμενη περιοχή "Λίμνες Βόλβη Λαγκαδά"
- Ανταλλαγή Τεχνογνωσίας για την προώθηση του κοινού σχεδιασμού διαχείρισης περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής σημασίας στον ορεινό όγκο της Ροδόπης
- Δράσεις προστασίας φυσικού περιβάλλοντος διασυνοριακού χαρακτήρα στο οικοσύστημα του Στρυμόνα
- Ανάδειξη - διαχείριση - αξιοποίηση περιοχής "Καστανιές " Μενοίκου όρους, δικτύου Natura 2000 του δημοτικού διαμερίσματος Μικρόπολης του δήμου Προσοτσάνης
- Διασύνδεση εκπαιδευτικών περιβαλλοντικών πάρκων - περιβαλλοντικό πάρκο στο ρέμα Σουλτανίτσας και διασύνδεση με το ρέμα Πετρισίου

³⁸ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

- Διασυνοριακό κέντρο τεκμηρίωσης φυσικού περιβάλλοντος
- Ανάδειξη , προστασία και διαχείριση ενδημικών πληθυσμών της PINUS PEUCE
- Δράσεις διαχείρισης προστασίας και ανάδειξης ιχθυοπανίδας ποταμού Νέστου
- Φύλαξη / επόπτευση ειδών άγριας πανίδας στην προστατευόμενη περιοχή «Οροσειρά Ροδόπης»
- Ανάπλαση παραλίμνιας περιοχής Λιθότοπου του Δήμου Ηρακλείας
- Ανάπτυξη και εφαρμογή κοινού συστήματος παρακολούθησης της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων και της κατάστασης του ποταμού Στρυμόνα μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας
- Κοινές προσεγγίσεις για το σχεδιασμό της ανάδειξης οικολογικά ευαίσθητων περιοχών στη Ροδόπη
- Δημιουργία, ανάδειξη και προβολή περιβαλλοντικού πάρκου με στόχο τη διακρατική ευαισθητοποίηση και ενημέρωση σε θέματα διαχείρισης φυσικού περιβάλλοντος τοπικών πληθυσμών
- Χαρτογράφηση και ανάδειξη ειδικών περιβαλλοντικών διαδρομών του ορεινού όγκου της Ξάνθης
- Έργα υποδομής για την ορθολογική διαχείριση γεωθερμικού πεδίου Θερμών δήμου Νιγρίτας νομού Σερρών
- Κατασκευή κέντρου επισκεπτών στη λίμνη Λευκογείων
- Δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών ορεινής περιοχής δήμου Νιγρίτας
- Κατασκευή Μουσείου Πέτρας στο ΔΔ Πετρωτών Δήμου Τριγώνου
- Ανάδειξη, αναβάθμιση και διακρατική προβολή του σπηλαίου της Αλιστράτης
- Καταγραφή και ανάδειξη των θερμών πηγών στις Θέρμες νομού Ξάνθης
- Παρακολούθηση των ποσοτικών και ποιοτικών χαρακτηριστικών των ποταμών Ερυθροποτάμου , Άρδα και Έβρου για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης
- Κινητό Κέντρο Πληροφόρησης - περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για την διασυνοριακή περιοχή οικολογικού ενδιαφέροντος Κερκίνση - Πετριτσίου Βουλγαρίας
- Ανάπλαση & αξιοποίηση παράκτιου έλους παραλίας Νέων Βρασνών και δράσεις ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος
- Εκστρατεία ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για τα ορεινά οικοσυστήματα και τα μεγάλα σαρκοφάγα στη διασυνοριακή περιοχή Ροδόπη
- Ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος ρέματος "Σταυρού" της κοινότητας Αχλαδοχωρίου

Επιπλέον υπήρχαν εγκεκριμένα έργα προς ένταξη για το 2006 στο Μέτρο 3.2 τα οποία ήταν³⁹:

- Προώθηση ολοκληρωμένης διαχείρισης διασυνοριακών υδάτων
- Ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης & διαχείρισης διασυνοριακής λεκάνης ποταμού Νέστου
- Δίκτυο διασυνοριακής συνεργασίας και ανάδειξης περιβαλλοντικών στοιχείων

³⁹ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

- Ανάδειξη περιβάλλοντα χώρου σπηλαίου Αγγίτη Δήμου Προσοτσάνης , Νομού Δράμας

(3) Στο **Μέτρο 3.3 (Ανάδειξη και προβολή πολιτιστικών πόρων)** εντάχθηκαν έργα⁴⁰:

- Δημιουργία πολιτιστικών εκδηλώσεων-προβολή πολιτιστικών στοιχείων και λαογραφικής κληρονομιάς ως και προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών παράδοσης, γλώσσας και τουρισμού
- Στρυμόνας-από τις πηγές ως τις εκβολές “Νομός Σερρών-επαρχία Blagoevgrad”
- Λογοτεχνικά παράλληλα: Δικτυακός τόπος και CD-Rom για τη μελέτη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς των διασυνοριακών περιοχών Ελλάδας-Βουλγαρίας
- Πολιτιστικές δραστηριότητες προβολής και ανάπτυξης της βαλκανικής μουσικής παράδοσης μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας
- Ανάδειξη και προβολή κοινών πολιτιστικών εθίμων περιοχής Παγγαίου και Ν. Βουλγαρίας με χρήση νέων τεχνολογιών
- Δομή για την από κοινού καταγραφή και την ανάδειξη των στοιχείων του πολιτισμού της διασυνοριακής περιοχής Αγκίστρου Σερρών και Culata Βουλγαρίας
- Πολιτιστική διασύνδεση λαογραφικού μουσείου Σαρακατσάνων με το ιστορικό μουσείο Blagoevgrad
- Ανάδειξη πολιτιστικής και παραδοσιακής κληρονομιάς στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Σερρών και της Νότιας Βουλγαρίας
- Αναβάθμιση και εξοπλισμός του μουσείου «Κεντώντας τη Μνήμη»
- Γυναίκες δημιουργοί και διαπολιτιστικός διάλογος
- Έρευνα-προστασία και ανάδειξη ευρημάτων του ταφικού τύμβου της μικρής Δοξιπάρας-ζώνης Νομού Έβρου
- Αρχαιολογικό μουσείο Φιλίππων: κτιριακές βελτιώσεις και επανέκθεση
- Έκθεση νέας πτέρυγας αρχαιολογικού μουσείου Καβάλας

⁴⁰ «Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγγελίδης Μηνάς, *Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Χωρική Ανάπτυξη*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Ε.Μ.Π., Αθήνα 2004

Αγγελίδης Μηνάς, *Χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη*, εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα 2000

Ανδρικοπούλου Ελένη, *Οι Περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1995

Βαΐου Ντίνα –Χατζημιχάλης Κωστής, *Με την ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους πολωνούς στους αγρούς. Πόλεις, Περιφέρειες και Άτυπη Εργασία*, εκδόσεις Εξάντας, Αθήνα 1997

Βαλντέν Σωτήρης, *Βαλκανική Συνεργασία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1994

«Ετήσια Έκθεση 2005 INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία», Υπηρεσία Διαχείρισης INTERREG, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών

Ευρώπη 2000+, *Συνεργασία για τη χωροταξία στην Ευρώπη*, Περιφερειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

Η Καθημερινή, *Η Ελλάδα διεθνής «επενδυτική βάση» για Ρουμανία-Βουλγαρία*, Σάββατο 6 Ιανουαρίου 2007

Ιωακειμίδης Π.Κ., *Ευρωπαϊκή πολιτική Ένωση, Θεωρία διαπραγματεύσεις θεσμοί και πολιτικές, Η συνθήκη του Maastricht και η Ελλάδα*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1995

Κέντρο επιχειρηματικής και τεχνολογικής ανάπτυξης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, *Ετήσια περιφερειακή έκθεση επιχειρηματικότητας Κ.Ε.Τ.Α Α.Μ.-Θ.*

Μαραβεγιάς Ναπολέον - Τσινισιζέλης Ι. Μιχάλης, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Θεωρία και πολιτική*, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1991

Παρουσίαση κοινής συνέντευξης Υφ. Οικονομίας και Οικονομικών Κου Φώλια και Υφ. Περιφερειακής Ανάπτυξης και Δημοσίων Έργων Iskra Mihaylina, 2006

Πετράκος Γιώργος, *Η Ανάπτυξη των Βαλκανίων*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, 2000

Προετοιμασία για δράση, Προτεραιότητες Χωρικού Σχεδιασμού στη ΝΑ Ευρώπη, ESTIA, INTERREG IIC, Θεσσαλονίκη 2000

Συμπλήρωμα Προγραμματισμού ΠΚΠ INTERREG IIIA/PHARE CBC Ελλάδα-Βουλγαρία

ΤΕΕ Τμήμα Ανατολικής Μακεδονίας, *Πρόταση για το πρόγραμμα INTERREG III, “Διερεύνηση συνθηκών φυσικής ισορροπίας των παράκτιων θαλάσσιων οικοσυστημάτων περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης”*, 1998

Το Βήμα, *Βουλγαρική απειλή για τα ελληνικά τρόφιμα*, του Δημήτρη Χαροντάκη, Κυριακή 19 Νοεμβρίου 2006

Το Βήμα, *Η νέα Ευρώπη περνάει από τη Σόφια*, του Γιώργου Ι. Αλλαμάνη, Παρασκευή 29 Δεκεμβρίου 2006

Το Βήμα, *Καλωσόρισμα με όρους της ΕΕ σε Βουλγαρία και Ρουμανία*, Σάββατο 30 Δεκεμβρίου 2006

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Εγκύκλιος για την κατάρτιση του προγράμματος Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III, Περιόδου 2000-2006, Αθήνα 2000

Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Διαχειριστική Αρχή του ΚΠΣ, Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο αναφοράς 2007-2013, Στρατηγικό μέρος, 1^ο μέρος, Έγγραφο εργασίας.

Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Συμπλήρωμα προγραμματισμού, Επιχειρησιακό πρόγραμμα «οδικοί άξονες, λιμάνια και αστική ανάπτυξη», κοινοτικό πλαίσιο στήριξης III 2000-2006, Αθήνα 2001

Χαρδαλούπας Ανδρέας, *Η Ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Μια αποτίμηση των τελευταίων Εκθέσεων Προόδου της Επιτροπής, 2005

European Regional Development Fund 2000-2006, Community Initiative Program, 2004

INTERREG III A - PHARE CBC Ελλάδα Βουλγαρία METPO 3.3, *Ανάδειξη και προβολή πολιτιστικών και τουριστικών πόρων*

Marinov Vasil, ESTIA, INTERREG IIC, *Part 2: Spatial Planning Systems, Spatial Planning Systems in Bulgaria*, Thessaloniki 16-18 October 1998

Zambelis Christos, ESTIA, INTERREG IIC, *Part 3: Spatial Policies and Priorities, The Necessity for a Spatial Approach*, Thessaloniki 16-18 October 1998

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm, Δεκέμβριος 2006
- <http://el.wikipedia.org/wiki/>, Δεκέμβριος 2006
- <http://en.wikipedia.org/wiki/bulgaria>, Δεκέμβριος 2006
- <http://eur-lex.europa.eu/>, Δεκέμβριος 2006
- <http://europa.eu.int/hellas/2forall/2.2.2.1dieyrynsi.htm>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.bnr.bg/RadioBulgaria/>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.cadses.net/en/FAQ/intercadses.html#1>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.dramanet.gr/ecportal.asp?id=102&nt=18&lang=1>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.estia.arch.auth.gr/estia/>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.europa.eu.int>, Νοέμβριος 2006
- <http://www.ifet.gr/interreg/thema3.htm>, Ιανουάριος 2007
- <http://www.inforegio.cec.eu.int>, Ιανουάριος 2007
- <http://www.interreg.ch/6E568C740BE64E9885DAEC4D076159FE.htm>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.interreg.gr/en/>, Δεκέμβριος 2006
- http://www.interreg.gr/gr/EL_BU/docs/common/, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=470535&nt=103>, Ιανουάριος 2007
- <http://www.mfa.gr>, Ιανουάριος 2007
- <http://www.minenv.gr/index.html>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.mne.gr/>, INTERREG II, Greece-Bulgaria, Nestos-Mesta Euroregion, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.remth.gr/index.php>, Δεκέμβριος 2006
- <http://www.uehr.panteion.gr/estia-spose>, Δεκέμβριος 2006